

SOCIUS

Sadržaj

Uvodna riječ.....	4
AKTIVIZAM NA FAKULTETU - DJELO STUDENATA SOCIJALNOG RADA	5
Sekcije unutar Društva studenata socijalnog rada	5
Projekt „Sve što možemo”	8
Tjedan zagovaranja prava beskućnika	8
Tjedan zagovaranja struke socijalnog rada	10
VOLONTIRANJE.....	13
Što je to volontiranje?	13
Volontiranje kao važan dio studiranja socijalnog rada	13
Mala povijest volontiranja	15
STRANI AKTIVIZAM I VOLONTIRANJE	17
Volontiranje u prihvatilištu za beskućnike u Portugalu	17
Studijski posjet u Irskoj	19
Moje volontersko iskustvo	21
LGBTIQ+ AKTIVIZAM	23
Što je LGBTQ aktivizam?	23
Doprinos socijalnog rada queer teologiji	24
Kako preći preko osobnih uvjerenja?	26
FEMINIZAM	28
Začeci feminizma i današnje goruće teme	28
Djevojčice, dječaci i kultura 21. stoljeća	35
Borba za rodnu ravnopravnost	36
Važnost feminizma za socijalni rad	37
Femicidi zapadnog Balkana	39
INICIJATIVA „PRAVO SVAKOG DJETETA NA BESPLATAN ŠKOLSKI OBROK” - INTERVJU SA IZV.PROF.DR.SC. MARIJANOM KLETEČKI RADOVIĆ.....	41
SEDAMDESET GODINA STUDIJSKOG CENTRA SOCIJALNOG RADA - INTERVJU SA PREDSTOJNICOM FAKULTETA, PROF.DR.SC. GORDANOM BERČ.....	46
VREMENSKA KAPSULA.....	55
INFOSTRANICA	57
KUTAK ZANIMLJIVOSTI.....	58
LITERATURA	59

Impressum

Studenti - novinari:

Anja Babić, Josipa Bičanić, Ivana Omelić,
Jelena Nekvapil, Karla Grozdanić, Petra Zorica,
Iva Komšić

Studenti - fotografi:

Anja Babić, Josipa Bičanić, Ivana Omelić,
Jelena Nekvapil, Karla Grozdanić, Petra Zorica,
Iva Komšić

Glavna urednica:

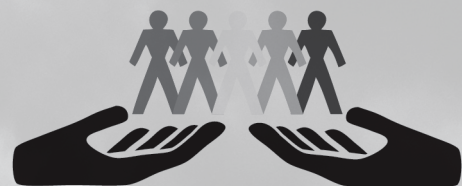
Iva Komšić

Grafički dizajn:

Studio HS internet d.o.o.
Kolodvorska 139, Osijek

Naklada: 300 kom

Ovaj časopis tiskan je uz potporu
Pravnog Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

društvo studenata socijalnog rada

Uvodna riječ

Drage studentice i studenti,

Koristimo ovu priliku da Vas sve skupa pozdravimo, sadašnje kolegice i kolege bilo da su godina ispred ili iza nas i posebno brucoše koji su izabrali upisati socijalni rad u ovoj akademskoj godini. U rukama držite novo izdanje časopisa Socius koji je pisan kroz 2022./2023. i kojeg su naše novinarka studentice marljivo uređivale, uz sve ispite, obaveze i druga događanja.

Pripremile smo jednu posebno važnu temu za nas buduće socijalne radnike, koja je usko povezana uz zagovaranje i zalaganje za tuđa prava, dobrobit i napredovanje u životu. Kroz naš se sadržaj tako provlači tema „Aktivizma”, nešto za što su neki od Vas čuli, neki su u tom području aktivni, a neki možda žele biti. Ovim putem Vas želimo ohrabriti za bilo kakvu akciju koju želite napraviti za druge, bilo da razmišljate o volon-

tiranju, putovanju, organiziranju humanitarne akcije i slično. Mi iz Sociusa smatramo da je važno odmah se aktivirati, u studentskim danima, što zbog toga što razvijamo samopouzdanje, ali i stječemo važna iskustva u području rada s ranjivim skupinama. Zato u narednim stranicama možete čitati naša iskustva i možda, dobiti inspiraciju za vlastito djelovanje.

Sigurne smo da svaki budući socijalni radnik može poistovjetiti pojam aktivizma sa svojom profesijom, a dok razmišljate o svojim dosadašnjim ili budućim pothvatima, pročitajte što su sve spremile naše kolegice, kako su zagovarale, koje su akcije poduzimale i ono najvažnije, kako su drugima i sebi uljepšavale trenutke kroz - aktivizam.

Za kraj, veliko hvala svima koji su dali doprinos za ovo izdanje časopisa.

Iva Komšić
urednica časopisa Socius

Aktivizam na fakultetu - djelo studenata socijalnog rada

Sekcije unutar Društva studenata socijalnog rada

Iva Komšić,

U suradnji sa članovima DSSR-a

Često studenti socijalnog rada posvećuju svoje slobodno vrijeme volontiranju u različitim organizacijama, proširujući time svoje znanje i stručne kvalitete za budućnost na tržištu rada. Jedna od takvih organizacija jest Društvo studenata socijalnog rada, kao što samo ime nalaže, udruga osnovana od samih studenata koja je, na tom području aktivna dugi niz godina. Sami studenti su zagovarači brojnih vrijednosti u struci socijalnog rada, stoga organiziraju i vode nekoliko sekcija, čije ćemo djelovanje ukratko prikazati u nastavku teksta.

Sekcija „Međunarodni dan ljudskih prava” se koncentrira na obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava 10. prosinca svake godine kroz različite aktivnosti. U sklopu toga, Pravni je fakultet bio dio međunarodnog University and Gender Mainstreaming (UNIGEM) projekta, te je kao takav sudjelovao u projektu „16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja” koji se također obilježava na globalnoj razini. U sklopu ove aktivnosti organizirali smo okrugli stol s izv.prof.dr.sc. Marinom Milić Babić, radionicu s udrugom ZAPravo i prof.dr.sc. Antonijom Petričušić te snimili video s kratkim porukama. Dana 8. prosinca 2021. održan je online okrugli stol s temom „Nasilje nad ženama – pogled iz kuta formalne podrške” koju su izvodile izv.prof.dr.sc. Marina Milić Babić, Vendi Keserica, univ. bacc.act.soc., Veronika Lesić, mag.act.soc. i Ivona Bandula, mag.iur. Cilj radionice bio je potica-

ti praksu, znanost i studente da rade na jačanju društva s nultom tolerancijom prema nasilju nad ženama. Spomenute kolegice djeluju u udrugama CESI i KORAK, pa su nam u 45 minuta opisivale na koji način djeluju udruge, koji je njihov posao u udrugama i kako pristupaju ženama žrtvama nasilja, na koji način osvještavaju važnost borbe protiv nasilja te su odgovarale na pitanja studenata. Na samom kraju okruglog stola zaključili smo kako bi smo voljeli organizirati više ovakvih, poučnih i zanimljivih, susreta. Sljedeća aktivnost bila je studentska radionica - izrada silueta s porukama usmjerenim na osvještavanje problema rodno zasnovanog nasilja nad ženama. Radionica je provedena u zgradi Studijskog centra socijalnog rada sa profesoricom Antonijom Petričušić te studentima i studenticama socijalnog rada i pravnog studija. Prethodno su pripremljeni zakonski članci koji se opisuju i sankcioniraju rodno uvjetovano nasilje, kao i novinski članci koji prikazuju stvarnu sliku obiteljskog i partnerskog nasilja u Republici Hrvatskoj. Isti su lijepljeni na siluete koji prikazuju žene i djecu, a koje su postavljene u hodnicima studijskog centra. Cilj je ove radionice osvijestiti postojanje i učestalost problema obiteljskog i partnerskog nasilja. Na Međunarodni dan ljudskih prava objavili smo video u trajanju od dvije minute koji smo snimili i montirali, a kojim smo htjeli prikazati i osvijestiti važnost ljudskih prava i ostvarivanje istih. Nekoliko studenata napravilo je kreativne kartice i poruke koje su zatim snimili i pritom poslali snažnu poruku kako je svakodnevno potrebno raditi na osvještavanju ljudskih prava, kako na osobnoj tako i na profesionalnoj razini. Još jedna aktivnost je bila izrada plakata na ulazu u zgradu fakulteta Studijskog centra socijalnog rada u Nazorovoj 51. Plakat je prikazivao povijesni razvoj i donošenje Povelje o ljudskim pravima, neka od ljudskih prava koja smo smatrali važnima i pozivao je na obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava 10. prosinca.

Tribine „Želim znati više” su osmišljene i realizirane s ciljem edukacije studenata o važnim temama iz struke socijalnog rada i širenja informacija o projektima koji su namijenjeni studentima. Prva ovogodišnja tribina se održala na temu Erasmus projekta, gdje su studenti mogli poslušati ECTS

koordinatoricu za Studijski centar socijalnog rada prof.dr.sc. Gordanu Berc i razgovarati o svemu što je vezano za prekogranično studiranje. Na tribini su svoja iskustva podijelili studenti koji su već bili dijelom Erasmus programa, a oni koji se interesiraju za razmjene su mogli cijeli događaj pratiti *online* putem. Druga po redu tribina se održala na temu prevencije seksualnog nasilja, u zajedničkoj organizaciji sa udrugom Ženska soba. Ženska soba je feministička, neprofitna organizacija civilnog društva koja je ujedno bila održavatelj predavanja na temu prevencije seksualnog nasilja. Studenti su imali prilike naučiti o seksualnom nasilju nad mladima, indikatorima za seksualno nasilje i popratnim posljedicama, o suzbijanju seksualnog nasilja u neposrednom socijalnom okruženju djeteta, o zlostavljanju i uznemiravanju djece na društvenim mrežama, o vršnjačkom seksualnom nasilju i o prevenciji svih oblika nasilja nad djecom i mladima. Organizatori su tribinom nastojali proširiti znanje među mladima o spomenutim vrstama i oblicima nasilja, ali ih i potaknuti u aktivno uključivanje u prevenciju i suzbijanje. I ova se tribina mogla pratiti uživo i *online* putem. Treća po redu tribina pod nazivom „Seksualna (ne)edukacija” se održala u prostorijama Tribina grada Zagreba u suradnji sa prof.dr.sc. Linda Rajhvan Bulat i dr. Jasenka Grujić. Tema tribine je obuhvaćala seksualnost općenito, kako razgovarati s roditeljima o seksualnosti, upućenost mladih o posljedicama nezaštićenih odnosa, spolno prenosivih bolesti i o seksualnoj edukaciji mladih. Tribina se mogla pratiti uživo ili *online*, o čemu svjedoči velik odaziv studenata.

Sekcija „ReSoc” je podijeljena na tri dijela, odnosno na tri vrste aktivnosti. Prvi dio predstavlja rekreaciju i socijalizaciju, primarno u prirodi. Društvo studenata socijalnog rada tradicionalno u svom djelovanju provodi aktivnosti iz „ReSoc” sekcije. Naziv sekcije označava spoj rekreacije i socijalizacije. Glavna svrha provedbe aktivnosti je druženje studenata socijalnog rada kroz rekreaciju u prirodi čime se potiče zdrav način života. Pravni fakultet, a s time i Studijski centar socijalnog rada nema redovan oblik nastave tjelesne kulture, stoga ovakve aktivnosti imaju bitnu ulogu u aktiviranju studenata socijalnog rada u fizičkim

aktivnostima. Druženja i planirane aktivnosti se provode kroz šetnje na Sljeme i Grmošćicu te organiziranjem aktivnosti na Maksimiru i Bundeku. Aktivnost je zamišljena kao odmak od svakodnevnih studentskih aktivnosti i obveza uz boravak i druženje u prirodi kroz različite igre kao što su badminton, odbojka, laštika i sl. Iz prethodnih iskustava je vidljivo da postoji velik interes studenata za uključivanje u navedene aktivnosti. Drugi dio predstavljaju Filmske večeri u organizaciji Društva kao oblik edukativnih radionica gdje se gledaju filmovi i dokumentarci vezani uz struku socijalnog rada i njemu srodnih područja. Ovom se aktivnošću potiče na diskusiju i konstruktivno razmišljanje koje će studentima služiti u budućnosti putem sadržaja koji je mladima naših godina puno bliži. Također, gledanje filmova koji su vezani uz struku socijalnog rada doprinosi spajanju teorije sa situacijama iz svakodnevnog života s kojima će se studenti susretati. Ovakvim načinom potičemo kohezivnost članova i zajedništvo studenata, a aktivnost se temelji na izražavanju vlastitog mišljenja i razvijanju vlastitog konstruktivnog promišljanja. Cijelu aktivnost, od organizacije, rezervacije dvorana, nalaženja i odabira filmova te strukture svake filmske večeri osmišljaju i provode članovi Društva bez sudjelovanja vanjskih suradnika. Na taj se način potiče angažman, samostalnost i stvara se iskustvo članova u organiziranju edukativnih aktivnosti na alternativne načine. Filmovi i dokumentarci se pronalaze na platformama kao što su Netflix, HBO, Hulu, Amazon Prime Video, Peacock itd. Navedene platforme koriste se zbog privatnih članstava naših članova, što nam omogućava gledanje filmova i dokumentaraca legalnim putem sukladno Zakonu o autorskom pravu i srodnim zakonima. Planira se provođenje pet filmskih večeri kroz akademsku godinu. Treći dio sekcije „ReSoc” su pub kvizovi u organizaciji Društva s ciljem poticanja na međusobnu interakciju i povećanje kohezije među studentima. Mogućnost sudjelovanja imaju svi studenti socijalnog rada, ali i zaposlenici Pravnog fakulteta - Studijskog centra socijalnog rada, kao i studenti drugih fakulteta, Udruge ili zainteresirane osobe. Poziv za sudjelovanje u pub kvizu se objavljuje na društvenim mrežama. Pub kvizo-

vi sadržavaju pitanja iz svih područja svakodnevnog života, a česta su i pitanja iz struke (npr. Filmom do inkluzije) kao vrsta ponavljanja gradiva ili učenja nečeg novog. Planirano je provođenje dva pub kviza kroz akademsku godinu, a obično se organizira u timove od četiri do pet osoba. Tim koji ima najviše točnih odgovora je pobjednik, a svaki član unutar tima osvaja nagradu kao poticaj za buduće sudjelovanje. Simbolične se nagrade dijele timovima koji su osvojili prvo, ali i drugo mjesto, a baziraju se na donacijama udruga i organizacija, primjerice, nagrade su u akademskoj godini 2022./2023. osigurane od Hrabrog telefona i Ureda pravobraniteljice za djecu, Knjižare Ljevak i Udruge Alternator. Prijašnjih godina su u pub kvizovima sudjelovali studenti socijalnog rada, a trenutno je sudjelovanje prošireno na ostale zainteresirane studente koji pohađaju druge fakultete, što govori o interesu za aktivnost, promicanje edukacije među studentima i razvijanju novih poznanstava i prijateljstava.

Sekcija „Zeleni socijalni rad” je formirana 2021./2022. akademske godine tako što je Društvo studenata socijalnog rada uvidjelo važnost istoimene grane socijalnog rada. Zeleni je socijalni rad naziv nove grane socijalnog rada koja je nastala unazad desetak godina. Cilj je osigurati boljitak zajednice i pojedinaca putem ekološke osviještenosti u kontekstu suživota sa našim okolišem te održivih odnosa. Prirodne katastrofe jedan su od uzroka siromaštva i beskućništva, a zagađeni okoliš i neprirodno okruženje znatno narušavaju kvalitetu života pojedinaca, ali i zajednice. Cilj sekcije je educirati članove DSSR-a, studente i profesore Studijskog centra socijalnog rada o važnosti zelenog socijalnog rada i ekološki osviještenog profesionalnog rada i studiranja. Prva je akcija provedena u suradnji sa Biotekom, a imala je u cilju omogućiti recikliranje studentima i profesorima Studijskog centra socijalnog rada kroz osiguravanje prigodnih kanti za odvajanje otpada u velikim predavaonicama. Kante su postavljene u četiri glavne predavaonice te su namijenjene odvajanju plastike i papira. Članovi Zelenog socijalnog rada jednom tjedno prazne kante i pritom izdvajaju povratne plastične boce s ciljem njihovom unovčavanja. Prihod od recikliranih boca se prosljeđuje

sekciji „Svakog 25. Božić nekome” u humanitarne svrhe. Iduća je akcija imala u cilju osvještavanje o dobrobiti korištenja višekratnih platnenih vrećica u smislu održivosti i štednje, stoga je organizirana radionica ukrašavanja platnenih vrećica za članove DSSR-a. U akademskoj godini 2022./2023. akcija je proširena na sekciju „Svakog 25. Božić nekome”, pa se platnene vrećice ukrašavaju sa porukama podrške i dodjeljuju korisnicima nižeg socioekonomskog statusa radi edukacije o štednji prilikom kupovine i osvještavanju njihovih mogućnosti u borbi protiv aktualne klimatske krize. Osim toga, započela je suradnja sa profesorom Ninom Žgancem koji je, kao zagovaratelj zelenog socijalnog rada, napravio kraći edukativni video o zelenom socijalnom radu koji je potom objavljen na društvenim mrežama DSSR-a, sa svrhom educiranja studenata, profesora i šire javnosti. Novonastala sekcija ima pregršt planova za budućnost, a posebno se vesele suradnji sa članovima DSSR-a, ostalim studentima i profesorima, ali i stručnjacima ovog područja socijalnog rada.

Sekcija „Svakog 25. Božić nekome” je započela sa humanitarnim radom na koncu 2019. godine idejom bivše studentice i predsjednice Društva, Veronike Lesić. Članovi sekcije tijekom svakog mjeseca vrijedno skupljaju donacije do 25., a toga se dana nabavljaju prehrambene i higijenske potrepštine koje se dostavljaju na adrese obitelji slabijeg socioekonomskog stanja, prema preporuci Caritasa Zagrebačke nadbiskupije. Motivacija studenata za akciju ovog tipa jest da se topao ugođaj uoči Božića nastavi i u ostatku godine i, osim što studenti aktivno djeluju u prikupljanju namirnica i potrepština, važan dio akcije predstavlja druženje s korisnicima koji su često starije životne dobi. Za vrijeme pandemije koronavirusom, studenti su potrepštine dostavljali pred vrata korisnika, uz prigodno pismo podrške i ručno izrađenu masku za lice. Akcija djeluje i u akademskoj godini 2022./2023., prvenstveno zbog marljivih studenata koji su predani humanitarnom radu, a zatim i zbog profesora koji su podržali akciju u samim počecima i do danas.

Aktivizam na fakultetu, koji je djelo studenata socijalnog rada, je i više nego zastupljen, što u

prostorijama fakulteta, što vani među stvarnim korisnicima. Uz volju, trud, organizacijske sposobnosti i puno empatije, studenti su jedna volonterska organizacija koja ima za cilj dobrobit društva i stjecanje iskustva kroz približavanje stvarnim okolnostima u struci socijalnog rada.

Projekt „Sve što možemo“

Ivana Omelić

Društvo studenata socijalnog rada kroz akademsku godinu 2022/2023 provodi projekt „Sve što možemo“ koji je primarno vođen načelima prava djece na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rasonodu primjerenu njihovoj dobi, kao i na slobodno sudjelovanje u kulturnom životu i umjetnostima, odakle je proizašla ideja za čitav projekt.

Slobodno vrijeme ima izniman značaj za cjelokupni rast i razvoj, te je stoga važno da ga djeca i mladi provode strukturirano, uz što više kvalitetnih i stimulativnih sadržaja, kako bi smo mogli potaknuti razvoj njihovih potencijala. Cilj ovog projekta je pružanje prilike za sudjelovanje u raznim sportskim, kreativnim i sličnim aktivnostima djeci iz Dječjih domova. Aktivnosti ovog projekta podijeljene su na tri dijela, od kojih svaki vodi jedna od voditeljica ove sekcije. Jedan od dijelova su sportske aktivnosti koje se provode u suradnji sa studentima Kineziološkog fakulteta koji će ovom projektu doprinijeti tako da će, u dogovoru s voditeljicom ovog dijela, dogovoriti plan i program provedbe sportskih aktivnosti koristeći znanja i dosadašnja iskustva u tom području. Osim toga, studenti Kineziološkog fakulteta imaju ulogu vođenja sportskih aktivnosti, dok članovi Udruge, odnosno ove sekcije, imaju ulogu pomoćnih trenera koji će pratiti interpersonalne odnose djece, navijati za njih, družiti se s njima te pomoći, ako se za to ukaže potreba. Drugi dio ovog projekta sastoji se od kreativnih radionica koje će se provoditi u suradnji sa studentima

Akademije likovnih umjetnosti, koji bi pomogli u osmišljavanju plana aktivnosti kroz mjesece, s obzirom na težinu i zahtjevnost pojedine likovne tehnike. I u ovom dijelu bi studenti Akademije likovnih umjetnosti imali ulogu voditelja kreativnih aktivnosti s obzirom na to da su obrazovani u tom području te da imaju iskustva u tome. Treći dio ove sekcije su „Tete pričalice“ u sklopu čega će studenti odlaziti u Dječji dom gdje će djeci čitati priče za laku noć. Prije provedbe ovog dijela projekta, članovi ove sekcije će biti educirani u tom području. Edukaciju će provesti Heureka, tim koji se bavi edukacijama za odrasle. Ova edukacija obrazuje studente o pravim i poželjnim načinima obavljanja ovog zadatka i osvještava o specifičnostima istog. Što se tiče knjiga koje su potrebne za održavanje „Teta pričalice“, sekcija je dobila donaciju od knjižare Hoću knjigu, u obliku nekoliko slikovnica za djecu. Sredstva i materijale za provedbu ovog projekta također je osigurao i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Projekt je trenutno u fazi organiziranja aktivnosti, odnosno dogovora s Domovima, volonterima i donatorima. Planirani početak provedbe aktivnosti jest veljača 2023. godine, te će se provoditi do lipnja 2023. godine. Projekt se provodi u suradnji s tri Dječja doma: Dječji dom Nazorova, Dječji dom A.G. Matoš i Dječji dom Laduč. Pronalazak dodatnih informacija o projektu i praćenje provedbe projekta moguće je pregledom društvenih mreža, točnije *Instagram* i *Facebook* stranice Društva studenata socijalnog rada.

Tjedan zagovaranja prava beskućnika

Anja Babić

Društvo studenata socijalnog rada (DSSR) provodi akciju pod nazivom „Tjedan zagovaranja beskućnika“ koja se ove godine održala po 21. put. Kao što samo ime akcije kaže, svrha je zagovaranje prava beskućnika koji su jedna od

23. - 29. 1. TJEDAN ZAGOVARANJA PRAVA BESKUĆNIKA

- Predavanje Invisible Zagreb
- Večera ljubavi u Prihvatilištu za beskućnike u Velikoj Kosnici
- Volontiranje u pučkoj kuhinji

najranjivijih i najdepriviranijih skupina u hrvatskom društvu. Riječ je o ekstremnoj socijalnoj isključenosti koja utječe na sve dimenzije života osobe. Beskućništvu kao socijalnom problemu se posvećuje premalo pažnje te se smatra da je ono većinom privremeno, no istraživanje provedeno u Hrvatskoj (Družić Ljubotina, Kletečki Radović i Ogresta, 2016) pokazuje da beskućništvo u prosjeku traje čak pet godina, a u nekim slučajevima i više od dvadeset. Budući da je riječ o „nevidljivoj“ skupini koja je često zanemarena, naša udruga ima cilj senzibiliziranja društva, borbe za stjecanje prava i poticanja drugih studenata na uključivanje u volonterske aktivnosti kako bismo pridonijeli kvaliteti života beskućnika.

Ove godine se Tjedan zagovaranja beskućnika provodio od 23. do 29. siječnja. Članovi DSSR-a su najprije organizirali prikupljanje donacija koje je bilo veoma uspješno. Prikupljeno je mnoštvo zimske odjeće i obuće koje je namijenjeno korisnicima Prihvatilišta za beskućnike u Velikoj Kosnici. Kao i svake godine, tamo je organizirana Večera ljubavi na kojoj su članice DSSR-a provele nekoliko sati u ugodnom druženju i uživanju u hrani koju su donirale Pekara Dubravica i Klara zagrebačke pekarne. Sredinom tjedna organizirano je i edukativno predavanje o beskućništvu u Zagrebu koje je vodio Mile Mrvalj, istaknuti zagovornik prava beskućnika te član i osnivač udruge Fajter koja im

pruža podršku i pomoć. Gospodin Mile Mrvalj i sam je bio beskućnik. Tri i pol godine je proveo na zagrebačkim ulicama pa je iz prve ruke pričao o teškoćama s kojima se beskućnici susreću, između ostalog i o problemima mentalnog zdravlja koji su posljedica socijalne isključenosti i depriviranosti. Dijelevći vlastito iskustvo, približio je prisutnim studentima temu beskućništva, probudio interes i izazvao ganuće. Slušati njegovo predavanje ili ići na turističku turu „Invisible Zagreb“ koju predvodi je doista inspirativno iskustvo. Članice naše sekcije volontirale su i u pučkoj kuhinji na Svetom Duhu, što je također bilo vrijedno iskustvo koje im je omogućilo izravan kontakt s ovom skupinom korisnika.

Nije čudo što se Tjedan zagovaranja prava beskućnika obilježava već dva desetljeća jer je doista zanimljivo i korisno ostvariti kontakt s populacijom beskućnika i čuti njihovu perspektivu i životne priče pa je interes studenata za ovu akciju uvijek prisutan. Iz godine u godinu se studenti kroz volontiranje dodatno senzibiliziraju i na taj način grade temelje kako bi u budućnosti bili kvalitetni socijalni radnici. Izdvojiti vrijeme za organiziranje i provođenje akcije nikad nije problem jer je cilj jasan – svojim djelima želimo pokazati da nam je stalo i da beskućnici za nas nisu nevidljivi.

Tjedan zagovaranja struke socijalnog rada

Iva Komšić

Društvo studenata socijalnog rada je 2021. godine osnovalo sekciju „Tjedan zagovaranja struke socijalnog rada“ čija je svrha obilježavanje socijalnog rada kao struke u cijelom tjednu kada se i tradicionalno u svijetu obilježava dan socijalnog rada. Cilj je okupiti studente, stručnjake, profesore i kolege sa drugih studija (osobito humanističkih) i podijeliti među njima tematiku koja je usko povezana sa socijalnim radom, kao jedan od načina osvještavanja važnosti struke, upoznavanja sa temama s kojima je struka usko povezana, a ponekad i ukazivanje na važnosti koje proizlaze iz bavljenja socijalnim radom.

Naravno, cilj Tjedna su i neke druge akcije, poput edukacije javnosti o socijalnom radniku i njegovom poslu, zabava među studentima kroz pub kvi-

I. TJEDAN ZAGOVARANJA STRUKE SOCIJALNOG RADA

6. - 11. travnja 2021.

ZBOG ČEGA SI ODABRAO/LA BAVITI SE STRUKOM SOCIJALNOG RADA?

„Odabrala sam socijalni rad jer se osjećam ispunjeno kad pomažem drugim ljudima. To je moj poziv i ne mogu se zamisliti da bih radila išta drugo.“

„Zbog ljubavi prema čovjeku u cjelini.“

„Zbog želje da barem jednoj osobi uljepšam život.“

„Na početku svog studija nisam znala što socijalni rad zapravo znači. No, kako je broj kolegija rastao, rasla je i moja želja za socijalnim radom. Socijalni rad obuhvaća život svakog čovjeka, svaki segment njegova života. Osjećam da možemo učiniti puno toga jedni za druge, a kao socijalni radnici još više! :)“

„Zbog toga što sam, nakon što sam sama upoznala neke socijalne radnice, uvidjela da mi se taj posao sviđa, jer volim raditi s ljudima, volim upućivati ljude u njihova prava te smatram da svaka marginalizirana skupina, ali i svaki čovjek ima pravo na ravnopravan život u društvu.“

„Prije par godina nalazila sam u teškoj situaciji i završila sam u obradi u Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba. Tamo su mi pomagali svi stručnjaci, pa tako i socijalni radnici. Tako se javila i zainteresiranost za taj posao. Na svojoj koži sam osjetila koliko je ta pomoć potrebna. Shvatila sam da želim pomoći svim ljudima koji se osjećaju kao i ja, shvatila sam da želim ponosno dići glavu i svojim radom prenijeti drugim ranjivim skupinama svoju ljubav i pozitivu.“

zove, ukazivanje na neke mitove koji su prisutni u struci (a želimo ukazati na njih kako bi ih razbili jer nam, na neki način, otežavaju). Po nečijem bi mišljenju edukativni i zabavni „Tjedan” predstavljao nešto poput predavanja na faksu socijalnog rada, ali onog koji su organizirali sami studenti za sebe. I najčešće pogađaju „u sridu” jer su sva predavanja izuzetno važna za naš osobni razvitak, kao individua i kao budućih socijalnih radnica i radnika.

Do sada se na Tjednu zagovaranja struke socijalnog rada moglo vidjeti i čuti sljedeće: radionice za djecu u svrhu upoznavanja sa strukom, radionice sa studentima kreativne prirode (origami), reportaža u suradnji sa medijima (radio i televizija), filmske večeri (filmovi koji su usko povezani sa strukom), druženje sa profesorima i studentima, predavanja gostujućih (stranih i domaćih) predavača. U nekim ranijim godinama održavanja Tjedna sam sigurna da su studenti ponosni na izradu Stabla rasta - tko smo mi zapravo, koje je dugo, dugo krasilo pano DSSR-a na ulazu, a možda je tamo i ove akademske godine, godine kada smo uz svoj trud i zalaganje došli bliže diplomu. Svake godine se kolege dosjete nečeg zanimljivog, pa su tako 2021. kolegice postavile pitanje „Zbog čega si odabrao/la studirati socijalni rad?” i dobile iskrene, zanimljive i motivirajuće odgovore, poput...

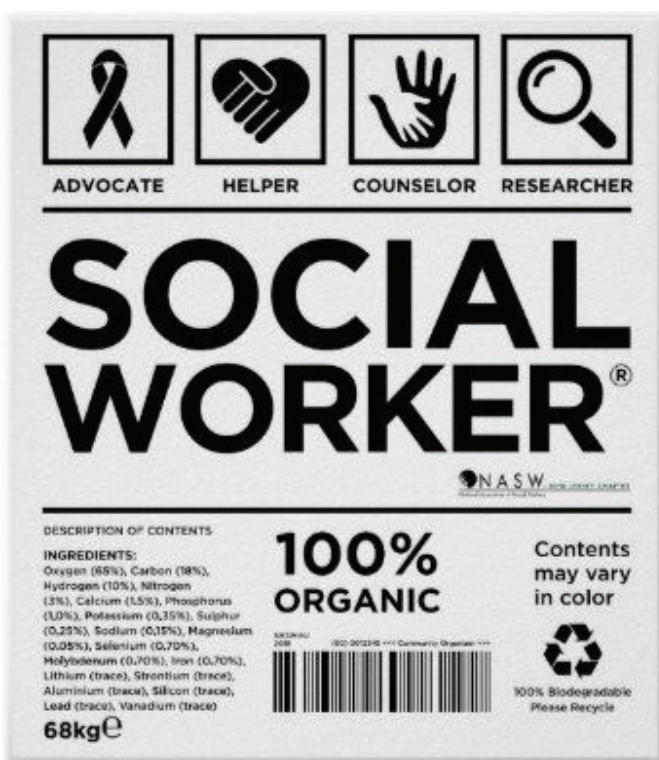

„Zbog ljubavi prema čovjeku u cjelini.” ili „Zbog želje da barem jednoj osobi uljepšam život.”

Stoga, u ovih par godina koliko se održava, kako ga mi volimo nazivati, TZSR, nije nedostajalo zabave, smijeha, motivacije, učenja, rasprava, okruglih stolova, intervjua ni tribina.

Ovim putem želimo pozvati sve studente socijalnog rada, pogotovo naše bruce, da se priključe sudjelovanju u Tjednu kako bi svi skupa oplemenili svoje znanje o socijalnom radu, a samo oni koji su sudjelovali do sada znaju koliko se stvara novih poznanstava i prijateljstava kroz ovakav studentski rad i druženje. Zasiurno znamo da će ekipa iz DSSR-a i dalje stvarati zanimljive sadržaje ususret novom Tjednu, a u nastavku smo izdvojili neke sadržaje prošlih godina koji su itekako vrijedni spomena.

Dani socijalnog rada - Televizija student <https://www.youtube.com/watch?v=NhyAbuKHZO4>

VOLONTIRANJE

Što je volontiranje?

Jelena Nekvapil

Spadaju li pod volontiranje dobronamjerne geste i humanitarni čini za unaprjeđenje i osnaživanje zajednice ili je to samo pružanje slobodnog vremena ranjivim skupinama? Je li volontiranje potrebno naplaćivati? Pitanja su to koja kolaju po glavi ljudima koji se ne susreću toliko često s društveno korisnim radom, odnosno radom za opće dobro.

Priupitali smo dosljedne volontere što za njih točno znači volonterski rad, te koje je njihovo mišljenje o činjenici da su neplaćeni dok zapravo „ostavljaju srce na terenu“. Članovi udruge QueerUp (organizacija koja se neumorno zalaže za rodna prava i jednakost) pojasnili su da volontiranje predstavlja ispunjavajuću i odvažnu borbu za temeljna ljudska prava te prilika za međusobnu podršku i povezivanje s marginaliziranim zajednicama. Smatraju da su iskustva i znanja najznačajnija ostvarenje rada, no pojedini volonteri se bore za vlastitu egzistenciju te je za njih najveća dobit prihvaćanje i promjena tradicionalnih vrijednosti. Temeljna prava, inkluzija te rodna ravnopravnost su glavne odrednice kampanje koju zastupa udruga Status M te su članovi također podijelili svoje viđenje životne misije. Objasnili su da je volontiranje zapravo neophodna aktivnost ako se želi vidjeti promjena u svijetu i ostvarenje spomenute glavne ideje. Također, izvor je divnih iskustava, vještina te svježih i zanimljivih odnosa. Potvrdili su da su im očekivanja ispunjena te im to pruža dodatnu motivaciju i smisao prvobitnog uključivanja što poistovjećuju sa zaradom standardnog posla. Studentima s našeg Studijskog centra je volontiranje nužan dio stručnog obrazovanja. Spektar djelovanja je zaista nevjerojatan, od pomaganja migrantima i izbjeglicama, borbe za društvo nenasilja i inkluzije, pa sve do promoviranja zaštite i prava životinja.

Kroz pružanje pomoći određenoj skupini ili promicanju ideja koje mogu imati pozitivan utjecaj na zajednicu te aktivizam, studenti nalaze ispunjenje, smisao te adekvatnu pripremu za buduću posao. Stječu bitne vještine i informacije kroz uključivanje u određene programe i korisne edukacije. Primarna svrha navedenog je zapravo proučiti i upoznati se sa negativnim aspektima društva, te je volontiranje najbolja prilika za postizanje postavljenog cilja. Spomenuto duševno ispunjenje je upravo izvorni signal, odnosno poticaj i motivacija za odabir volonterskog djelovanja pa tako i naše buduće profesije.

Volontiranje kao važan dio studiranja socijalnog rada

Karla Grozdanić

Socijalni rad kao struka sastoji se od konkretnog rada s ljudima na svakodnevnoj bazi, ali kako doći do ljudi ako samo sjedimo za knjigom i učimo? Teorija i praksa se razlikuju u brojnim aspektima, ponajprije izvedivosti i realnosti. Kako znati da nas baš socijalni rad zanima ako nismo doživjeli stvarnost rada s korisnicima? Osloniti se samo na slovo na papiru i na brojne stranice u udžbeniku ne označava istinski afinitet prema ovakvoj vrsti posla. Iako nam je kroz fakultet osiguran praktičan rad kroz semestar kao jedna poveznica sa stvarnim životom, je li nam to zapravo dovoljno? Svi smo upoznati s ograničenjima mjesta prakse i obaveznoj satnici kroz akademsku godinu, kao i situacije kada mentori samo daju potpis bez puno truda, pitanje je koliko tu dobijemo stvarnog iskustva? Zato dolazimo do teme volontiranja kao prvog susreta teorije s praksom.

Volontiranje je kvalitetan oblik rada koji možemo doživjeti kroz fakultet i tako se povezati sa strukom i vidjeti što se to zapravo događa u stvarnom

svijetu, a što nam nitko ne priča. Na volontiranje možemo gledati i kao jedan oblik izlaženja iz svijeta mašte i susret s realnošću. Važno je da prije nego što završimo fakultet dođemo u doticaj s korisnicima, njihovim potrebama, problemima i željama kako bi znali da imamo prirodnog afiniteta za rad u određenim okruženjima i s različitim profilima ljudi. Svugdje u medijima vidimo s koliko se toga socijalni radnici svakodnevno susreću, tako da lako zaključujemo kako nikada nije dosta pripreme. Volontiranje nam pruža neku novu i drugačiju perspektivu te iskustvo i znanje koje će nam koristiti u profesionalnom životu koji nas čeka nakon faksa. Također, to je jedini oblik aktivnog rada za koji su studenti kompetentni i u kojem mogu sudjelovati te u konačnici doprinijeti zajednici. Ujedno tu možemo iz prve ruke vidjeti kako izgleda rad u praksi kroz raznolike udruge i saznati što nas točno zanima i u kojem području djelovati. Jedino možemo učiti i raditi kroz volontiranje gdje pronalazimo «svoje ja» te vidimo širi spektar rada. Teorija i praksa su skroz drugačiji i teško je znati kako to zapravo izgleda dok to ne doživimo. Od asistencije u nastavi s djecom do organizacija različitih aktivnosti, planiranja i provedbe projekata; sami sebi kroz volontiranje biramo što želimo raditi te u konačnici želimo li uopće biti dio ove struke.

Humanost, nesebičnost i želja za pomaganjem drugima jedne su od karakteristika osoba koje

imaju motivaciju za volontiranjem. Volonteri koji ulaze u različite ustanove i udruge, postaju određena spona s okolinom i značajne nove osobe u socijalnoj mreži korisnika. Naime, vrijednosti poput volontiranja u pomagačkoj profesiji kao što je socijalni rad pokazuje želju za pomaganjem i rad za opće dobro svojstvene osobama koje izabiru ovakvu vrstu profesije. U osnovi volonterskog rada i pomagačkih struka nalazimo jednake altruističke motive. U tom kontekstu usavršavanja studenata, stručnjaci koji rade u ustanovi mentoriraju studente i u skladu s profesionalnim kodeksom struke, poučavaju i vode buduće stručnjake. Begović (2006) navodi da je volontiranje stil života koji je usko vezan za čovjekov sustav vrijednosti te da pojedinci kroz svoj volonterski rad razvijaju postojeće te usvajaju nove vještine. Autorica dalje ističe glavne karakteristike volontiranja, a to su usredotočenost na zajedničko dobro, unutrašnja motivacija te aktivno sudjelovanje i doprinos u vidu vještina, vremena, energije i znanja.

Ako želite malo sebičnije razloge zašto volontiranje kroz studij, jednostavno; bogatiji životopis. Svi cijene studente koji su se sami angažirali, znali organizirati vrijeme, bili zainteresirani za doprinos zajednici i stvorili različite veze. Mnogo puta čujemo da studenti koji su volontirali u različitim udrugama, upravo tamo ostanu raditi nakon fakulteta ili barem odrade pripravništvo.

Nova poznanstva i ljudi s iskustvom nikad ne mogu odmoći u poslovnoj budućnosti. Sami sebi možete stvoriti veze i vrijedna poznanstva koja će vam pomoći, a jedino je bitno angažirati se.

Sami sebi stvaramo budućnost. Budimo dio promjene koju želimo vidjeti!

Mala povijest volontiranja

Iva Komšić

Kada spomenemo riječ „volontiranje”, mnogima na pamet pada ideja o dobrovoljnom davanju vremena što osobi koja daje zauzvrat pruža osobno zadovoljstvo. Neki bi motivacijom za volontiranje proglasili entuzijazam koji se javlja zbog nesebičnosti, a drugi bi zasigurno volontiranje vidjeli kao most između učenja i iskustva. Kako god, volontiranje u Hrvatskoj je pojam koji još uvijek nije zaživio kao drugdje u svijetu budući da je kod nas „rezerviran” za udruge civilnog društva ili vjerske zajednice.

Kako se razvijalo volonterstvo u Hrvatskoj i svijetu? Veliki korak u razvoju volonterstva predstavlja 2001. godina koja je proglašena Međunarodnom godinom volontera od Generalne skupštine Ujedinjenih naroda, koji su također odredili 5. prosinac kao Međunarodni dan volontera. Takvo određenje je predstavljalo početak u razvoju volontiranja na nekoj višoj razini, što se posebno odnosi na promoviranje kroz osnivanje različitih odbora, web stranica, baza podataka, volonterskih centara i uređivanje nacionalnih zakonodavstava po pitanju volontiranja. (Ćulum, B., 2008.) U Hrvatskoj je, još 2001. godine, započeo s radom Nacionalni odbor za razvoj volonterstva koji je imao u cilju izradu Nacrta prijedloga Zakona o volonterstvu, koji će biti usvojen tek 2007. godine. U Hrvatskoj je problem i to što ne postoji baza podataka o broju volontera, o do-

stupnim volonterskim mjestima i slično, no ipak svaka udruga civilnog društva ili organizacija kompenzira ovaj problem na svoj način, stoga su na pojedinim mjestima prikupljeni navedeni podaci, ali i provedena domaća istraživanja o iskustvu volontera, motivaciji za volontiranje i slično. (Ćulum, B., 2008.)

Međutim, povijest volontiranja seže još dalje u prošlost, a razvoj možemo pratiti uz kršćanski nauk koji pravda pomoć bližnjemu kao jednu od najviših vrednota. Unutar kršćanstva su djelovali različiti svećenički redovi ili misionarske akcije s ciljem pružanja humanitarne pomoći. Osim religijske motivacije, postojala su i druga udruženja s istim ciljevima poput bratovština, ženskih društava ili seljačkih zajednica. (Begović, H., 2006.) Kakvu god pomoć pružali, načelo subsidijarnosti je uvijek bilo glavni izvor uz kojeg se razvijalo aktivno građanstvo, gdje se očekivalo djelovanje od lokalne zajednice, od najuže obitelji i gdje se rodila ideja civilnog društva. (Begović, H., 2006.) Volontiranje doživljava svoj procvat u dvadesetom stoljeću završetkom Prvog svjetskog rata, kada su pacifisti Pierre Caresole i Hubert Parris

organizirali prvu međunarodnu grupu volontera koja je obnavljala ratom razrušeno selo Esne u Francuskoj. Iz takve prve međunarodne organizacije su nastale tri nove organizacije koje postoje čak i danas: Service Civil International, Youth Action For Peace i International Reconciliation Union. Daljni razvitak volonterstva se očitovao kroz učvršćivanje glavnih principa, poput toga da je dostupno za oba spola, da je u potpunosti dobrovoljno i da nema mjesta za vojnu disciplinu u volonterskom radu. (Begović, H., 2006.) Kasnije su osnivani volonterski kampovi po europskim državama, a uglavnom se radilo o pomoći vezanoj za posljedice rata, sve do uključenja volontera u područje socijalnog rada poput bolnica, domova za djecu ili domova za starije. 1948. godine UNESCO osniva CCIVS (Co-ordinating Committee of international voluntary service) koja postaje glavna organizacija za područje volontiranja, a ono se samo dalje širi i izvan Europe. (Begović, H., 2006.) Kasnije se naveliko prepoznala važnost volonterstva, pa su Ujedinjeni narodi, zajedno sa Europom donijeli mnoštvo Konvencija, preporuka ili smjernica, Deklaracija i Rezolucija kojima su nastojali urediti status volontera, poput toga da su prepoznali ekonomsku vrijednost

volontiranja (ali i socijalnu, obrazovnu i humanitarnu), javila se i potreba pravnog statusa i socijalne zaštite volontera, a osmislili su i razne mjere i poticaje za volonterski rad, uz stalnu promociju humanitarnog i dobrovoljnog rada za potrebite. (Begović, H. 2006.)

Razvoj volonterstva u Hrvatskoj je bio sličan, a isto je počivao na katoličkoj vjeri, s tim da je za vrijeme komunizma skroz prestao zbog tadašnjih uvjerenja. Ipak je postojalo nekoliko organizacija (pod nadzorom države) koje su se koristile volonterskim radom, a primjer za to su izviđači ili udruženje radnika, odnosno omladine. U Jugoslaviji je tada umjesto volontiranja postojao termin „radna akcija” uz koju su izgrađeni brojni elementi infrastrukture, kao što su željeznice, domovi kulture, sportski objekti, ceste itd. Važno je napomenuti da su radne akcije često bile i prisilne, uz primjesu natjecateljskog karaktera. Nadalje, tako su nastala i vatrogasna društva koja djeluju i danas u brojnim lokalnim zajednicama (pogotovo u Dalmaciji) i nastajala su potpuno dobrovoljno, radi upotpunjavanja cjelokupne zaštite od požara. (Begović, H., 2006.) Nakon pada komunizma i uspostave samostalne Republike Hrvatske, paralelno su se razvijala i civilna društva, a vrijednosti društva su bile pomaknute na samoinicijativnost građana, aktivnost i inovativnost. Kao i sve zemlje u tranziciji, Hrvatska se suočavala sa istim problemima poput ukorijenjene društvene paradigme da je rješavanje problema rezervirano za gornje slojeve, što znači da je razvoj civilnog društva bio prijeko potreban. (Begović, H., 2006.) Devedesetih godina je volontiranje značilo pomoć stradalima u ratu (izbjeglicama, žrtvama, prognanicima), ali i pomoć područjima koja su stradala u ratu. Tek u 21. stoljeću raste interes i razumijevanje građana za volonterski rad, a Hrvatska je uključena i u mrežu međunarodnog volonterstva. Danas je u Hrvatskoj pri Registru udruga registrirano preko 28 000 udruga, ali nije poznat točan broj aktivnih udruga koje svoj rad zasnivaju isključivo na volonterstvu. (Begović, H., 2006.)

Volontiranje je u Zakonu o volonterstvu definirano kao „dobrovoljno ulaganje osobnog vremena,

truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje“. U tom smislu Zakonom su obuhvaćena temeljna načela i vrijednosti volontiranja, uvjeti volontiranja, prava i dužnosti volontera, odnosno organizatora volontiranja, uvjeti sklapanja ugovora o volontiranju, Etički kodeks o volontiranju, izdavanje potvrda o volontiranju (volonterskih knjižica) te izdavanje potvrde o kompetencijama koje su stečene volontiranjem kao i državna nagrada za volontiranje. (Zakon o volonterstvu, NN 58/7, 22/13, 84/21)

Državna nagrada za volontiranje je jedan od načina na koje se građani potiču na volontiranje, a osim toga su osnovane brojne druge nagrade pojedinih gradova, županija ili volonterskih centara. Primjer je nagrada „Volonteri godine“ u Splitu koja se dodjeljuje svake godine još od 2000ih, a jednakog naziva su i nagrade koje se dodjeljuju u Osječko-baranjskoj i Primorsko-goranskoj županiji sustavno i na godišnjoj razini. Valja spomenuti i druge oblike poticanja, poput onoga koji je pokrenula Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva u obliku natječaja „Škola - prijatelj zajednice“ za osnovne i srednje škole, gdje je cilj nagraditi volonterske inicijative, modele promicanja volonterstva među učenicima te primjere dobre prakse volontiranja u Hrvatskoj. (Ćulum, B., 2008.)

Kroz povijest je vidljivo da je oduvijek postojala želja pomoći, ne samo svom bližnjemu nego bilo komu drugom. I dok god postoji brojnih razloga za motivaciju, bit će i volonterskog rada, koji se danas cijeni više nego ikada. Zbog toga jedan volonter treba znati da je njegovo zalaganje korisno na više razina, pa i na ekonomskoj razini države u kojoj nesebično pruža vlastite resurse. A o vrijednostima koje ispunjavaju osobu nakon takvog iskustva ne moramo ni pričati, osim da je volonterski rad izuzetno inspirativan i za one koji primaju pomoć, a kamoli za onoga koji želi vidjeti promjenu kroz vlastiti angažman.

STRANI AKTIVIZAM I VOLONTIRANJE

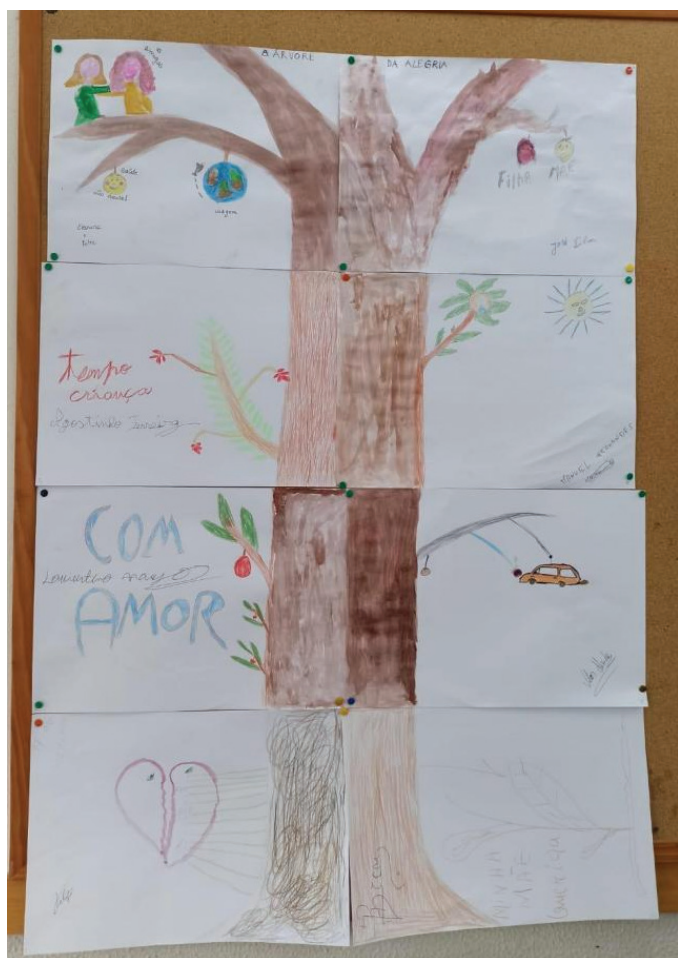
Volontiranje u prihvatilištu za beskućnike u Portugalu

Petra Zorica

Na kraju ljeta zbudujuće 2020. godine naišla sam na poziv za sudjelovanje na volonterском projektu European Solidarity Corps-a u Portugalu. Portugal mi je već jako dugo krao mjesto mislima kao država koju moram posjetiti, surfati u Atlantskom oceanu, jesti finu hranu... Ono što nisam očekivala bio je zapravo preokret mog životnog puta nakon ovog projekta. Pred kraj te godine, nakon ispunjavanja mnoštva prijavnica i nekoliko intervjuja, primili su me na projekt kao jednu od dvije internacionalne volonterke Crvenog križa, sa smještajem u jednom malom gradiću na sjeveru, Guimarãesu. Ostavila sam tadašnji studij turizma i na svoje putovanje, i fizičko i duševno, krenula početkom 2021. godine.

Prva tri mjeseca provele smo, kolegica Eleonora i ja, upoznavajući jedna drugu, dijeleći smiješne priče iz vlastitih života, učeći portugalski jezik, za koji se ispostavilo da je potrebno puno više od ta smi-

ješna tri mjeseca. Datum kojega se vrlo dobro sjećam bio je 5.4.2021., kada su u cijeloj zemlji popustile korona mjere i Portugal je napokon prodisao. Otvorile su se škole, dućani, kafići, restorani. Prije, naše najdraže mjesto za provoditi vrijeme bila je jedna livada blizu našeg stana, gdje su se nerijetko okupljali mladi i igrali nogomet, radili piknike i čitali knjige. Poslije, naše najdraže mjesto postali su kafići i koncertne dvorane, ali jedno nam je zauzelo posebno mjesto u srcu: lokalno prihvatilište za beskućnike. Zajedno s nadležnima iz Crvenog križa, dogovorile smo se da ćemo tamo odlaziti svake nedjelje i održavati radionice s korisnicima. Prvobitno smo, priznajem, bile skeptične o našim sposobnostima za održati takve radionice na stranom jeziku, kojeg nismo imale priliku prakticirati. Također, nerijetko smo se znale bojati da korisnici neće htjeti sudjelovati u aktivnostima koje osmislimo, da će im se to sve činiti dosadno ili djetinjasto. Za prvi dolazak odlučile smo se na radionicu pravljenja pizze, gdje svatko može napraviti svoju vlastitu te na nju staviti sastojke koje sam izabere. Iz donacija prikupile smo sve potrebne sastojke, pa

čak i gljive, kukuruz, konzerve tune i nešto salame. Pravljenje pizze je po meni, usporedivo s ugođajem kad se doma peku palačinke, to je poseban i ugodan događaj koji se ne dešava svaki dan. Zato mislim da su i korisnici uživali, kako u rađenju pizze, tako i u slušanju našeg krnjeg portugalskog, oko kojeg smo se evidentno trudile (čitaj: mučile). Na kraju, svi smo bili presretni rezultatima. Stvarno, pizza govori više od tisuću riječi.

Kasnije smo osmišljavale razne radionice: vježbali smo yogu na stolicama, boćali s improviziranim boćama od starih plastičnih boca, igrali smo pantomime, badminton, slikali smo i izrađivali muzičke instrumente od kutija, gumica i kamenčića. Brali smo cvijeće u susjedstvu i samo šetali i pričali, a ta aktivnost bila je posebno opuštajuća. Jedne smo nedjelje odlučili nacrtati veliko drvo sreće. Fora je bila u tome da svatko od korisnika nacrtava svoju granu, a na njoj nešto što ga čini sretnim i što ga gura naprijed. Bilo je zanimljivo gledati završni crtež koji je izgledao toliko moćno, a opet osjetljivo, pa možda i bolno. Neki su korisnici u svoj crtež ukomponirali obitelj, majku, kći, djetinjstvo ili slomljeno srce, koje ih svejedno na neki način gura naprijed. Takvim sam se vježbama introspekcije najviše veselila, a iako

smo se često zezali i imali zabavne radionice, ovakve kombinacije činile su mi se korisnima. Slično drvetu sreće, jedne smo nedjelje crtali autoportrete. To je također bio mali prodor u srce i um svakog korisnika, način da se pokaže da se njihovi individualni karakteri primjećuju i poštuju. Portreti su na kraju bili izloženi na panou u prihvatilištu te su danima izmamljivali osmijehe na lica korisnika i radnika.

Ovakva su me iskustva dosta naučila, a prvenstveno tome da smo stvarno sposobni kreirati svašta ukoliko imamo volje, mogućnosti i po meni najbitnije - dobre i motivirane ljude pored sebe. Ljude koji se vesele raditi i pružati konstantnu podršku korisnicima, usprkos činjenici da im je to svakodnevni posao. To prihvatilište odašiljalo je posebno ugodnom, pozitivnom i podržavajućom energijom, a takvim su ga oblikovali ljudi koji su svakim danom otvorenog srca dolazili na posao, uživajući u tome što rade. Biti socijalni radnik nije lako, a i nije za svakog, te smatram da treba dobro promisliti prije odluke na tu profesiju, ili bolje rečeno, na taj poziv. A ovo iskustvo meni je pomoglo da se baš na to i odlučim.

Kada sam se nakon godinu dana s Eleonorom vratila posjetiti dragi Guimarães, na ulici smo srele jednog korisnika tog prihvatilišta za beskućnike. I nakon godinu dana, naš je portugalski ostao isti (ako ne i gori), ali me tijekom razgovora razveselilo kad sam razumjela da je Filipe sada bivši korisnik prihvatilišta, da živi samostalno i da je nastavio svoje školovanje koje će mu zasigurno otvoriti nove životne mogućnosti.

Studijski posjet u Irskoj

Jelena Nekvapil

Ne postoji bolji osjećaj kada se motivirani i kreativni ljudi velikog srca pronađu na jednom mjestu. Zahvaljujući organizaciji Status M, pružila mi se prilika otputovati na Zeleni otok i prikupiti mnogo korisnih informacija i vještina koje će uveliko pozitivno utjecati na moj rad.

Udruga je stupila u suradnju s organizacijom YMCA u Corku (jug Irske) te su za nas priredili zaista divne aktivnosti i predavanja, a o gostoljubivosti da i ne govorim. Djelovanje organizacije se temelji na radu s mladima te pružaju razne zanimljive aktivnosti poput večera poezije, glazbenog sadržaja te pomoć pri obrazovanju i savjetovanje. Na prvom predavanju, gospodin Robert je pre-

Ulaz u ustanovu YMCA Corku

Sexual Violence Centre

zentirao projekt „Positive Masculinities Study“ i predstavio je stavove ljudi o pozitivnom maskulinitetu te osnovne forme. Zaključno gledajući, fraza „budi muško“ vrlo često se upotrebljava u društvu, ali se zaboravlja njezina temeljna odrednica. Biti muško znači izražavati emocionalnost na zdrav način, poštovati te preuzimati odgovornost za vlastite postupke! Iz Centra za podršku žrtvama obiteljskog nasilja (Support services for Victims of Domestic Abuse) posjetila nas je gospođa Deborah i upoznala s načinom rada i strahovitom statistikom žrtava. Djelovanje obuhvaća sva područja, od emocionalne potpore i savjetovanja do istraživanja informacija i povezivanja s ostalim stručnim osobljem. Također, organiziraju edukacije i podižu svijest o problemu zlostavljanja, odnosno nasilju te posljednjih godina ističu negativan utjecaj tehnologije i medija. Kao bitne stavke utjecaja navode dostupnost sumnji-

vih stranica te prikazivanje „savršenog života“ na društvenim mrežama i pojedine stereotipe. Sljedeća prezentacija rada je bila predstavljena od gospođe Vivienne iz irske volonterske organizacije MOVE (Men Overcoming Violence). Udruga nudi interventne programe za počinitelje obiteljskog nasilja u kojima se od njih traži da preuzmu odgovornost za zlostavljanje te promijene stavove i ponašanje za razvoj odnosa punih poštovanja i suosjećanja. Posjetili smo Sexual Violence Centre te moram priznati da je predavanje u isto vrijeme bilo i potresno i zaista dirljivo. Centar je osnovan na Međunarodni dan žena 1983. godine te od tada dosljedno i hrabro pruža usluge žrtvama seksualnog nasilja. Bitno je spomenuti da je povezano s nizom društvenih i zakonskih tijela što značajno pomaže u rješavanju pojedinih postupaka, odnosno nesretnih situacija. Statistika je pokazala da se 40% Iraca nažalost susrelo s po-

Sveučilište u Corku

jedinim oblikom seksualnog zlostavljanja. Zato podižu svijest o navedenom problemu na razne načine, od kampanja „Safe Gigs“ i „Fixed Ireland“ do korisnih edukacija za zajednicu. „Safe Gigs“ je inicijativa za sigurniji noćni život te se koncept bazira na stvaranju nulte tolerancije za neprihvatljivo ponašanje, dok se „Fixed Ireland“ temelji na pravilnom medijskom objavljivanju nasilja. Uz navedene profesionalne aktivnosti, slobodno vrijeme smo koristili za istraživanje irske kulture te posjete znamenitostima. Imali smo priliku posjetiti prekrasno Sveučilište u Corku te biti u ulozi pravih studenata. Postoji izvrstan preddiplomski i diplomski studij socijalnog rada na istaknutom sveučilištu tako da ako Vas put kojim slučajem odvede, zasigurno nećete pogriješiti.

Kratki, ali slatki put me zaista ispunio i zauvijek će ostati u interesantnom sjećanju. Nove vještine, znanja, poznanstva i druženja te čak i katarza su najveće ostvarenje istaknutog studijskog posjeta.

Moje volontersko iskustvo - Are you Syrious?

Anja Babić

U Republici Hrvatskoj je s jedne strane primjetan trend demografske depopulacije i emigracije hrvatskog stanovništva u zemlje zapadne Europe, a s druge strane trend povećanja broja migranata koji dolaze u potrazi za poslom, skloništem i boljim životom. Cjelokupno društvo, a osobito djelatnici pomažućih profesija, suočeni su s važnim pitanjem: kako pridonijeti uspješnoj integraciji migranata u društvo?

Jedna od udruga civilnog društva koja nastoji olakšati integraciju izbjeglicama i tražiteljima međunarodne zaštite nosi naziv „Are You Syrious?“ i nastala je u jeku izbjegličke krize 2015. godine. Isprva je bila građanska inicijativa, a danas je registrirana nevladina organizacija s dvjestotinjak volontera koja pruža pomoć i izvan Republike Hrvatske. Udruga je razvila projekte za integraciju koji uključuju pomoć pri ostvarivanju

prava na obrazovanje, smještaj i zaposlenje. U Free Shopu na adresi Božidara Magovca 165 prikupljaju se i higijenski proizvodi, odjeća i ostale potrepštine za korisnike. Najviše volontera angažirano je u programu učenja jezika i podrške pri pisanju zadaća za djecu pod međunarodnom zaštitom. Volonteri u pravilu odlaze u dom obitelji koja im je dodijeljena na minimalno dva sata tjedno te o svakom susretu pišu kratki izvještaj u svrhu praćenja napretka svakog djeteta.

Moje volontersko iskustvo u udruzi „Are You Syrious?“ počelo je u veljači 2022. godine. Zasićena štrebanjem i potaknuta željom za praktičnim radom i izlaskom iz zone komfora, poslala sam upit udruzi na Facebooku. Proces prijave je bio vrlo jednostavan te se sastojao od nekoliko pitanja za procjenu motivacije i očekivanja. Sljedeći korak bila je online edukacija na kojoj sam detaljnije upoznata s radom udruge i funkcioniranjem programa učenja jezika i podrške pri pisanju zadaća. Spojena sam s obitelji iz Pakistana kako bih pomogla dvoje djece u savladavanju osnova hrvatskog jezika. Majka i dvoje djece su procesom spajanja obitelji došla u Hrvatsku. Družimo se već godinu dana i rado se sjetimo kako smo na prvom susretu svi bili sramežljivi. Sada smo dobri prijatelji i nijedan susret ne prođe bez priče i partije

Crnog Petra ili UNO-a. Ja njih učim hrvatski, ali i oni mene urdu. Uvijek s ljubavlju pričaju o svojoj kulturi i članovima obitelji koje sad mogu vidjeti samo putem videopoziva. Objašnjavaju mi svoje običaje, pokazuju fotografije Karachija i pokušavaju mi što bolje dočarati kakav je život u Pakistanu. Iako su morali ostaviti prijatelje i širu obitelj i uputiti se iz poznatog u nepoznato, učinili su to hrabro i zadržali pozitivan stav. I dalje njeguju svoju kulturu, najviše kroz pripremu tradicionalnih jela, pa sam i ja imala priliku probati *pakoru*, *biryani*, *roti*, pakistanski čaj itd. Kad god pitam kako im je u Hrvatskoj, ističu da su sretni što su napokon svi zajedno, unatoč preprekama koje su ih ovdje zatekle. Spora birokracija otežavala im je upis u školu, ali nisu gubili strpljenje i posvetili su se samostalnom učenju. Hrvatski nije nimalo jednostavan jezik i još dugo ćemo pokušavati savladati padeže, ali njihov napredak je itekako vidljiv i ponosna sam kad vidim da su usvojili nove riječi i fraze. Danas oboje idu u školu, pohađaju pripremnu nastavu i prihvaćeni su i voljeni od strane vršnjaka, što pruža nadu da je uspješna integracija migranata u hrvatsko društvo moguća – uz puno strpljenja, pomoć udruga civilnog društva i kvalitetnih obrazovnih stručnjaka.

Važnost volontera je neupitna te uz malo volje i sposobnost komunikacije na engleskom jeziku možete nekom olakšati proces prilagodbe na novu državu koji je posebno zahtjevan za djecu. Udruga osigurava i podršku volonterima kroz grupne supervizije i razmjenu iskustava i savjeta u zatvorenoj facebook grupi za volontere. Pozivam vas i ohrabrujem da se pridružite ukoliko želite upoznati nove kulture, sklopiti prijateljstva i najvažnije – biti podrška.

LGBTIQ+ AKTIVIZAM

Što je LGBTQ aktivizam?

Antonija Gabrić

U posljednjih nekoliko godina, aktivizam u LGBTQ zajednici u Hrvatskoj doživio je značajan porast. Ova zajednica se bori za svoja prava i jednakost u društvu, a aktivisti su postali ključni igrači u tom procesu.

Iako je Hrvatska napravila neke korake prema poboljšanju prava LGBTQ osoba, još uvijek postoje mnoge prepreke koje treba prevladati. Na primjer, istospolni brakovi su i dalje ilegalni, a diskriminacija i nasilje prema LGBTQ osobama su prisutni u mnogim dijelovima društva. Aktivisti u LGBTQ zajednici u Hrvatskoj su se organizirali na različite načine kako bi se borili za svoja prava. Jedan od najvažnijih načina je organiziranje Parade ponosa, koja se održava svake godine u Zagrebu. Ova parada je postala simbol borbe za prava LGBTQ osoba u Hrvatskoj i okuplja tisuće ljudi iz cijele zemlje. Pored Parade ponosa, aktivisti u LGBTQ zajednici organiziraju i druge događaje i akcije kako bi podigli svijest o njihovim problemima. To uključuje tribine, radionice, umjetničke izložbe i kampanje na društvenim mrežama. Jedan od najvećih izazova s kojima se suočavaju aktivisti u LGBTQ zajednici u Hrvatskoj je homofobija (i netolerancija) koja je još uvijek prisutna u društvu. Mnogi ljudi se boje izraziti svoju podršku LGBTQ zajednici zbog straha od stigmatizacije ili osude, što otežava borbu za prava i jednakost. Unatoč ovim izazovima, aktivisti u LGBTQ zajednici u Hrvatskoj su postigli neke značajne uspjehe. Na primjer, u 2013. godini je usvojen Zakon o životnom partnerstvu koji je omogućio istospolnim parovima da se legalno registriraju i ostvare neka prava koja su ranije bila dostupna samo heteroseksualnim parovima. Međutim, još uvijek postoji mnogo posla koji treba obaviti kako bi se osigurala potpuna jednakost i zaštita prava LGBTQ osoba u Hrvatskoj. Aktivizam u ovoj zajednici je ključan za postizanje tog

cilja, a svaki pojedinac može doprinijeti borbi za prava i jednakost kroz podršku i sudjelovanje u različitim akcijama i događajima.

O aktivizmu u LGBTQ zajednici u Hrvatskoj

Aktivizam u LGBTQ zajednici u Hrvatskoj započeo je 1989. godine kad je osnovana prva *queer* organizacija, Lambda Zagreb. S vremenom, broj organizacija i inicijativa za zaštitu prava LGBTQ zajednice u Hrvatskoj se povećao, te je danas prava o pravima i položaju LGBTQ zajednice u Hrvatskoj prilično živahan. LGBTQ aktivisti u Hrvatskoj su usmjereni na dostizanje raznih ciljeva u borbi za ravnopravnost među *queer* zajednicom i heteroseksualnom zajednicom. To uključuje pitanja poput braka između osoba istog spola, posvojenja djece osoba istospolnih zajednica, regulaciju medicinskih postupaka za transrodne osobe, regulaciju zakona koji se tiču homofobije i ksenofobije, te održavanje kulturnih događanja koja promoviraju raznovrsnost i toleranciju. Tijekom godina, *queer* zajednica postigla je određene uspjehe u ovim područjima. Godine 2014. Hrvatska je uvela zajedničko životno partnerstvo za osobe istospolnih zajednica, što je bio prvi korak u pravcu ravnopravnosti s heteroseksualnom zajednicom. Međutim, razni aspekti diskriminacije LGBTQ zajednice još uvijek postoje, a brojni aktivisti se i dalje zalažu za prava *queer* zajednice u Hrvatskoj.

Pitanja u kojima LGBTQ aktivisti rade u Hrvatskoj:

Brak istospolnih parova

LGBTQ aktivisti se zalažu za isti status braka za osobe istospolnih zajednica kao i za one heteroseksualne. To uključuje pravo na sklapanje braka, posvojenje djece i druge koristi koje su dostupne heteroseksualnim parovima. Neki se kritičari zalažu za uvođenje zajedničkog života, što bi LGBTQ parovima omogućilo neka, ali ne sva, prava bračnih parova.

Medicinska tranzicija za transrodne osobe

Transrodne osobe izložene su različitim barijerama kad se radi o promjenama spola, poput medicinske tranzicije. LGBTQ aktivisti rade na tome da se omogući pristup medicinskoj tranziciji za transrodne osobe ostale regije, kao i promicanju prakse rodno osjetljive medicine.

Diskriminacija i nasilje prema LGBTQ osobama

LGBTQ aktivisti u Hrvatskoj također se bave pitanjima diskriminacije i nasilja prema osobama koje se povezuju s *queer* zajednicom. Diskriminacija se često javlja u obliku stereotipa, isključivanja, povijesnošću i dr. Nasilje može uključivati i fizički napad, uvrede, napade na srce i brzi abortus vjerskim ili političkim motivima.

Pridruživanje europske zajednice

U sklopu ovog procesa, Hrvatska je obvezana uskladiti svoje zakonodavstvo s europskim standardima. Ovo uključuje i poštivanje prava osoba koje se povezuju s *queer* zajednicom. LGBTQ aktivisti se zalažu za najbolje prakse iz europskih i svjetskih zemalja kako bi se osiguralo najbolje rješenje za ravnopravno sudjelovanje LGBTQ zajednice u društvu.

Primjeri LGBTQ aktivizma u Hrvatskoj:

Lezbijska organizacija Rijeka (LORI)

LORI je organizacija za žene koje se povezuju s *queer* zajednicom. Njihovi ciljevi su promicanje prava i jednakosti žena koje se određuju kao lezbijke ili biseksualne te raznolikost i borba protiv isključenja na temelju seksualne orijentacije ili rodne identifikacije. LORI sudjeluje u organizaciji kulturnih događaja, predavanja, okruglih stolova i organizira razne prigode za okupljanje svojih članova.

Inicijativa Rijeka pride

Rijeka pride je događaj koji se održava svake godine u kolovozu u Rijeci. Cilj ovog događaja je slaviti i promovirati raznolikost i toleranciju prema osobama povezanim s *queer* zajednicom. Ri-

jeka pride je platforma koja omogućava LGBTQ aktivistima da se sastanu i obilježe svoju prisutnost u društvu.

Autonomna lezbijska feministička organizacija (ALF)

ALF je feministička organizaciju koja radi na ostvarivanju prava i poboljšanju kvalitete života za žene koje se povezuju s *queer* zajednicom u Hrvatskoj. ALF se zalaže za promjene u obiteljskom zakonodavstvu kako bi se osiguralo maksimalno priznavanje prava i obveza lezbijskih parova, promicanje rodne ravnopravnosti te borbu protiv nasilja nad ženama.

Akcija Napalm iz Zagreba (ANA)

Akcija Napalm iz Zagreba (ANA) je mlada, *queer* i feministička organizacija koja se bavi brojnim pitanjima koja se tiču *queer* zajednice u Hrvatskoj. To uključuje rješavanje problema seksualne edukacije, maloljetnih lezbijki, ondeimenzija koju nisu prošle dugotrajnu medicinsku tranziciju, ali žele mijenjati pravni rod i psihičku pomoć za pogođene.

Aktivizam u LGBTQ zajednici u Hrvatskoj sve je važniji iz dana u dan. Uz borbu za prava i ravnopravnost, aktivisti su također usmjereni na promicanje razumijevanja i prihvaćanje *queer* zajednice. LGBTQ aktivizam ključan je za postizanje ravnopravne pozicije za sve *queer* osobe diljem Hrvatske.

Doprinos socijalnog rada queer teologiji

Jelena Nekvapil

Borba za seksualna prava i rodnu ravnopravnost je još jedna jedinstvena grana koja obogaćuje spektar poslova socijalnog rada. Vještine i znanja stečena fakultetskim obrazovanjem uve-

liko doprinose aktivističkim pothvatima poput glasnog i odvažnog zalaganja za slobodu izbora te uvažavanje svih seksualnih orijentacija i rod-nih identiteta. Suzbijanje diskriminacije, govora mržnje, podčinjavanja i podcjenjivanja je također glavna odrednica LGBTQ+ aktivizma pa tako i socijalnog rada. No, da li ste se ikada pitali kakav je položaj LGBTQ+ vjernika ili osoba s iskustvom religioznosti, što označava pojam „Queer teologija“ te kakve povezanosti postoje sa socijalnim radom? Na prvi dojam, zvuči potpuno nespojivo i nestandardno zbog već poznatog jaza između istaknutih partija, no zahvaljujući studentici socijalnog rada ogromnog srca Luciji Marković pronađeni su odgovori na spomenuta pitanja.

Koja je tvoja početna priča?

Odrasla sam u obitelji u kojoj se osobito pažnja davala vjeri i življenju po njoj. S obzirom da je Crkva, čija sam bila pripadnica, podržavala i poticala fanatizam, život u vjeri je prerastao u nešto vrlo nezdravo. Kao mlada sam sudjelovala u mnogim religioznim programima te tzv. Službama oslobođenja organiziranim od strane Protestantske crkve. Izraz „Službe oslobođenja“ zaista divno zvuči, usmjerava na duhovne aktivnosti ispunjene iskrenim prijateljstvom i podrškom, no zapravo je „dobra“ zapakiranost u igri riječi. Susretah se sa situacijama u kojima su mnogi podijelili osobne teškoće i unutarnje konflikte pastorima te povratne informacije i odgovori su zaista bili, po mom mišljenju, suhoparni i neučinkoviti. Osjetila se određena doza osuđivanja, rješavanje problema je bilo usmjereno na samoj molitvi te tzv. istjerivanju demona primjerice, depresije, devijantnosti ili homoseksualnosti bez ikakvog humanog pristupa i adekvatnog savjetovanja. Od svakog od nas se očekivala apsolutna poslušnost koja realno gledajući, ne vodi nikuda te je sve spomenuto uzrokovalo popriličnu traumu. Kroz odrastanje i razvoj kritičkog razmišljanja, shvatila sam da određene konstatacije prezentirane od strane službi zrače nekvalitetnošću, konzervativizmom i pritiskom. Također, istražujući vlastitu seksualnost, otkrila sam zainteresiranost za isti spol te me to saznanje još više odvojilo od Crkve. Unatoč svemu re-

čenom, duhovnost itekako ispunjava moju osobnost, ali napominjem da o svakom duhovnom djelu, kako i Sv. Pavao propovijeda, potrebno je promišljati te uzeti u obzir najbitniju stavku, kontekst (povijesni, kulturalni...).

Put nakon sazrijevanja:

Moram priznati da su mi se horizonti zaista proširili tijekom upisivanja Studijskog centra socijalnog rada te me liberalnost na fakultetu potaknula da povežem, naizgled nespojive, segmente vlastitog života, LGBTQ+ svijet i religiju. Prva točka puta mi je bio događaj organiziran od strane udruga Dugine obitelji i U dobroj vjeri u sklopu projekta „NeprocjenjivA“ te smo se podružili uz gledanje filma „Jer mi tako Biblija kaže“. Vrlo emocionalan i zanimljiv film koji prikazuje spoj religije i homoseksualnosti te ga toplo preporučujem. Također, vodile su se razne rasprave, slušala sam dirljivo predavanje dobro poznatih istospolnih partnera Ive Šegote i Mladena Kožića te svjedočanstvo vjeroučitelja homoseksualaca Mihaela Sečena. Istaknuti događaj me rapidno osnažio i dao mi osjećaj da nisam sama te sam se odmah priključila radu udruge U dobroj vjeri. Organizacija se temelji na promociji Queer i feminističke teologije. Istaknute grane usmjerene su na specifične potrebe LGBTQ+ vjernika, reinterpetaciji patrijarhalnih i rod-nih odredba te povećanju uloge žena u religijama. Imala sam priliku voditi projekt „Poslanica Nesvrstanima“ s feminističkom teologinjom Lanom Bobić. Cilj nam je bio osvijestiti društvo kako religija može biti, uz adekvatno promišljanje, zaista pozitivan alat za promociju feminističkih i LGBTQ+ prava. Projekt se sastojao i od grupi podrške koje i danas prakticiramo, za Queer vjernike i Queer osobe s iskustvom religioznosti. Moram priznati da je odaziv zaista fenomenalan te vidim da je ljudima naša borba veliki egzistencijalni doprinos i iskustvo za cijeli život.

Povezanost s tvojom životnom misijom – socijalnim radom:

Kako sam već spomenula, upis na fakultet mi je bio doista ogroman vjetar u leđa te su mi određene vještine, impresivna i inspirativna predavanja

i poznanstva pomogla da se skrasim u aktivizmu. Znanja iz pravnog, odnosno zakonskog dijela naše profesije mnogo doprinose radu s korisnicima jer kvalitetno usmjeravamo i educiramo o ustavnim pravima na slobodu izbora vjeroispovijesti, seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Također, naučene vještine poput otvorene asertivne komunikacije, postavljanja granica te cjelokupno osnaživanje igraju ogromnu ulogu u mojem radu. Praktičan rad kroz fakultet mi je najviše pomogao u realizaciji osobnog poziva, odnosno grane socijalnog rada s kojom se želim baviti. Voljela bih istaknuti izv. prof. dr. sc. Antoniju Petričušić kao ogromnu motivatoricu te su mi njen stav i stil predavanja značajno utjecali na razvoj kritičkog razmišljanja.

Da li se spominje Queer tematika i povezanost s religijom na našem fakultetu?

Nažalost ne toliko, u većini slučajeva o seksualnoj i rodnoj koncepciji se sluša u sklopu izbornih kolegija, npr. kolegij rod i socijalni rad te na organiziranim predavanjima u suradnji s pojedinim udrugama. Jedino na redovnim kolegijima poput socijalnog rada u grupi i socijalnog rada s obitelji spominjali smo položaj i ljepotu LGBTQ+ zajednice. Smatram da je definitivno potrebno više promovirati educiranje o toj grani naše profesije.

Jedno aktualno pitanje, tvoj stav prema TERF-u (radikalne feministkinje koje isključuju transrodne osobe)?

Moram reći da nemam pozitivno mišljenje o pripadnicama i generalnoj ideologiji TERF-a jer realno potiču diskriminaciju na temelju rodnog identiteta. Prikazuju anarhiju u pravima i položajima što je apsurdno te ne razumijem poantu njihove kontradiktornosti. Realno gledajući, feminizam bez transrodnih osoba nije feminizam. No, drago mi je što se ne osjeti toliko utjecaj na našim područjima, ali svakako je potrebno podići svijest i razgovarati o negativnostima pokreta.

Za kraj:

Dosadašnji put je definitivno ostavio ogromni trag na meni, iskustvo unutar crkvene zajednice

me obilježilo i u život unijelo i dobre i loše elemente. Na te elemente i sve već spomenuto gledam kao važne životne lekcije. Iz nečeg bolnog i traumatičnog sadim nešto što i dalje raste, a sjeme ovog puta nije ni strah ni uvjeti i prijetnje, već ljubav i prihvaćanje.

Kako preći preko osobnih uvjerenja?

Zagovaranje prava LGBTQ+ populacije

Karla Grozdanić

Što ako vam kažem da živimo u svijetu punom skrivenih tajni, kontroverzi i nepravdi? Svijetu u kojem se ljudi bore za svoje pravo na ljubav, identitet i slobodu izražavanja. Dobrodošli u tamnu stranu društva, gdje se LGBTQ+ zajednica suočava s izazovima, nasiljem i diskriminacijom svakodnevno. Dok mnogi okreću glavu i zatvaraju oči pred stvarnošću, socijalni radnici stoje na prvoj crti obrane, suočeni s pitanjem: Kako preći preko osobnih stavova koji se razlikuju od ciljeva i vrijednosti struke socijalnog rada? Naslovi svjetskih novina često su ispunjeni vijestima o kontroverzama vezanim uz LGBTQ+ prava. Ali je li to samo priča o sukobima i podjelama ili postoji nešto više što bi trebali istražiti? Dok se svijet kreće prema većoj toleranciji i prihvaćanju, socijalni radnici igraju ključnu ulogu u premošćivanju jaza između osobnih stavova i ciljeva struke. Ali kako uspijevaju ostati neutralni i podržavati LGBTQ+ zajednicu unatoč vlastitim uvjerenjima?

Danas živimo u svijetu koji je raznolik i pun različitih stavova, identiteta i vrijednosti, jedna od tema koja nas sve izaziva na razmišljanje i suočavanje s našim uvjerenjima jest pitanje LGBTQ+ prava. U ovoj raznolikosti mišljenja, kako pronaći zajednički jezik i premostiti jaz između osobnih stavova i ciljeva struke socijalnog rada? Možemo

li stvarno zanemariti svoje osobne stavove koji ne prihvaćaju LGBTQ+ članove populacije zbog društveno prihvaćenih uvjerenja? Je li to uistinu opravdano u ime višeg dobra zaštite svih ljudskih prava? Dok neki tvrde da društveno prihvaćena uvjerenja trebaju biti prioritet, postavlja se pitanje koliko daleko bismo trebali ići u žrtvovanju prava i sloboda jedne zajednice kako bismo zadovoljili uvjerenja većine. Kada se suočavamo s pitanjima ljudskih prava, moramo se zapitati hoćemo li zanemariti i marginalizirati LGBTQ+ osobe, često suočene s diskriminacijom i nasiljem, kako bismo očuvali *status quo* i društvenu normu koja je duboko ukorijenjena u našoj kulturi.

Socijalni radnici, kao nositelji promjena i borci za pravednost, trebaju se suočiti s tim izazovom. Kako mogu pružiti podršku LGBTQ+ zajednici bez obzira na svoje osobne stavove? Je li to moguće? I ako je tako, kako? Možda je ključ u tome da shvatimo da naši osobni stavovi nisu uvijek presudni, važni. Možda je vrijeme da se suočimo s našim predrasudama i strahovima te prepoznamo da svaki pojedinac zaslužuje jednaku priliku za sreću, ljubav i sigurnost, bez obzira na svoju seksualnu orijentaciju ili rodni identitet. Pogledajmo to iz perspektive većeg dobra. Kako društvo može napredovati ako zanemarimo prava i dostojanstvo jedne zajednice? Kako bismo se osjećali da smo mi ti koji su na rubu društva,

suočeni s mržnjom i diskriminacijom? Naravno, zaštita prava LGBTQ+ osoba ne ovisi isključivo o osobnim stavovima socijalnih radnika. Struka socijalnog rada se temelji na etičkim principima koji zahtijevaju jednakost, pravednost i brigu za najugroženije članove društva. Stoga, socijalni radnici bi trebali biti obučeni za rad s različitim skupinama i izazovima što uključuje suočavanje s vlastitim predrasudama i pružanje podrške bez obzira na njih. No zašto je toliko važno podržati LGBTQ+ zajednicu i njihovu borbu? Odgovor je jednostavan: ravnopravnost je ključna za stvaranje pravednog društva. Kada se osobe suočavaju s diskriminacijom zbog svoje seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, to utječe na njihovo mentalno zdravlje, samopouzdanje i kvalitetu života. Kroz podršku i zagovaranje, možemo pomoći u stvaranju društva koje prihvaća različitosti i promiče jednakost za sve. Dok se ljudi diljem svijeta bore za jednakost i slobodu izražavanja, socijalni radnici imaju jedinstvenu ulogu u pružanju podrške i zaštiti najranjivijih članova naše zajednice. Unatoč vlastitim uvjerenjima i osobnim stavovima, stručnjaci su dužni pružiti podršku i zaštititi LGBTQ+ osobe. To zahtjeva profesionalnost, empatiju i sposobnost razumijevanja različitih perspektiva.

Socijalni radnici imaju priliku biti most između osobnih stavova i ciljeva struke. Oni imaju priliku pružiti podršku i zaštitu najugroženijima, ali ne samo priliku, nego i obavezu, što naprosto stavlja osobna uvjerenja u drugi plan, i to zasluženno. Ali je li to dovoljno? Kako bismo zaista zaštitili sva ljudska prava, moramo prevladati društveno prihvaćena uvjerenja koja mogu biti štetna i nepravedna. Moramo preispitati svoje stavove, suočiti se s vlastitim predrasudama i biti spremni prihvatiti promjenu. – Jesmo li spremni za tu promjenu? To je pitanje na koja svatko od nas mora odgovoriti sam. Jer, na kraju dana, nije li cilj socijalnog rada zaštita i unapređivanje dobrobiti svih ljudi? Ako želimo živjeti u društvu koje poštuje i cijeni sve, bez obzira na njihovu seksualnu orijentaciju ili rodni identitet, moramo biti spremni suočiti se s vlastitim predrasudama i raditi na promjeni. Nije jednostavno preći preko vlastitih uvjerenja i moralnih stavova zbog

profesionalnog života koji tvrdi suprotno. Međutim, možemo li biti kvalitetni stručnjaci ako nismo spremni na promjene? Kako biti odlična socijalna radnica ako dopuštam da moja mržnja prema nekome ugrozi njegovu dobrobit i samim time ignoriram ciljeve vlastite struke? Svakako je teško, ali nije nemoguće. I samo tada, kada se suočimo s tim izazovom i premostimo jaz između osobnih stavova i ciljeva struke, možemo zaista stvoriti društvo u kojem se LGBTQ+ osobe mogu osjećati sigurno, prihvaćeno i slobodno biti u svom autentičnom ja.

Stoga, prelazak preko osobnih stavova koji se razlikuju od ciljeva i vrijednosti socijalnog rada je izazov, ali je neophodan korak u pružanju podrške LGBTQ+ zajednici. Socijalni radnici su pozvani da budu zagovaratelji pozitivnih promjena, zaštitnici onih koji su nezaštićeni i glasovi jednakosti. Zajedno možemo stvoriti društvo u kojem svi ljudi, bez obzira na svoju seksualnu orijentaciju ili rodni identitet, mogu živjeti slobodno, sigurno i bez straha od diskriminacije. Socijalni radnici su ti koji mogu premostiti jaz između osobnih uvjerenja i ciljeva struke. Njihova predanost i hrabrost da se suprotstave diskriminaciji i nepravdi čine ih herojima, za ljude kojima je takvo herojstvo potrebno. Oni su tu da zaštite prava LGBTQ+ zajednice i grade društvo u kojem svi ljudi mogu živjeti slobodno i bez straha. Dakle, neka nam ova tema bude poticaj na razmišljanje. I dok se svijet mijenja, također je važno da se mi mijenjamo zajedno s njim. Možemo li zanemariti potrebe LGBTQ+ populacije i biti samo promatrači u ovom procesu? Zajedničko shvaćanje, kompromisi i otvorenost za dijalog mogu biti ključni u procesu prihvaćanja različitosti. Na kraju dana, mi smo svi ljudi sa svojim jedinstvenim pričama, snovima i iskustvima. Ako se usudimo pogledati preko granica naših osobnih uvjerenja i stavova, možemo stvoriti društvo koje promiče jednakost, poštovanje i ljubav prema svima.

FEMINIZAM

Začeci feminizma i današnje goruće teme

Feminizam je poznati društveni pokret koji su organizirale i inicirale žene u 19. stoljeću, a temelji se na izjednačavanju ženskih prava s pravima muškaraca. Važno je razumjeti koji su događaji utjecali na razvijanje svijesti žena tog doba i zašto se to nije dogodilo puno ranije u povijesti. U prošlosti su djelovale mnoge utjecajne žene kao kraljice, vladarice, liječnice i aktivistice, ali vidljivo je da niti jedna utjecajna žena nije pokrenula ono što su uspjele sufražetkinje – izboriti pravo glasa. Time počinje prvi val feminizma, a vremenom se zahtjevi žena proširuju te se pokret za jednakošću nastavlja u još tri vala. Nadalje, iznosim povijest feminizma radi lakšeg razumijevanja njegove biti, kao i onoga što (ni) je postigao do danas. Povijest feminizma je, dakle, temelj na kojemu se može razumjeti nastajanje novih teorija i uopće definiranja prava pojedinaca koja su se mijenjala u periodu od dvjesto godina. Osim što je društveni pokret, feminizam je i ideologija. Osnovni cilj ideologije je promicanje rodne jednakosti u svakom aspektu života. Ideologija se temelji na poništavanju rodnih uloga podijeljenih među spolovima prema kojima biološka priroda predodređuje žene za određene uloge u kasnijem životu. (Zrinščak, et al. 2020: 456)

Nije dovoljno znati povijest feminizma da bi se objasnilo sve što on kao pokret i ideologija zagovara. Zato sam odabrala nekoliko aktualnih tema koje pokrivaju djelovanje feministica i feminista u nastojanjima da se dostigne ravnopravnost muškaraca i žena u svim područjima života. Spominjem feministe u muškom rodu, jer sam odabrala objasniti neke predrasude koje su nastale zbog stereotipa koji vuku korijene iz prošlosti, a koje je nužno raščistiti kako bi se bolje shvatila nužnost pokreta. Potonje potvrđuje takvu činjenicu da se danas žene boje zalagati za svoja prava i zvati feministicama, što dokazuju i brojni kratki intervjui

s trgova i ulica, upravo zato što su neki dijelovi pogrešno okarakterizirani, ali i tijekom vremena zauzeli prednost pokretu. Rad će biti usmjeren na istinite i provjerene tvrdnje kako bismo zahvatili cjelokupno obilježje feminizma i stvorili mu plodno tlo za daljnje razvijanje u ispravnom smjeru.

Predmet ovog rada je opis povijesnog razvoja feminističkog pokreta te nekih od tema koje smatram bitnima za borbu feminista u suvremenom društvu koji često još uvijek djeluje protiv jednakosti žena. Cilj ovog rada bio je sveobuhvatno razumjeti i spoznati feminizam. Poznato je da svatko različito doživljava feminizam zbog raznih stvari koje su o njemu čuli. Tako postoje i oni koji svoj stav usmjeravaju protiv feminizma, ali postoje i neke odrednice feminizma koje su suviše radikalizirane i time stvaraju krivu sliku i brojne predrasude. Predmet rada jest feminizam u cijelosti te problemi s kojima se suočava, kao i moguća rješenja tog problema.

Povijest feminizma je osnova za razumijevanje feminizma u cijelosti, kao i za razumijevanje današnjih ciljeva. Treba razmotriti kako se pokret razvijao od početka i razumjeti uzrok kojim je počela borba za ženska prava. Važno je upoznati se s glavnim osobama koje su pridonijele pravima žena.

Feminizam se obično promatra kroz valove, a kako navodi portal Voxfeminae.net, početak i kraj svakog vala označava prekretnicu kao važan događaj koji je uzrokovao početak jednog i završetak drugog vala. Iza nas stoji ukupno tri vala, a nekad se govori i o četvrtom valu koji se odnosi na sadašnje doba.

Feminizam se, osim podjela na valove kao bitna dostignuća, grana u nekoliko pravaca od kojih svaki teži obuhvatiti žensko iskustvo iz drugog kuta. Naime, iskustva su različita i brojna su neostvarena prava koja se ne mogu uokviriti u jednom pokretu s jasnim ciljevima. Primjer je crnački feminizam, pravac feminizma koji „uočava razlike koje proistječu iz pripadnosti žena pojedinim (...) rasnim grupama, jer pripadnost crnoj rasi znači i druge oblike neravnopravnosti” (Zrinščak et al., 2020: 297). Neki od ostalih pravaca su radikalni feminizam, liberalni femi-

nizam, postmoderni feminizam, a o svakome od njih će biti riječi u nastavku.

Prvi val (1800.-1920.)

Žene nisu oduvijek imale nejednaka prava. U društvima lovaca i sakupljača pripadnici oba spola imali su jednaka prava, ali su obavljali različite uloge «gdje najčešće muškarci love, a žene sakupljaju» (Zrinščak et al., 2020: 179). Nešto drukčije je odnos između uloga i spolova izgledao u feudalnom društvu gdje su žene i muškarci radili na različitim poslovima i primali različite plaće, ali su radili zajedno, što se može objasniti kroz sintagmu „neprirodna stanovita sigurnost” (Watkins, Rueda, Rodriguez, 2002: 8). Patrijarhat je bio institucionalizirana i socijalna podloga društva i kao takav odašiljao mnoštvo socijalnih normi, pravila ponašanja i djelovanja, a definira se, prema Hrvatskoj enciklopediji, kao potpuna muška dominacija nad svim institucijama. Snažno vjerovanje i djelovanje utemeljeno kroz takve misli dominiralo je dugo vremena i za njih glavno objašnjenje nalazimo u opisu žene koje je ukorijenjeno još od vremena inkvizicije, gdje se ona smatra prijetnjom ako je odlučila biti slobodna i zbog toga je treba ukrotiti, što najčešće radi otac, pa bračni partner. (Mihaljević D., 2016.) Kao što je vidljivo, duboka je ukorijenjenost sličnih misli rezultirala kolektivnim stanjem uma koje se nikad nije propitkivalo. Ipak, nejednakost postaje neizdržljiva usponom industrijalizacije i razvitkom modernog društva u Europi.

Prvi se glas čuo od Marry Wollstonecraft kroz njezino djelo *Obrana ženskih prava* iz 1792. godine. Wollstonecraft je, između ostalog, prepoznala minijaturnu ulogu žena tadašnjeg društva i zahtijevala promjene ponajprije u obrazovanju, kako bi i žene dobile mogućnost da steknu znanja i vještine, a zatim u političkim i društvenim pravima. Svoju je zamisao ostvarila osnivanjem ženske škole u Londonu, škole u kojoj se slobodno razmatralo i propitkivalo prosvjetiteljstvo. Knjiga je doživjela uspjeh i Marry je postala začetnicom moderne feminističke zamisli. (Watkins, et al.) 2002.) Zanimljivo je nadodati da će „njezina kćer, također Marry, koja će se udati za romantičarskog

pjesnika Percya Bysshea Shelleya napisati jedno od najboljih djela znanstvene fantastike uopće, *Frankensteina* (1818.)” (Watkins, et al. 2002: 19). Doba Marry Wollstonecraft obilježila je Francuska revolucija od 1789. do 1799., kao revolucija u kojoj su žene našle priliku da se zauzmu za svoj položaj. Ženski pokret unutar revolucije razdvajao se u dvije skupine, radikalnu i liberalnu, jakobinke su „odijevale odore, crveno-bijele prugaste hlače i crvene „kape slobode”, a na svojim su prosvjedima nosile oružje” (Watkins, et al. 2002: 22), a žirondinke su bile nešto mirnijeg karaktera, no stalno pod napadom radikalnije strane. Među ptonje se uključila Olympe de Gouge, najpoznatija za feminizam po tome što je objavila *Deklaraciju o pravima žena* 1791. kao odgovor na Deklaraciju o pravima čovjeka koje je objavila Skupština. Ipak, Deklaracija se činila suviše pretenciozna, prijeteća i izvan svih okvira mogućnosti tadašnjeg društva, da je za kaznu dobila smaknuće. De Gouge nije jedina nastradala od jakobinki, veliki je broj žena postao žrtvama terora koji se godinama odvijao na francuskim ulicama, čija su sredstva uključivala čak i kamenovanje te ponižavanje skidanjem. (Watkins, et al. 2002: 27)

Pomoć je zatim došla od Johna Stuarta Milla u djelu *Podređenost žena* (1869.) Bio je to stanovit glas muškarca koji je javno iznio ideju da je „čista izmišljotina ono što se danas naziva ženskom prirodom”. Svojim djelom podržao je čak i Marry Wollstonecraft te je njihova povezanost vidljiva u nedostatku obrazovanja i pogrešnom načinu odgoja. Dok su jakobinke i žirondinke odvijale borbu za ženska prava na francuskim, sufražetkinje su to činile na britanskim ulicama. Britanke su zahtijevale pravo glasa za žene, ali i „ravnopravnost spolova u punom pravnom smislu te riječi” (Mihaljević, 2016: 155). Neke od njihovih radnih akcija te strategija dobivanja željenih prava možemo vidjeti u sljedećem rečenicama.

„Odbacile su sve zakonom dopuštene metode i nastojale zaplašiti različitim oblicima radikalne borbe. Razbijale su prozore na javnim zgradama, spaljivale kuće, ubacivale kiselinu u poštanske sandučice, razrezivale slike u galerijama i presijecale telegrafске žice.(...) Suфраžetkinje su očajnički

koristile i metode direktne akcije. Jedna od takvih akcija dogodila se na konjskoj utrci Epsom Derby, kada je sufražetkinja Emily Davison iskočila na trkaću stazu i bila nasmrt pregažena.” (Mihaljević, D., 2016: 156) Možemo vidjeti da stigma dolazi iz ne toliko davne povijesti gdje je upravo borba, pokušaj da se ženski glas čuje te velika razočaranost zbog neuspješne vokalizacije, učinila da se na feministkinje gleda kao na neurotične i nezadovoljne žene. Potrebno je dodati kako su se žene i unutar sufražetkinja razdvojile u radikalni i liberalni smjer djelovanja, ali isto tako je prvi val feminizma pokazao diskriminaciju među samim ženama, na način da su se prava ticala samo bogatih bjelkinja, a ostale su bile isključivane na temelju boje kože i količine bogatstva. Iz tog su razloga marginalizirane skupine žena osnovale svoje organizacije, pogotovo u Americi gdje je diskriminacija na rasnoj razini bila uobičajena pojava. Siromašne su žene, navodi Damirka Mihaljević, unatoč stalnoj represiji, naposljetku ostvarile prodor u javnu sferu koju čine sami muškarci (Mihaljević, 2016: 156).

Prvi svjetski rat je učinio da žene osjećaju još jači nagon za promjenom zato što dokazuju svoje sposobnosti, stručnost i talent na mjestima gdje su muškarci obavljali svoje poslove prije odlaska na bojišta. Nakon višestrukih borbi, prosvjedovanja, ljudskih žrtava i ostalih nepogodnih rezultata ove značajne akcije, žene su dobile pravo glasa prvo u Švedskoj 1867., što je rano s obzirom na ostvarenje istoga u ostalim državama okončano uglavnom između dva svjetska rata. Zadnje je pravo glasa legitimizirano tek 1971. u Švicarskoj. Osim prava glasa, ženama je priznata ravnopravnost u ostalim segmentima života, primjerice kulturnom, društvenom ili ekonomskom (Mihaljević, 2016: 157). Iako se čini da s pravima glasa prestaje isključenost žena iz javnog života, ostaju prisutne i ostale dimenzije potlačenosti koje za zadatak preuzima drugi val feminizma.

Drugi val (1950.-1980.)

„Ženom se ne rađa, ženom se postaje” poznata je rečenica spisateljice i filozofkinje Simone de Beauvoir iz knjige koja „poput tempirane bombe

samo čeka da je otkrije neki nov naraštaj buntovničkih žena” (Watkins et al. 2002: 98) simboličnog naziva *Drugi spol* iz 1949. godine. Knjiga je nastala nakon Drugog svjetskog rata, važnog razdoblja za žensko oslobođenje, u vrijeme kada su vanjski svijet preplavila medijska upozorenja sa jasnom porukom - da trebaju ići onamo kamo im je mjesto. (Watkins, et al. 2002) Prošlo je još dvadesetak godina do službenog početka drugog vala, koji ponosno zauzima drukčiji karakter feminizma od njegovog prethodnika, a ime mu je „problem koji nema imena” (Watkins et al. 2002: 100).

Radi se, dapače, o rodnom identitetu i njemu srodnim raspravama, gorljivim diskusijama i najvećem predmetu neslaganja među ženama unutar feminističkog pokreta. „Uzrok je opresije nad ženama društveno-povijesno reduciranje žene na ono ontološko »drugo«, čemu se treba usprotiviti putem egzistencijalnog emancipacijskog stava (egzistencijalni feminizam) koji rod razumije kao društveni konstrukt.” (de Beauvoir, S., Hrvatska enciklopedija) Definiranje roda je temeljna pretpostavka drugog vala odgovorna za razilaženje u mišljenjima među feministkinjama. Jednostavno rečeno, spol je biološka kategorija, a rod psihološka, društvena i sociološka kategorija. (Zrinščak et al. 2020). Javlja se socijalistički ili marksistički feminizam te liberalni feminizam, za čije vrijeme jača i crnački feminizam.

Hrabar korak drugog vala je napravila upravo crnkinja Rosa Parks kada je u jednom autobusu 1955. u Montgomeryu, Alabama, odlučila sjesti na mjesto koje je bilo rezervirano za bijelce. Njezin je akt potaknuo niz prosvjeda i pobuna protiv bjelačke moći, ali i ujedinio bjelkinje i crnkinje u bitkama za desegregaciju. (Watkins, et al., 2002: 99) Među bjelkinjama, po *Voxfeminae.net* magazinu, glavnu su riječ vodile Betty Friedan i Gloria Steinem. Betty Friedan je uzvratila djelom *Ženska mistika*, ujedno i središnjim djelom feminizma drugog vala. Friedan je uočila problem koji nema imena i sažela ga u pojmu mistike koji označava „društveno ustanovljenu sliku žene, supruge, kućanice, majke i seksualnoga objekta koja nije ništa drugo za žene već *ugodan koncentracijski logor*” (Mihaljević, prema B. Friedan, 2016: 158). Žena

kućanica, piše Friedan, je ograničena svojim obavezama kod kuće i time potisnuta prema svakom većem progresu. Također, jasno je naglasila kako pokret feminizma ne stoji nasuprot muškarcima, što je doista važno za naglasiti u svakoj prilici i tako se rasteretiti predrasuda. Gloria Steinem se pridružila na ponešto drukčiji način, govoreći o seksizmu iz vlastitog iskustva, i o tome kako seksizam pogriješno utječe na mladiće utrnjujući potpuno krive zamisli o ženskom tijelu i samom dostojanstvu. (*Voxfeminae*) Pokrenuta je rasprava o seksizmu, kao sljedećem cilju feminizma kojeg najbolje definira Bell Hooks u djelu *Feminizam je za sve: strastvena politika*. Prema Hooks feminizam je „najjednostavnije rečeno, pokret za okončanje seksizma, seksističkog izrabljivanja i ugnjetavanja” (Hooks, 2004: 13). Važno je uvesti pojam seksizma, tvrdi Hooks, jer žene i muškarci mogu provoditi seksizam u istoj mjeri unatoč dobrim namjerama, a to je put ka shvaćanju feminizma kao pokreta koji nije antimuški. Postavljen je cilj drugog vala, a to je uvođenje kontrole nad obiteljskom problematikom, poput silovanja u braku, fizičkog, verbalnog i psihičkog nasilja, u zakon tj. kriminaliziranje navedenih teških prekršaja. Time obitelj dobiva počasnno i osigurano mjesto u zakonu, a samim tim žene i žrtve nasilja postaju štíćenicama države.

Rasprava o rodu i spolu, možda ipak središnja u drugom valu, zauzela je brojne varijacije u mišljenjima i objašnjenjima. Tako rod ima psihološko, sociološko, antropološko i političko značenje. Dakako, drugi val je potaknuo razmišljanja, a rasprava o rodu i spolu kulminira i danas. Jasno je kako počinje misaoni proces – žene dobivaju osnovna prava, zatim shvaćaju da ravnopravnost ne proizlazi iz biološke kategorije, već one duboko usađene socijalne norme i time nastaje *problem koji nema imena*. Rodna jednakost podrazumijeva ukidanje svih društvenih dimenzija stratifikacije između žena i muškaraca, bez obzira na njihove međusobne biološke razlike, a „na temelju pripadnosti ljudskoj zajednici.” (Mihaljević D., 2016) Zbog različita se ostvarivanja rodne jednakosti feminizam razvaja u tri pravca, liberalni, socijalistički i radikalni. Liberalne feministkinje rješenje problema nalaze u odgovarajućem za-

konskom odgovoru na neravnopravnost. Feministice socijalističke orijentacije tvrde da glavni uzrok ugnjetavanja leži u kapitalizmu, a zatim u patrijarhatu, te ističu dvostruku eksploataciju, a rješenje vide u rušenju kapitalizma i uspostavi besklasnog društva. Radikalne feministkinje glavni uzrok eksploatacije vide u patrijarhatu te obitelji kao ključnom mjestu tlačenja žene, a jedini je izlaz ukidanje patrijarhalnog modela društva. (Zrinščak, S., et al., 2020; 296, 297) Odgovornost za mišljenje da je feminizam pokret za postizanje dominacije nad muškarcima očigledno preuzima radikalni pravac. Valja znati, tvrdi Bell Hooks, da je feministički pokret od samog početka bio polariziran na reformistice koje su aktivirale rodnu jednakost i revolucionarke čija zamisao leži u transformaciji i aktivnom djelovanju protiv represije. (Hooks, B., 2004: 16)

Pravo na jednake plaće i obrazovanje, pravo na kontracepciju, pobačaj i razvod braka su prava ostvarena u drugom valu feminizma. Ženska prava više nisu aktualna već nastupaju prava „rodne jednakosti (engl. gender equality) ili jednake mogućnosti (engl. equal opportunities)” (Mihaljević, 2016: 163). Završetak drugog vala obilježen je pitanjima pornografije i seksualnosti oko kojih se javljaju neslaganja, te se posljedično tome intenziviraju nastojanja ka trećem valu.

Treći val (1980.-2000.)

Treći val feminističkog pokreta rađa rodnu ideologiju. Fokus je na rodnom identitetu, rodnoj jednakopravnosti, filozofiji roda i lingvističkom tumačenju rodnih pojmova. Nastavlja se na ono što nije ostvareno u drugom valu. „Distinkcija roda i spola pružila je mogućnost analize utjecaja društva, religije i kulture na stvaranje i oblikovanje uloga koje su se pripisivale ženama i muškarcima i smatralo ih se nepromijenjenima” (Mihaljević, 2016: 166). Postavljaju se pitanja ukorijenjenosti rodnih uloga u vrijednostima i normama te se propitkuje utjecaj istih na ponašanje ljudi. Rodnu tematiku obrađuje Judith Butler u djelu *Nevolje s rodom* i smatra se predstavnicom feminističkog pokreta trećeg vala. (Mihaljević, D., 2016: 165) Njezin je najpoznatiji koncept, tvrdi Mihaljević,

da određivanje roda nije izraz stvarnosti već konstantno ponavljanje društvenog performansa.

Butler pronalazi uzor kod Michela Foucaulta i smatra da društveni poredak nameće heteroseksualnost i binarnost, a da tome treba stati na kraj i zauzeti poziciju višestrukih mogućnosti identitetskog predstavljanja. (Butler, J., Hrvatska enciklopedija) Zahvaljujući Judith Butler, treći val feminizma nastoji zauzeti poziciju univerzalnosti i ukinuti sve diskriminacije, uključujući i rasne, te se kao takav usmjerava na prihvaćanje različitosti. Sukladno razvitku postindustrijskog društva i postmoderne atmosfere među ljudima, javlja se i multidisciplinarnost unutar feminizma koja rezultira pravcima kao što su ekofeminizam i cyberfeminizam. Također, fokus trećeg vala je ukidanje binarnosti, rodnih razlika i uloga, kao i svih stereotipa koji postoje o ženskom i muškom rodu. (Voxfeminae)

Obilježje trećeg vala feminizma u potpunosti zauzima rodna ideologija, te se posljedično tome feminizam odvaja od prvobitne konstrukcije. KomPLICIRANE teme binarnosti, nametanja obrazaca ponašanja i zastupljenost novih pravaca feminizma, kao i priznavanje različitih seksualnih orijentacija su prinos trećeg vala. Sukladno tome, početkom 21. stoljeća, rasprave i različito teoretiziranje se nastavlja do danas, ali feminizam i dalje napreduje u pogledu ravnopravnosti. Napredak se vidi u kriminaliziranju silovanja u braku, kao i osvješćivanja ekonomskog zlostavljanja kao još jednog oblika nasilja u obitelji.

Današnje goruće teme

Budući da feminizam pokriva velik broj tema izdvojeno je nekoliko posebnih u kontekstu današnjeg društva. Razumijevanje odabranih tema stavlja naglasak na postojeće probleme koje je nužno uzeti u obzir da bi se feminizam nastavio širiti u pozitivnom smjeru, nastojeći nikoga ne isključiti ili zanemariti.

Dakle, govorit će se o jednakim plaćama između žena i muškaraca, te o istraživanjima koja su provedena u skorije vrijeme. Imaju li jednake plaća smisla i koje su posljedice neravnopravne

raspodjele dohotka? Nadalje, izložit će se tema silovanja i kazni koje su određene za izravne i slične prekršaje, kao i uvriježena shvaćanja društva o tom problemu i predrasude vezane za žrtve silovanja. Spominjat će se i uloga potrošačke kulture, masovnih medija i društvenih mreža na socijalizaciju mladih djevojčica i dječaka. Kako društvo uči djevojčice rodnim ulogama u ranom djetinjstvu, a kojim se metodama i ponašanjima uče dječaci?

Teme koje su uvrštene u ovaj rad obilježavaju središnje probleme današnjeg društva i služe kao poziv na osvješćivanje društva. Cilj je prepoznati, djelovati i promijeniti uvriježene obrasce ponašanja kao i promijeniti sliku feminizma o kakvoj se danas često govori. Do takvih promjena može doći samo uz otvorenost i prezentiranje ispravnih podataka, kao i analizu povijesne perspektive.

Jednake plaće

Istražujući literaturu o feminizmu mogu se naći različiti podaci o postotcima razlike u plaćama između žena i muškaraca. Neki tvrde da muškarci imaju veće plaće, a ostali da su u tom pogledu upravo žene privilegirane. Postotci se razlikuju u svakoj državi te ondje gdje je postotak manji ne mora značiti da su i plaće jednake, već u obzir ulaze i druge varijable koje itekako utječu na krajnji rezultat.

Jedno je sigurno – u Europskoj Uniji žene su, u prosjeku, plaćene manje od muškaraca. Ipak, u odnosu na prošlo desetljeće, vidljivo je napredovanje u postizanju jednakosti. U istraživanjima Europske Unije tipična su objašnjenja razlike među plaćama takva da se ne uzima u obzir vrijednost ostalih varijabli poput razine obrazovanja, dobi, vrste posla i odrađenih sati. Uz to, podaci se prikupljaju samo za kompanije s više od deset zaposlenih. (Objašnjenje razlike u plaćama između muškaraca i žena: vidi Literatura) Prosjek razlike u plaćama između žena i muškaraca u Europskoj Uniji je 15%, a u Hrvatskoj 11%. (Kolika je razlika u plaćama između muškaraca i žena u EU-u?: vidi Literatura) Važno je u obzir uzeti i stanje na tržištu rada koje pokazuje da žene češće

rade skraćeno radno vrijeme (29,9%), za razliku od muškaraca (8,3%). Među ženama je 31% onih koje su neaktivne na tržištu zbog brige o nekome ili obiteljskih obaveza, dok je zbog istog razloga neaktivno samo 4,2% muškaraca. Zanimljivo, žene čine 33% menadžera, a muškarci 67%. U Europskoj Uniji veći je broj žena sa višim obrazovanjem nego muškaraca, ali su svejedno manje zastupljene na tržištu rada zbog obiteljskih obaveza ili su manje plaćene zbog skraćenog radnog vremena. Još jedan razlog potplaćenosti je podzastupljenost žena u dobro plaćenim sektorima i taj što češće rade na loše plaćenim poslovima. Potonje potvrđuje postotak menadžera među ženama i muškarcima kao i zastupljenost muškaraca znanstvenika i inženjera koji iznosi oko 60%. (Žene i muškarci na tržištu rada: vidi Literatura)

Važno je prepoznati razlike u dohodcima između muškaraca i žena jer imaju nepopravljive posljedice. Posljedica je manja mirovina ženskog stanovništva koja je u EU niža za čak 30% od mirovine muškog dijela stanovništva, a ista se razlika bilježi i u Hrvatskoj. Još jedna posljedica je da su žene u većem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. (Posljedice: vidi Literatura) Žene češće obavljaju kućanske poslove i češće vode brigu o starijima i nemoćnima. Također se u obzir uzima rizik od prekidanja karijere zbog zasnivanja obitelji, nakon čega nisu u mogućnosti dostići poslovnu razinu prije trudnoće ili ih se u tome sprječava. Poznato je da često kompanije pri zapošljavanju krše zakon o privatnosti postavljajući ženama pitanja poput onih namjeravaju li zasnivati obitelj. „Žene i dalje doživljavaju diskriminaciju na radnom mjestu, manje su plaćene u usporedbi s kolegama koji rade isti posao ili su degradirane nakon povratka s porodiljnog dopusta.” (Razlika u plaćama muškaraca i žena, definicije i uzroci: vidi Literatura).

Seksualno nasilje i sudski ishodi

Seksualno je nasilje danas česta pojava i može se okarakterizirati društvenim fenomenom. Jedan od razloga za to je minimalna kazna koja se izriče počiniteljima usred *olakotnih okolnosti* ili *žrtvinog doprinosa*. (Knežević, 2012: 84) Za svrhe

razumijevanja teksta treba definirati akt silovanja – „kazneno djelo kojim se povrjeđuje slobodno odlučivanje u području spolnosti, onaj tko drugu osobu, uporabom sile ili prijetnje (...) prisili na spolni odnošaj ili na s njim izjednačenu spolnu radnju.” (Hrvatska enciklopedija: vidi Literatura)

Europska Unija zastupa teže kazne za počinitelje kaznenog djela silovanja, ali u Hrvatskoj takve kazne ne vrijede. U tom pogledu je prisutan napredak budući da su u Hrvatskoj 2019. izrečene oštrije kazne za takva i karakteristična djela koja danas iznose minimalno tri do deset godina. Iako se na prvi pogled čini dovoljno, u obzir treba uzeti i spomenute olakotne okolnosti koje idu na štetu žrtvi, kao i strah od *stupa srama* te na poboljšanje treba hitno raditi budući da je silovanje nešto čemu svjedočimo u medijima gotovo svakodnevno. Jedan se takav slučaj može uzeti za primjer gdje posebnu težinu zauzima status žrtve koji se dosad pokazao ključnim za borbu protiv kritičnih akata, a radi se o glumcima, pjevačima i poznatim osobama. Ovih se dana u medijima može naći slučaj M. A., profesora glume iz Beograda, koji je optužen za silovanje više maloljetnih djevojčica, danas uspješnih glumica, u sklopu održavanja nastave. Isti taj slučaj nam ne bi privukao pozornost da se ne radi o posebnim okolnostima u kojima je zločin izvršen. Naime, kako navodi Blic, riječ je o posebnoj strategiji profesora koju je uspješno koristio gotovo cijelo desetljeće, opravdano njegovom prirodnom strogošću i disciplinom, izazivajući strah kod polaznika satova i na taj način omogućivši višegodišnje izvršavanje svoje volje nasuprot tuđoj. „Svaka žena mora da ima jednu tajnu. Ako nema tajnu, nije žena”, govorio nam je. Tek mnogo kasnije videle smo da je to bio njegov igrokaz, priprema terena za užase koji su usledili - ispričale su devojke policajcima.” Dakle, radi se o pripremljenom, unaprijed smišljenom, manipuliranju i psihičkom zlostavljanju. Dakako je najčudnija stvar koja je zatekla čitatelje da profesor tada izričito zabranjuje dolazak roditeljima, opravdavajući to na način da se mladi moraju učiti samostalnosti. Nakon istupa više javnih osoba o svojim doživljajima u školi glume, profesor je uhićen i trenutno čeka saslušanje.

Javlja se sljedeći problem, a tiče se sudova i izricanja kazni. Naime, kod nas su kazne za silovanje još uvijek minimalne, a ponosimo se i posebnim zakonima. Tome svjedoči prigodan ulomak iz knjige *Feminizam i kako ga steći* (2012: 83, 84), Đurđice Knežević: „Hrvatski sudovi još nisu čuli mišljenje Europskog suda za ljudska prava prema kojem sila nije „per se” konstitutivni element u silovanju te da postoje i drugi indikatori da žrtva nije dobrovoljno pristala. Izgleda, međutim da hrvatsko sudstvo mnogo drži do jednog drugog zanimljivog elementa u cijeloj toj sramotnoj zakonskoj priči, a to je element „doprinos” koji već zvuči opasno talibanski. Nezgoda je tim veća što, naime, i ozbiljni suci zastupaju to načelo (...). A što je i gdje doprinos? Poznate priče o provokativnim mini-suknjama, šetnja same žene po mračnom parku, sjedi sama na klupi i puši cigaretu, autostoperka, izazovni dekolte, bila je pijana, pun mjesec...”

Dakle, jasno je zaključiti da u hrvatskom društvu postoji niz predrasuda prema kojima žene same traže silovanje. Iz brojnih slučajeva vidimo da to nije tako i možemo spremno zaključiti da nijedna žena ne izaziva da se na nju nasrne fizički sa seksualnom željom. Iz toga dalje zaključujemo da stil oblačenja nikako ne bi trebao pozivati na takve radnje, kao ni situacija gdje žena sama hoda po noći, a pogotovo se silovanje ne bi smjelo opravdavati sa alkoholiziranim stanjem žrtve, a još gore sa alkoholiziranim stanjem počinitelja. Još jedno opravdanje za posljednje tvrdnje nalazimo u slučaju „presude za silovanje s kaznom od godine i dva mjeseca zatvora, koja je na vlastitu inicijativu Vrhovnog suda preinačena u uvjetnu kaznu od deset mjeseci zatvora (...) zbog „doprinos žrtve” silovanju. Žrtva je, naime, autostopirala i pristala da se vozi određenom cestom” (Knežević, 2012: 85). Senzibilna je to tema za još senzibilnije društvo, a radi se o izravnom povrjeđivanju osnovnih ljudskih prava koja uključuju slobodno kretanje po javnom prostoru i slobodno izricanje mišljenja i stavova, što kroz riječi, što kroz stil odijevanja.

Takvih i sličnih slučajeva ima pregršt i zbog toga ga treba postaviti na što više mjesto dnevnog

reda i spremno odlučiti o težem sankcioniranju prekršaja silovanja, jer postojeće kazne samo potiču dotična nedjela. No, važno je obrazovati i društvo, jer kod nas vrijede tradicionalni obrasci i normalno je u društvu ne reagirati na seksističke komentare. Dakle, da bi se aktivno radilo na sprječavanju silovanja, treba aktivirati društvo i poticati socijalnu osudu, ne samo u slučaju silovanja, nego u bilo kojem prijestupu prema nečijem dostojanstvu. „U tom svjetlu postaje jasno zašto ni sve ono pipkanje i dobacivanje nije bezazleno, jer već prakticira taj prezir spram potencijalne žrtve, i prije no što pređe u fizičko nasilje” (Knežević, 2012: 87)

Djevojčice, dječaci i kultura 21. stoljeća

Iva Komšić

Opće je poznato da masovni mediji i društvene mreže utječu na ljude u raznim

aspektima oblikovanja njihovih stavova ili, čak, kontroliranja misli. O oblikovanju i kontroliranju nam svjedoče razni dokumentarci među kojima se nalazi i *Social dilemma* (2020.), a sve zbog razine dopamina u mozgu i potrebe za ljubavlju i prihvaćanjem. No, što je sa djecom u internetskom svijetu? Odrasli se mogu lakše suspregnuti i preuzeti odgovornost za svoje postupke, ali pitanje je kako današnja postmoderna kultura utječe na djecu i čini li im djetinjstvo težim.

Tema rodne ideologije obuhvaća razna teoretiziranja o položaju djevojčica i dječaka i nametanju rodni uloga od ranog djetinjstva, najprije od obitelji, a zatim škole i vršnjaka. Poznato je da se djevojčice odgajaju kako bi se natjecale, ali ne za posao, nego u tome kako privući i zadržati mušku pažnju. Također, djevojčice se uči da osjećaju sram zbog svog tijela. Takav odgoj rezultira ženama koje ne smiju priznati da gaje želje ili pak

osjećaju da moraju šutjeti jer se to od njih očekuje. (Chimamanda Ngozi Adichie, 2020.)

Iz prethodne parafraze vidljivo je da način odgoja utječe na formiranje ličnosti, a jednu veliku ulogu u tome nosi rodni identitet. Kada se ovdje pristupa sa perspektive života jedne djevojčice, valja uzeti u obzir igračke, crtiće i filmove koji su namijenjeni djeci, a promoviraju „promatranje djevojčica kroz prizmu seksualnosti” (Walter, 2011: 69). Autorica knjige *Žive lutke: povratak seksizma*, Natasha Walter, uzima kao primjer svima nam poznate *Bratz* lutke koje „svojim napućenim usnama i velikim snenim očima, nakitom, minicama i potpeticama” (Walter, 2011: 69) zavode maštu djevojčica i osobno se pobrinula prikazati čitateljima stvaran loš utjecaj igračke na djevojčice. Otišla je na premijeru filma o *Bratz* lutkama i zatekla vojsku djevojčica u minicama, suknjama i prekratkim majicama, sa šminikom i nekoliko njih intervjuirala. Djevojčice su bile u dobi između 7 i 14 godina. Među njihovim izjavama dade se naslutiti da, kada odrastu, žele „glumiti u filmovima, nositi super odjeću i izgledati kao one” (Walter, 2011: 70). Poruka koju promovira film je sloboda izražavanja, sloboda biti onakvima kakvi jesmo, ali u tome čini znatnu grešku. Nesumnjivo je da postoji mnogo načina na koje bi se djevojčice trebale izražavati o svojoj osobnosti, ali to nikako nije putem takve vrste odjeće ili šminke. Neki su odlučili poći u smjeru obrazovanja djevojčica, pa su pustili film *Cuties* (Netflix) u javnost i izazvali lavinu negativnih komentara. Film načelno nosi dobru poruku, kao i lutke *Bratz*, ali svakom razumnom biću je jasno da nije smisao u poruci priče, već u prikazivanju načina života lutke ili načina života mladih plesačica iz filma, kao poželjnog, atraktivnog, zanimljivog te naposljetku uvjetom za ostvarenje sreće i zadovoljstva. Takvu jednostavnu zamku je djeci teška za prepoznati i rezultati su vidljivi, što u prosječnim godinama stupanja u odnose, što u razini nezadovoljstva koju potiče današnja kultura. Svjedoci smo raširene pojave anoreksije i bulimije od 90-ih godina do danas, što je vidljivo na internetskoj stranici *Tumblr* kao popularna pojava, nešto što mlade djevojke žele imati (bolest), u 2010-im godinama. Danas

ulogu *Tumblr* zamjenjuje *Instagram*, ali u nešto blažem tonu, s naglaskom na tijelo poput pješčanog sata i *Photoshop* kao glavno sredstvo blokiranja nedostataka. Važno je naglasiti da nije riječ o potpunom zanemarivanju vođenja njege o ljepoti djevojčica i djevojaka, već na „postojanju goleme razlike između uživanja u tim aktivnostima i vjerovanju da za ženu jedini put do samopouzdanja vodi preko stalne budnosti nad izgledom” (Walter, 2011: 72). Bell Hooks u svojoj knjizi *Feminizam je za sve: strastvena politika* iznosi definiciju feminizma koja glasi „feminizam je pokret za okončanje seksizma, seksističkog izrabljivanja i ugnjetavanja” (Hooks, 2004: 13). Kultura koja se danas prezentira djeci i starijima ide u smjeru seksizma te im pruža opravdanje za nedolična ponašanja. U istom smjeru ide i glazbena kultura te iz istraživanja zaključujemo da se u 85% spotova prikazuju žene koje izazovno plešu ili pak sudjeluju u seksualnim prizorima. (Walter, N., 2011: 76)

Postoji još nebrojeno mnogo primjera o seksizmu među djevojčicama i dječacima, ali sigurno je da problem postoji i da treba raditi ka njegovom rješavanju. Prema tome, definicija Bell Hooks odlično izražava cilj borbe modernog feminizma, a taj je da treba spriječiti seksizam u svim segmentima društva kako bi ono, naposljetku, bolje funkcioniralo i prisvojilo zdrave vrijednosti koje bi bile jasno uobličene u normama i standardima ponašanja.

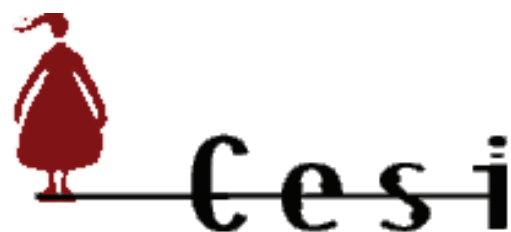
Izabrani dijelovi seminarskog rada
iz Sociologije, 2021.

Borba za rodnu ravnopravnost

Jelena Nekvapil

Američka autorica Clarissa Pinkola Estés u Anevjerojatnom djelu „Žene koje trče s vukovima“ ističe da se u svakom pojedincu, u njezinom slučaju ženi, nalazi nepokolebljiva intuitivna snaga i moć koje povezuje s vučjom strašću. Istaknute čvrste značajke su bile neophodne za pretходne generacije da uspostave današnji zakon koji omogućava svakoj osobi, bez obzira na rod i spol, određena prava na dostojanstvo, slobodu, sigurnost... No, pripadnice ženskog roda morale su više ulagati trud i napore da se njihova uloga primijeti i glas čuje. Neumorna i dugotrajna bitka i aktivizam zaslužuju prvenstveno zahvalnost i poštovanje te se postavlja pitanje kako pojedine mogućnosti još uvijek nisu u potpunosti jednake za sve. Istaknuto pitanje je glavni razlog za daljnju dosljednu borbu. Ključni akteri u promicanju i promoviranju rodne ravnopravnosti su humanitarne i dobrotvorne udruge te hrabri i odvažni volonteri. U nastavku slijedi pregled profesionalnih organizacija koje iz sveg glasa i svim silama potiču rodnu pravdu te jednaka prava za sve.

Program udruge B.a.B.e. bazira se na zaštiti i promicanju ženskih prava te prava nacionalnih manjina i osoba s invaliditetom. Obuhvaća pravnu i psihološku pomoć koja omogućava korisnicima pristup pravnim informacijama i zakonima te savjetovanje i podršku. Kao dodatak iznimne i vrlo važne pomoći pružaju utočište u sigurnoj kući, SOS telefon te potrebne i otvorene razgovore o nasilju i socijalnoj isključenosti.

Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

STATUS

BaBe!

Budi aktivna. Budi emancipiran.

Udruga Status M zalaže se za društvo nenasilja, inkluziju i rodnu jednakost. Kroz rad s mladima u osnovnim i srednjim školama šire temeljna znanja o razlici između roda i spola, rodnoj terminologiji i rodno uvjetovanom nasilju. Misija organizacije obuhvaća i kvalitetnu edukaciju za rad s mladima što omogućuje primjerice studentima humanitarnih znanosti i smjerova veliko iskustvo. Temeljna vizija je da se kroz stručnost i primjereno znanje najviše mogu proširiti vidici u svim individualnim i društvenim aspektima.

Sljedeća udruga je Pariter čija je osnovna misija poticanje ravnopravnosti društva koje će prepoznati i poštovati potrebe i prava svih ljudi. Također vode i digitalnu stranicu „HopaCupa“ s detaljnim informacijama o zdravstvenom i seksualnom odgoju (metode kontracepcije, pozitivne i negativne strane masturbacije itd.), a za promicanje rodne pravde koriste svoju radio emisiju koja se može pratiti na MixCloud kanalu.

Organizacija Cesi predstavlja centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje te je njihova borba krenula zbog kršenja ljudskih prava, problema militarizma i nacionalizma. Osnovana je od strane aktivistica koje su se u svom životnom radu susrele sa ženama žrtvama ratnih zbivanja. Pro-

gram obuhvaća promicanje socijalne pravde, jednakih mogućnosti, društvenog aktivizma, političkih promjena te seksualnih činjenica i prava. Osnovni cilj je usavršavanje, razvoj i potpuno osnaživanje svih društvenih aktera za pravedno djelovanje i funkcioniranje.

Sve navedene značajke i misije spomenutih udruga znatno doprinose borbi za rodnu ravnopravnost i jednake šanse svih ljudi. Aktivizam, uključivanje u udruge, zalaganje, socijalizacija i generalno pričanje o navedenoj temi predstavljaju akcije sa pozitivnim ishodom, od poboljšanja i proširenja znanja i reputacije pa sve do otvorenosti i uvažavanja novih mišljenja i razmišljanja.

Važnost feminizma za socijalni rad

Petra Zorica

Feminizam u cilju ima suzbijanje rodnihi stereotipa, rodnihi normi i štetnihi uvjerenja o pojedinom spolu i rodu, a rodna ravnopravnost osnova je suvremenog feminizma. Feminizam se u temelju oslanja na dva bitna pojma koja je važno razlikovati, a to su pojmovi roda i spola. Kada bi se vodili (i dalje općeprihvaćenom) normom da su spol i rod binarni, spol bi određivala neka fizička obilježja koja razlikuju muškarce od žena, dok je rod društveni konstrukt koji diktira društvene uloge, ponašanje, pa i norme oblačenja i slično. Pridodavanje rodnihi uloga počinje već u najranijoj dobi djeteta kada se, s obzirom na spol i rod, određuje odjeća, igračke, izgled sobe, te se

UDRUGA

PARITER

radi razlika u pristupu i odgoju djeteta. Ove situacije mnogima na prvu mogu zvučati „bezazleno“, prateći onu klasičnu „pa tako je uvijek bilo“, no rodne norme sežu mnogo dalje od pukog odabira boje dekice pri rođenju djeteta.

Društvene se uloge usvajaju socijalizacijom te se dominantna uvjerenja i stavovi prihvaćaju kao vlastiti, odnosno internaliziraju se. Tako i rodne uloge počinjemo shvaćati i internalizirati kao djeca. Rodne su uloge, između ostalog, stavile pritisak na dječaka da ne plače, da se ne igra s lutkama, da je u redu ako se tuče jer je on „samo dečko, a to dečki rade“. Od muškarca se očekuje da ne bude emocionalan, da bude grub, odlučan, vođa, glas razuma te da se prvenstveno brine oko novca. Iste su uloge naredile djevojčici da bude lijepa, pristojna, da se ponaša dolično, odnosno da šuti. Takva djevojčica raste u ženu od koje se očekuje pasivnost, poslušnost, skrbništvo i majčinstvo. Također, žene se često karakterizira kao pretjerano emocionalne ili „histerične“. Ovako oblikovane rodne uloge ovlašćuju takozvanog ra-

cionalnog muškarca da ukroti i smiri svoju histeričnu ženu i da ju smjesti u kuću kako bi čistila, kuhala i radala djecu.

A zašto sada sav taj govor o položaju žena, ako žene kod nas mogu imati karijeru i mogu odabrati ne biti majke? Iako se zbog feminističkih aktivistica i aktivista položaj žena poboljšao tijekom godina, opisana uvjerenja duboko su ukorijenjena u društvo i pojedince. Samo gledajući povijest, tek krajem 19. stoljeća javlja se, primjerice, pokret sufražetkinja, stoga logično je zaključiti da tragovi takve duge povijesti nisu tako lako rješivi. Takav odnos moći potpomognut je medijima, politikom, vjerom, zastarjelim vjerovanjima i tradicionalnim vrijednostima. Ali što to ima veze sa socijalnim radom? Profesija socijalnog rada počela je sa ženama, a i sada najveći postotak ljudi koji se bave profesijom čine žene. Žene čine 50% klijenata i korisnika usluga socijalne skrbi. Kada bi se oslonili na statističke podatke, nad ženama se češće vrši nasilje, žene su češće u riziku od siromaštva, žene često rade lošije plaćene poslove i nemaju jednaku mogućnost napredovanja, žene

su manje obrazovane. U nekim neeuropskim društvima žene često nemaju osnovna prava na obrazovanje, pravo glasa te su negdje i udane kao maloljetne djevojčice. Žene čine oko 90% žrtava seksualnog nasilja u Hrvatskoj. Najčešće žrtve obiteljskog nasilja čine odrasle žene.

Iza ovih podataka krije se dobro očuvan i općeprihvaćen stav da su žene stvorene kao drugotne i manje vrijedne, stvorene da reproduciraju te da su imovina koju se može iskoristiti i kojom se može upravljati, ali i da su manje sposobne za intelektualni rad. Na mikro razini ovakva ukorijenjena vjerovanja očituju se, primjerice, u odnosu supruge i supruge u jednoj obitelji koja se našla u sukobu te zahtjeva intervenciju socijalnih radnika. Socijalne radnice i radnici rade s korisnicima koje nerijetko čine žene žrtve nekog oblika nasilja, samohrane majke, maloljetne majke, žene i djevojke s problemima u ponašanju, djevojčice u školama i vrtićima. Socijalne radnice i radnici u ovom kontekstu mogu napraviti mnogo, fokusirajući se na perspektivu žene i povijest ženine potlačenosti koja je ostavila ogroman utisak na sadašnjost. Život i rad kroz feminističku perspektivu pomaže socijalnim radnicima u procesu osnaživanja žena, zaštite prava žena i djece, zalaganja za promjene u društvu te kvalitetnijeg zagovaranja protiv seksizma i diskriminacije, a samim time i prevencije istog. Socijalni radnici moraju osvijestiti koje su rodne stereotipe i slike o rodnim ulogama sami internalizirali, te ih (možda nesvjesno) svakodnevno koriste u radu s korisnicima. Također, vrlo je bitno istaknuti da su koncepti rodne ravnopravnosti i feminizma nezaobilazni u radu s muškarcima i dječacima u cilju stvaranja ravnopravnijeg društva. Od iznimne je važnosti rad s tom skupinom u cilju prevencije štetnih posljedica koje rodne uloge nose sa sobom.

Radom i poticanjem rada kroz osvještavanje, edukacije, uvježbavanje vještina (primjerice interpersonalne komunikacije i komunikacije emocija) mogao bi se napraviti barem mali pomak ka kreiranju pravednijeg društva. Kao studentica socijalnog rada, zastupam i nastaviti ću zastupati mišljenje koje glasi: „Ako se protiv štetnih rodni normi ne borimo, onda ih podržavamo.”

Femicidi Zapadnog Balkana – kako smo postali regija mržnje prema ženama

Josipa Bičanić

Prava žena je mirna i poslušna. Prava žena mazi i pazi svoga muža i obitelj. Prava žena nema stvarnih hobija, nego slobodno vrijeme provodi tračajući i razgovarajući o modi i ljepoti.

Prava žena je i snažna, ali žene se ipak više oslanjaju na emocije nego na razum, pa zbog toga često nisu sposobne na rukovodećim pozicijama. Ako je žena na rukovodećoj poziciji, to znači da je do iste došla „preko kreveta“. Ako žena ne zna gdje joj je mjesto onda je raspuštenica, a ako prihvati tradicionalne uloge koje su društveno poželjne – onda je jadnica. Prava žena mora biti snažna, lijepa i pametna, ali ne smije imati slobodan izbor stila života. Sve ovo su stereotipi

s kojima se žene u Hrvatskoj susreću svakodnevno. Pod utjecajem patrijarhata, ovakvi se stereotipi pretvaraju u društvene vrijednosti, odnosno uvjerenja, koja kreiraju društva ženomrzaca, internalizirane mizogonije i samoprozvanih „antifeminista“. Hrvatska i ostale zemlje regije plodno su tlo za najekstremniji oblik nasilja nad ženama – femicid. Femicid je ubojstvo žene i djevojčice zbog njezinog spola, često motivirano nasiljem, mržnjom ili diskriminacijom prema ženama. Prema podacima Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, U Hrvatskoj u posljednje 4 godine bilo je 67 ubojstava žena, od čega je čak 73% ubijeno od strane bliskih osoba. U susjednoj nam Srbiji, prošle godine ubijeno je najmanje 25 žena, a u tekućoj godini ubijeno je 17 žena od strane bliskih osoba. Ta brojka od 17 ljudi ne uključuje masovna ubojstva u svibnju, jer nije utvrđeno radi li se o zločinu motiviranom mržnjom prema ženama. Usporedno s time, u oglednom razdoblju niti jedan muškarac nije ubijen od strane svoje intimne partnerice, niti je bilo rodno utemeljenih ubojstava muškaraca. Ostale zemlje Zapadnog Balkana prate trendove Hrvatske, pa je tako zamijećen velik broj ubojstava žena od strane bližnjih u Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji, Albaniji i Kosovu. Važno je napomenuti da femicid

uglavnom nije izolirani slučaj nasilja, već nastaje kao rezultat prijašnjeg dugotrajnijeg obiteljskog i partnerskog nasilja. Obzirom na to da je femicid produkt nasilja nad ženama, njegovo suzbijanje postaje složen društveni izazov koji zahtijeva djelovanje državnih institucija. Femicid se ne može jednostavno riješiti zbog svoje raširenosti i kompleksnosti. Hrvatsko se zakonodavstvo oslanja na kažnjavanje ponašanja, umjesto na prevenciju svakog oblika nasilja nad ženama koja je ključ u prevenciji femicida. Tome su dokaz zemlje Latinške Amerike gdje je za femicid uvršten u posebnu kategoriju ubojstva zločina iz mržnje za koje je predviđena dugotrajna kazna zatvora, ali se u tim zemljama broj ubijenih žena ne smanjuje. Važno je educirati stručnjake, socijalne radnike, zdravstvene radnike, policijske službenike, pa čak i pravosuđe o svim oblicima rodno uvjetovanog nasilja, kako bi oni svojim pristupom ohrabрили žene na prijavljivanje svakog oblika obiteljsko i partnerskog nasilja.

Biti žrtva nasilja u obitelji nije privatna stvar, već društveni problem i prava žena žrtava moraju biti zagovarana kako one ne bi postale samo dio tamne brojke zaboravljenih žrtava.

INICIJATIVA „PRAVO SVAKOG DJETETA NA ŠKOLSKI OBROK”

- *Intervju sa izv.prof. dr.sc. Marijanom Kletečki Radović*

Početak 2023. godine uvedena je velika promjena u školski sustav Republike Hrvatske, a za uvođenje promjene je zaslužna Inicijativa „Pravo svakog djeteta na školski obrok” koju su pokrenule četiri izvanredne profesorice sa Studijskog centra socijalnog rada i Pravnog fakulteta u Zagrebu: Marijana Kletečki Radović, Ivana Dobrotić, Olja Družić Ljubotina, Antonija Petričušić, koje se u svom znanstveno istraživačkom i stručnom radu bave problemom dječjeg siromaštva, ljudskih i dječjih prava i javnim politikama. Inicijativa je osnovana s ciljem zagovaranja prava svakog djeteta na besplatan obrok kroz promjenu politika u odnosu na problem prehrane djece u školama. Četiri profesorice su zagovarale i tražile promjenu na različite načine: od hrvatske izvršne vlasti, premijera i članova Vlade, predsjednika države, pravobraniteljice za djecu i istupanjem u sveukupnoj javnosti. Održale su niz sastanaka i razgovarale sa svim relevantnim sugovornicima koji mogu pokrenuti procese promjena i omogućiti ostvarivanje ovog prava za svu djecu u osnovnim školama. Danas sva djeca besplatno jedu u svim osnovnim školama u Republici Hrvatskoj, čime su profesorice pokazale da interes građana može biti plodonosan, ukoliko je zagovaranje usmjereno na dobrobit pojedinca i društva.

Kako se osjećate nakon što je Inicijativa ispunila svoj cilj? Kakvi su dojmovi?

Osjećam se osobno i profesionalno ispunjeno, sretno i ponosno. Ispunjenje cilja Inicijative je priznanje našem ustrajnom zagovaranju socijalne promjene i dokaz da se unatoč preprekama mogu mijenjati politike, zakoni i modeli rada. Ponosna sam jer smo u zagovaračku inicijativu krenule iz socijalno radničke perspektive koja je usmjerena na socijalnu akciju, borbu za ljudska prava, djelovanje na široj društvenoj razini, a rezultirala je konkretnom, smislenom i važnom mjerom koja pomaže svoj osnovnoškolskoj djeci u Hrvatskoj, a posebno onoj u riziku. Osiguravanje besplatnog obroka svakom djetetu u osnovnoj školi dalo je smisao i zaokružilo moj znanstveno-istraživački i nastavnički rad na studiju socijalnog rada. Za mene najveća je nagrada što smo rezultate naših istraživanja i znanstvenu spoznaju iz područja socijalnog rada i socijalne politike, na ovaj način stavile u funkciju prakse, unapređenja dobrobiti djece i poticanja društvene promjene. Socijalni rad upravo volim jer je društveno angažiran i omogućava „neposlušnost“ u zagovaranju ljudskih prava i promjena na bolje. Još uvijek sam pod dojmom te silne motivacije i energije koju smo uložile u Inicijativu i našeg beskompromisnog zagovaranja prava djeteta.

Put koji ste prešle za realizaciju Inicijative, odnosno za osiguranje prava djeteta na besplatan i zdrav školski obrok je zaista dug i obilježen upornošću i predanošću. Kako ste, zapravo, došle na ideju za pokretanjem univerzalnog prava na školsku prehranu?

Pokretanje Inicijative bila je naša reakcija na krizu izazvanu pandemijom korona virusa. Kriza je utjecala na različite aspekte života sveukupnog stanovništva, a posebno se negativno odrazilo na socijalno i ekonomski najranjivije dijelove društva. Kriza je mnoge obitelji s djecom grunula dublje u siromaštvo jer su ljudi uslijed zatvaranja ostajali bez posla, prihoda ili dijela prihoda. U takvim društvenim okolnostima dogodilo se i to da je četvero djece u jednoj osnovnoj školi ostalo

Pravo svakog djeteta na školski obrok

bez školskog obroka jer roditelji nisu podmirili račun za školsku prehranu. Za nas je to bio alarm koji je pozivao na uzbunu. Željele smo ukazati na nedostatke sustava školske prehrane u hrvatskim osnovnim školama, društvenu nepravdu i neosjetljivost prema djeci u riziku. Okupila nas je kolegica Ivana Dobrotić i kao sveučilišne profesorice iz pozicije treće misije sveučilišta krenule smo u Inicijativu. Krenule smo zagovarati pravo djeteta na besplatan školski obrok kao mjere koja odgovara na konkretnu potrebu djece. Vođene profesionalnom odgovornošću, našim znanstvenim i stručnim znanjima iz područja siromaštva djece, socijalnih politika usmjerenih djeci i obiteljima te pravima djece, odlučile smo istupiti, staviti u fokus javnosti problem djece koja nemaju osiguran školski obrok, koja su u riziku da tijekom školskog dana ne pojedu ništa i odlučile tražiti promjene.

Zašto univerzalno pravno na školsku prehranu?

Univerzalna prava za djecu jesu cjelovita rješenja koja u fokus stavljaju dobrobit svakog djeteta i osiguravaju jednake mogućnosti za sve. Univerzalni modeli prava i usluga posebno doprinose sigurnosti i dobrobiti djece u riziku od siromaštva. Na taj način izbjegava se rizik ispadanja djece u potrebi iz sustava pomoći i doprinosi se prevenciji siromaštva djece. Treba imati na umu da je djeci koja odrastaju u uvjetima siromaštva školski obrok jedan od najvažnijih, a neki puta

i jedini cjeloviti obrok u danu. Također, školski obrok ima učinak na bolje obrazovne ishode djece. Gladna djeca u školi ne mogu kvalitetno i koncentrirano pratiti nastavu i obavljati svoje školske zadatke. Univerzalnim modelom školske prehrane izbjegava se stigmatizacija djece i prevenira rizik socijalne isključenosti. Nutritivno kvalitetni i uravnoteženi školski obroci doprinose tjelesnom i mentalnom zdravlju djece i prevenciji pretilosti.

U početku Inicijative ste gostovale u različitim emisijama gdje ste nastojale proširiti ovu zagovaračku ideju među javnosti, a potaknute ste situacijama iz osnovnih škola u Hrvatskoj. Jedna od tih situacija se dogodila u Karlovcu, gdje je roditelj djeteta pokazao građansku hrabrost i istupio prema pravu druge djece na školski obrok. U svemu tome, roditelj je ostao bez podrške drugih roditelja, što govori o konformizmu. Stoga, nakon što je Inicijativa zaživjela, mislite li da će primjer Vašeg djelovanja ohrabriti roditelje da zagovaraju prava svoje i druge djece i da se opiru konformizmu?

Voljela bih da bude tako, da naša Inicijativa bude poticaj i drugim građanima, studentima, socijalnim radnicima, profesorima za uključivanje i zagovaranje građanskih prava. Jako je važno kreirati i osnaživati okruženje u kojem svi skupa možemo pokazati snagu u isticanju i borbi za prava i poboljšanje životnih situacija ljudi. Općenito bih

voljela da građanska inicijativa u Hrvatskoj bude snažnija i da imamo roditelje koji su ravnopravni partneri škola, koji sudjeluju u kreiranju promjena koje će unaprijediti kvalitetu škola i učiniti bolje uvjete obrazovanja.

Stručnjaci, bilo nastavnici ili socijalni radnici, svojim socijalnim akcijama i borbom za poboljšanje sustava u kojima rade trebaju predvoditi i ohrabrivati suprotstavljanje konformizmu. Stručnjaci su oni koji u mnogim situacijama mogu i trebaju „dati glas“ svojim korisnicima, bilo da su korisnici učenici, roditelji, pojedinci, grupe ili zajednice u socijalnom riziku. Zbog toga je važno na studiju socijalnog rada podučavati studente zagovaračkim vještinama i osnaživati ih za suprotstavljanje bilo kojoj vrsti diskriminacije. Studenti su budući profesionalci koji će trebati snažno zastupati i zagovarati svoje korisnike suprotstavljajući se i određenim politikama, zakonskim rješenjima, nefunkcionalnim modelima rada u javnim sustavima. Nadam se da je ova Inicijativa u tom smislu edukativna, motivirajuća i ohrabrujuća za studente buduće socijalne radnike i radnice.

Nakon aktivnog rada u informiranju javnosti o Inicijativi, 08.09.2020. ste bile na primanju kod predsjednika RH Zorana Milanovića, koji je podržao Inicijativu. Međutim, školska godina 2020./2021. je krenula, a s time i nepravilnosti u sustavu, koje su opet rezultirale time da djeca nisu bila osigurana po pitanju školskog obroka. Na čemu se temeljio Vaš daljnji rad po pitanju ostvarenja ciljeva i kako ste odlučile postupiti prema daljnjim izazovima?

Tu su dvije ključne stvari, komunikacija s donositeljima odluka i medijima.

Inicirale smo i održale niz sastanaka s donositeljima odluka. Sastajale smo se nekoliko puta s ministrom znanosti i obrazovanja i njegovim državnim tajnicima, ministrom sustava socijalne skrbi, ministrom financija, ministricom poljoprivrede, ministricom regionalnog razvoja i EU fondova. Imale smo sastanak u Vladi RH s potpredsjednikom za društvena pitanja. Na sastan-

cima smo ukazivale na pokazatelje stanja sustava školske prehrane, rezultate naših i drugih istraživanja te argumentirano zagovarale važnost mjere univerzalne školske prehrane i potrebu njezina uvođenja u hrvatski obrazovni sustav. Izuzetno važno u tom procesu bila je naša pripremljenost, argumentacija opravdanosti mjere i financijska projekcija. Mnogi su pokazali veliki interes i dali nam podršku. No, bilo je otpora i nije uvijek bilo lako. Najveći izazov bio je zagovarati univerzalno pravo i dobiti razumijevanje da sustav prehrane djece osnovnoškolske dobi u potpunosti treba biti u nadležnosti ministarstva obrazovanja. Preokret se dogodio na sastanku s premijerom Plenkovićem u ožujku 2022. godine, nakon čega su uslijedile međusektorske aktivnosti i traženje rješenja te donošenje odluke o uvođenju modela besplatne prehrane za svu djecu od 1.1.2023. godine.

Na cijelom tom putu veliku podršku i interes imale smo od strane medija koji su od početka razumjeli važnost cilja Inicijative i medijski nas pratili. Jako puno vremena je uloženo u komunikaciju s medijima. U pojedinim razdobljima i svakodnevno smo istupale u medijima argumentirajući zašto je važno uvesti univerzalno pravo na besplatan školski obrok u RH, a ponajprije ukazujući široj javnosti na znanstvene spoznaje o rizicima koje nosi odrastanje u siromaštvu, te o mjerama socijalne politike koje su se pokazale djelotvornima u prevenciji i prevladavanju siromaštva i socijalne isključenosti. U dvije i pol godine djelovanja Inicijative bilježimo više od stotinu medijskih istupa kroz gostovanja u emisijama svih televizija, nacionalnih i lokalnih radija, novinske članke i priloge na portalima. Mediji su zaista bili važni suradnici i snažna potpora Inicijative.

Unatoč obećanjima da će se besplatna školska prehrana osigurati 2027. godine i iz Nacionalnog plana oporavka, niste posustale u borbi i došle ste do važnog operativnog razgovora sa premijerom Plenkovićem i ostalim suradnicima. Koji su se izazovi pojavili u implementaciji

ideje, a koji su, kao takvi, otežavali oživotvorenje besplatnog i zdravog školskog obroka?

Da, rekla sam da nije uvijek bilo lako. Obećanje da će se besplatna školska prehrana osigurati 2027. godine kroz reformu obrazovnog sustava i uvođenje jednosmjenske nastave nije dolazila u obzir. Takav stav pokazao je da djeca nisu bila u fokusu, da politike nisu bile spremne sagledati rizike u kojima se djeca nalaze u njihovoj sadašnjosti. Djeca ne mogu čekati pet godina da se dogodi promjena jer ona imaju samo jednu priliku za optimalan razvoj. Naknadnim intervencijama ne može se nadoknaditi propušteno. Nerazumijevanje i sporst za implementiranje mjere samo je pojačalo motivaciju, tvrdoglavost i „dišpet“ da će se ta promjena dogoditi. Probudilo je u nama onaj pozitivan neposluh i dalo nam snage da Inicijativu zagovaramo još glasnije i jače. To je značilo da su nam trebali novi argumenti i novi

saveznici. Odlučile smo provesti novo istraživanje sa svim ravnateljima osnovnih škola na temu školske prehrane. Rezultati su bili poražavajući. Čak 40% ravnatelja koji su sudjelovali u istraživanju naveli su da je nekoj djeci školski obrok jedini cjeloviti obrok u danu i isto toliko da u školi ima djece koja tijekom nastavnog dana ne pojedu ništa. Novi argumenti, ravnatelji koji su počeli ukazivati na stanje u školama i ovrhe zbog neplaćenih računa za školsku prehranu dodatno su ukazali na važnost i smislenost univerzalne školske prehrane.

U listopadu 2022. godine, nakon skoro tri godine zalaganja, uspjele ste sa idejom o uvođenju besplatnog školskog obroka kod predstavnika Vlade RH. Naime, tada je ostalo još dva mjeseca do početka ove mjere koja je trebala zaživjeti po

modelu financiranja unutar ministarstva obrazovanja kao univerzalni sustav. Kako je provođenje mjere izgledalo u samim počecima? Kako su se škole nosile sa nedostatkom opreme za posluživanje obroka? Kako se situacija u školama mijenjala od početka polugodišta do danas?

Činjenica je da neke osnovne škole nemaju školske kuhinje i blagovaonice, najvećim dijelom u Dalmaciji. Neke školske kuhinje nisu dovoljno dobro opremljene. Također, u školama nedostaju kuharice i kuhari. Osnivači škola su u vrlo kratkom roku trebali iznaći način kako osigurati namirnice i pripremiti obroke za svu djecu u školi. Sve su to izazovi, negdje i problemi koji su se vrlo dobro razriješili u kratkom vremenu. Svaka škola pronašla je način na koji u trenutnim okolnostima organizira besplatan obrok svojim učenicima. Sigurno će trebati vremena da u svim školama imamo približno jednake uvjete za pripremu i posluživanje školskog obroka. No, ono što je važno, da već sada svako dijete u školi ima dostupan školski obrok, da se djeca mogu okupiti oko školskog stola s hranom i zajedno jesti. Medijski prilozi i naši kontakti sa školama pokazuju da su djeca zahvalna, izražavaju sreću i veselje što svi zajedno jedu u školi, te ističu pozitivne aspekte ove, za njih važne, promjene.

Možemo zaključiti da je Vaša trogodišnja bitka za prava i interes djece urodila plodom, što je dokaz da šaćica ljudi može napraviti velike stvari. Kakvi su Vam planovi za budućnost u pogledu Inicijative ili drugih projekata?

Mnogo je prostora za nove inicijative, za stavljanje problema djece i mladih u fokus javnosti i politika. Prava djece koja žive u siromaštvu zagovaravam već više od deset godina kroz sudjelovanje u izradi strateških dokumenata, novih zakonodavnih rješenja, analizi politika i preporukama za unapređenje dobrobiti siromašne djece u svim aspektima njihova života. Dugo godina sam upozoravala i zagovarala povećanje osnovice za temeljnu socijalnu pomoć u sustavu socijalne skrbi. Ta promjena se također dogodila i danas djeca koja žive u uvjetima siromaštva ostvaruju pravo

na 70 do 90% osnovice zajamčene minimalne naknade u odnosu na nekadašnjih 40%. No i dalje je to nedovoljno pa zagovaranje, aktivnosti i akcije na tom planu ne prestaju.

Svakako važan nastavak Inicijative besplatnog školskog obroka za djecu treba usmjeriti na srednjoškolce. Mladi srednjoškolske dobi jesu prema podacima u najvećem riziku od siromaštva u skupini djece od 0 do 17 godina. Za ovu skupinu djece uopće nije riješeno pitanje prehrane tijekom nastavnog dana. Mladi koji žive u uvjetima siromaštva i učenici su srednjih škola nemaju nikakvu potporu kroz javna sredstva ili usluge koje bi im osigurale školski obrok i to je ogroman problem. Izuzetno je važno pronaći način kako ovoj skupini djece u riziku osigurati školski obrok i to će svakako biti sljedeći zagovarački korak.

Dobitnice ste nagrade „Utjecajne hrvatske žene za 2023. godinu” i uručeno Vam je „Priznanje sa promicanje mirotvorstva i ljudskih prava Krunoslav Sukić”. Odličan ste primjer da je aktivizam uporan i hrabar rad koji polučuje rezultate, a isto ste tako i inspiracija za studente socijalnog rada na našem fakultetu. Koju bi ste poruku prenijeli studentima socijalnog rada i budućim socijalnim radnicima?

Budite hrabri, živite vrijednosti socijalnog rada u svom osobnom i profesionalnom životu, nemojte se impresionirati političkim elitama, prepustiti konformizmu zakonodavnih rješenja već glasno štitite i promičite ljudska prava. Budite konstruktivno neposlušni i radite buku koja će donijeti dobro vama, korisnicima i ljudima u zajednici.

Intervju provela Iva Komšić,
u suradnji sa izv.prof.dr.sc. Marijanom Kletečki
Radović

Link Facebook stranice Inicijative: <https://web.facebook.com/pravonaskolskiobrok>

INTERVJU povodom 70 godina Studijskog centra socijalnog rada sa prof. dr.sc. GORDANOM BEREC

Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu je 22. i 23.09.2022. proslavio 70. godišnjicu kontinuiranog rada.

Svečanost navedene obljetnice održana je 22.09.2022. u dvorani Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu, na kojoj su sudjelovali uvaženi gosti i uzvanici među kojima su Marin Piletić, ministar rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, Dijana Mandić načelnica sektora za razvoj visokog obrazovanja, ministarstvo znanosti i obrazovanja, Romana Galić, pročelnica gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom grada Zagreba i izaslanica gradonačelnika grada Zagreba, zatim Nina Mešl prodekanica za nastavu, Fakulteta za socialno delo, Sveučilište u Ljubljani, Štefica Karačić, predsjednica Hrvatske udruge socijalnih radnika, Antun Ilijaš, predsjednik Hrvatske komore socijalnih radnika i mnogi drugi. Tijekom svečanosti dodijeljene su zahvalnice organizacijama i ustanovama za uspješnu suradnju sa Studijskim centrom socijalnog rada koje više od dvadeset godina omogućavaju provedbu terenske nastave studentima socijalnog rada. Sljedećeg dana održan je znanstveno-stručni simpozij pod nazivom "Studijski centar socijalnog rada: danas i sutra" u čijem su programu sudjelovali predavači iz inozemstva i nastavnici Studijskog centra socijalnog rada prezentirajući tri glavne teme simpozija: (a) temeljno i cjeloživotno obrazovanje i oblikovanje profesionalnog identiteta i kompetencije, (b) doprinos visokog obrazovanja razvoju profesije socijalnog rada i (c) znanost i doprinos društvenom razvoju.

Nakon simpozija održane su tri kreativne radionice koje su vodili stručnjaci i njihovi korisnici iz udruge Ozana, Centar za kazalište potlačenih POKAZ te Romska organizacija mladih i Udruga

Amazonas. Nadalje, povodom obilježavanja ove važne obljetnice izdana je opsežna monografija pod naslovom „70 godina Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1952.-2022.“, koju je moguće posuditi u knjižnici u Nazorovoj 51.

Povodom obljetnice 70 godina Studijskog centra socijalnog rada, proveli smo intervju sa prof. dr.sc. Gordanom Berc i temeljito razgovarali o temama koje probuđuju interes skoro svakom studentu socijalnog rada. U nastavku čitajte više o povijesti fakulteta, o poslijediplomskim specijalističkim studijima, o terenskoj praksi i novom ustroju sustava socijalne skrbi.

Viša škola za socijalne radnike osnovana je Odlukom Vlade Narodne Republike Hrvatske 17.11.1952., što Studijski centar socijalnog rada, Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu čini najstarijim obrazovnim programom socijalnog rada na području jugoistočne i središnje Europe. Kako bi ste opisali razvojni put Studijskog centra socijalnog rada tih godina?

Ideja o osnivanju obrazovne ustanove za socijalne radnike nastala je davnih kasnih 40-ih i ranih 50-ih godina prošlog stoljeća, kada su vlasti bivše države Jugoslavije trebale naći odgovor za rješavanje socijalnih problema velikog broja stanovništva koji nisu nestajali „socijalnim automatizmom“ tj. razvijanjem socijalističkih društvenih odnosa, što se mislilo da će se dogoditi uvođenjem socijalizma. Naprotiv, bilo je potrebno razviti stručne službe koje će se kompetentno baviti rješavanjem i prevencijom socijalnih problema formiranjem službi za socijalnu zaštitu i socijalnu politiku. Stoga, su pripreme za formiranje obrazovnog programa socijalnog rada potekle od inicijative ministra za narodno zdravlje i socijalnu politiku osnivanjem Inicijativnog odbora u kojem su sudjelovali prof. Kamilo Bresler, dr. Eugen Pusić, Valerija Singer i prof. Tatjana Marinić. Vrijedi spomenuti da je važnu ulogu odradila Kathleen Kendal, predsjednica tadašnjeg Svjetskog udruženja za socijalni rad i dužnosnica generalne skupštine UNa koja je predložila da se dr. Eugen Pusić kao savjetnik u Ministarstvu zdravlja i socijalne politike Vlade NRH uputi na studijski boravak u Ameriku radi upozna-

vanja sa sustavom socijalne skrbi i socijalne politike te obrazovanja socijalnih radnika. Osim njega, prema uputi tadašnje Vlasti na studijski boravak u Europska sveučilišta poslani su prof. Kamilo Bresler, dr. Eugen Pusić, Valerija Singer, Tatjana Marinić, Irena Bijelić, i Marijan Cvetković, stručnjaci u području društvenih i humanističkih znanosti i drugih disciplina, kako bi se upoznali s tamošnjim studijskim programima socijalnog rada. Nakon povratka sa studijskog boravka oni su temeljem iskustva tijekom boravka na stranim sveučilištima te koristeći pribavljenu literaturu izgradili temelje prvog studijskog programa za socijalne radnike te su osnovali Višu školu za socijalne radnike u Zagrebu koja je 17.11.1952. uredbom tadašnje Vlade dobila dozvolu za rad kao dvogodišnji program. Za izradu prvog nastavnog plana i programa za obrazovanje socijalnih radnika korišteni su materijali i literatura koju su navedeni stručnjaci donijeli u domovinu, a sadržaje za studijski program prilagodili su našim prilikama i zajedno sa nekim socijalnim radnicima iz prakse oformili konačnu verziju studijskog programa. Tako se prvi studijski program socijalnog rada sastojao od tri glavna metodička predmeta socijalnog rada koji se u osuvremenjenom obliku predaju i danas a to su *case work*, *groupwork* i *community organization*. Za osnivanje škole socijalnog rada je značajna i dr. Erna Sailer, koja je kao predstavnica UNa i direktorica Studija socijalnog rada u Beču koja je održala nekoliko značajnih predavanja o primjeni *case worka* i dala važne smjernice za razvoj studijskog programa, ali i bila zadužena za pružanje pomoći istočnoeuropskim zemljama za razvoj socijalnog rada. Osnivači prvog programa socijalnog rada bili su dr. Eugen Pusić, Valerija Singer, Tatjana Marinić, prof. Kamilo Bresler.

Prvu generaciju studenata socijalnog rada činilo je 34 studenta koji su bili upisani u ak.god. 1952./53. te prof. Božidar Skeledžija koji se pridružio školi kao predavač u ranim godinama razvoja programa socijalnog rada. Budući je zgradu koju je studij dobio na korištenje u Zagrebu, u Nazorovoj 51 trebalo preurediti za potrebe nastave, izvedeni su opsežni građevinski radovi, zbog kojih je nastava za prvu generaciju studenata započela 1. 3. 1953. Od tada do danas obrazovanje

socijalnih radnika na Studijskom centru socijalnog rada u Zagrebu provodi se kontinuirano, što ju čini najstarijom obrazovnom institucijom za socijalne radnike u jugoistočnoj Europi.

Od 1972. godine se sustav obrazovanja za socijalne radnike izvodio u formi paralelnog sustava kao dvogodišnji i četverogodišnji studij. Na koji se način izvodio ovakav paralelni sustav i kako je tada izgledalo obrazovanje za socijalne radnike?

Desetak godina nakon uspostave prvog programa za obrazovanje socijalnih radnika, temeljem iskustava iz prakse došlo je do potrebe za novim kompetencijama socijalnih radnika, osobito u dijelu razvoja stručnog rada u interdisciplinarnom timu, što je zahtjevalo primjenu holističkog pristupa te dodatnih vještina i znanja budućih socijalnih radnika. Stoga je studijski program socijalnog rada trebalo unaprijediti suvremenim teorijskim konceptima i metodološkim pristupima jer je uz navedeno i istraživački aspekt discipline socijalnog rada trebalo snažnije razviti. To je ponovno zahtijevalo praćenje suvremenih trendova na europskim i američkim sveučilištima u programima socijalnog rada te razvoj teorije i metodologije socijalnog rada uz uvažavanje visokih standarda interdisciplinarnosti, ali i praktičnog rada koji je bio zastupljeniji u novom nastavnom planu. Tako veliki zahvati u proširivanju sadržaja i satnice programa morali su rezultirati napuštanjem dvogodišnjeg programa, pa se prešlo na izradu četverogodišnjeg studijskog programa socijalnog rada. Budući se prišlo obrazovanju socijalnih radnika u određenom fondu sati iz srodnih disciplina kao što su psihologija, pravo, sociologija, pedagogija, ekonomija i medicina, u lipnju 1971. godine osnovan je Interfakultetski studij socijalnog rada, pri čemu je Pravni fakultet bio matični fakultet. Prva generacija studenata na Interfakultetskom studiju upisana je 1972/73. ak. god., a nastavu su osim nastavnika s Pravnog fakulteta izvodili nastavnici s Medicinskog, Ekonomskog, Filozofskog i Defektološkog fakulteta (današnji ERF). Zanimljivo je da je nastava iz područja teorijskih i metodoloških osnova socijalnog rada kao i organizacija i provođenje praktičnih vježbi izvođena u okviru Katedre za

socijalni rad i gerontologiju koja je tada osnovana na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Paralelno s tim Interfakultetskim studijem odvijao se i program Više škole za socijalne radnike, no 1983. dolazi do integracije Interfakultetskog studija i Više škole, pa od 1985. obrazovanje socijalnih radnika započinje kao četverogodišnji sveučilišni studij na Odjelu za socijalni rad Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji tijekom godina i to konkretno 1992. godine prerasta u Studijski centar socijalnog rada.

2002./2023. ak. godina predstavlja prekretnicu u razvoju SCSR kada se odlukom Senata Sveučilišta u Zagrebu odobrava Poslijediplomski znanstveni studij iz teorije i metodologije socijalnog rada kao prvi poslijediplomski doktorski studij u polju socijalnih djelatnosti. Kako se razvijao interes studenata za poslijediplomski studij od 2002. do danas?

2002. godina predstavlja novu prekretnicu u razvoju SCSR i obrazovanja socijalnih radnika kada se odlukom Senata Sveučilišta u Zagrebu odobrava Poslijediplomski studij iz teorije i metodologije socijalnog rada pod voditeljstvom prof. dr.sc. Marine Ajduković što je prvi poslijediplomski znanstveni studij u području socijalnih djelatnosti. Time socijalni radnici po prvi puta postaju ravnopravni članovi sveučilišne zajednice koji mogu aktivno u okviru svoje primarne profesije pridonijeti razvoju društvenih znanosti u Hrvatskoj. Interes studenata za ovu razinu obrazovanja je postojao prije nego su se poslijediplomski programi osnovali, jer su potrebe u praksi za pojačanim i novim kompetencijama rasle. Važno je napomenuti da se doktorski studij očekivao s pažnjom, jer je otvaranjem dokorskog studija započelo snažnije ojačavanje znanstvenog aspekta discipline socijalnog rada.

Danas se na SCSR izvodi četiri poslijediplomska sveučilišna specijalistička studija: psihosocijalni pristup u socijalnom radu, supervizija psihosocijalnog rada, obiteljska medijacija i studij socijalne politike. Koje biste posebnosti ovih studija izdvojili?

Prvo i osnovno, mislim da je osnovna intencija svakog od navedenih poslijediplomskih sveučiliš-

nih specijalističkih programa da stručnjacima u praksi ponude dodatne kompetencije i nadogradnju njihovog znanja i iskustva iz pojedinih područja te smo za sada jedini u Hrvatskoj koji nudimo ovakvu vrstu specijalističkih programa. Svaki od programa usmjeren je na jedno područje koja je jako važno za struku socijalnog rada, ali i šire. Tijekom obrazovanja na ovoj razini uz stjecanje novih kompetencija u fokusu je značaj timskog rada i uloge svakog člana tima kako bi se osigurala kvalitetna procjena potreba, rizika i skrbi korisnika. Ako bismo gledali pojedinačno specijalističke studije, možemo reći da imamo različite programe koje stručnjaci mogu odabrati ovisno o interesu za pojedino područje razvoja vlastite ekspertize iz primjerice područja supervizije, obiteljske medijacije, psihosocijalnog rada i socijalne politike. Ove programe, upisuju kandidati koji su magistri socijalnog rada i drugih struka kao što su psiholozi, socijalni pedagozi, sociolozi, teolozi i drugi koji imaju potrebu za dodatnom specijalizacijom i kvalifikacijom. Završetak ove razine obrazovanja stručnjacima donosi određeni status koji je prepoznat u našem kvalifikacijskom okviru, primjerice sveučilišni specijalist iz supervizije u socijalnom radu ili sveučilišni specijalist iz obiteljske medijacije. Međutim, to nije jedina motivacija polaznika. Najčešća njihova motivacija za upisivanje ovih specijalističkih programa je zapravo nadogradnja znanja i proširivanje kompetencija koje se dobivaju iz pojedinih područja. Ponekad se dogodi i to da naši polaznici puno toga već znaju, ali nadogradnja i postavljanje standarda puno im znači u unaprjeđenju znanja, osobito vezano za specijalistički studij supervizije i psihosocijalnog rada i obiteljske medijacije koji su je već niz godina prisutne u zakonskom okviru za pružanje usluga u sustavu socijalne skrbi.

Koje se mogućnosti otvaraju studentima socijalnog rada ukoliko se odluče upisati neki od poslijediplomskih specijalističkih studija?

Recimo, studenti koji završe sveučilišni diplomski studij socijalnog rada ili socijalne politike mogu upisati bilo koji od navedenih specijalističkih programa i po završetku, uglavnom trogodišnjeg programa postaju specijalisti iz tog područja. Pri-

mjerice po završetku specijalističkog studija iz supervizije stječe se licenca iz supervizije, po kojoj su licencirani supervizori ovlašteni pružati usluge supervizije u različitim sustavima pa tako u sustavu socijalne skrbi, obrazovnom, pravosudnom, zdravstvenom i drugim sustavima. Kompetencije supervizora usmjerene su na profesionalni rast i razvoj te podršku profesionalaca, stoga supervizori imaju širok izbor djelovanja, no još je uvijek upitan sustav financiranja koji slabo prati potrebe za supervizorima. Ponekad se neke radne organizacije, organizacije civilnog društva samostalno snalaze unutar svojih financijskih mogućnosti da bi osigurale superviziju svojim djelatnicima. Nadalje, poslijediplomski sveučilišni specijalisti iz obiteljske medijacije mogu raditi u obiteljskim centrima, zavodima za socijalni rad, organizacijama civilnog društva pružajući usluge koje su Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 71/23) definirane kao usluga koja se pruža članovima obitelji u slučajevima sukoba i spornih pitanja.

Na koji način funkcionira specijalistički studij psihosocijalnog rada i što nudi studentima koji upisuju takav program?

Radi se o specijalističkom programu koji je fokusiran na aspekte pružanja različitih usluga i podrške pojedinim skupinama, ali i daje određenu širinu iz znanja i vještina za stručnjake koji rade s obiteljima i osobama sa specifičnim potrebama. To je jedan vrlo širok pristup koji govori o različitim metodama procjene rizika, potreba i stanja, funkcionirajućih i nefunkcionirajućih bliskih odnosa, a sam program je fokusiran na učenje vještina i alata, npr. za funkcioniranje odnosa u obitelji. Osim toga, u sadržaju programa osobita pažnja je posvećena mentalnom zdravlju, evaluacijskim istraživanjima, intervencijskim i drugim postupcima u psihosocijalnom radu.

Studijski centar socijalnog rada je dugogodišnji član Međunarodnog udruženja fakulteta socijalnog rada (IASSW). Što takav standard i suradnja predstavlja za naš fakultet u Hrvatskoj?

Predstavlja jako puno jer je to krovna organizacija koja brine o svojim članovima – fakultetima, odsjecima, studijima i školama socijalnog rada širom

svijeta i koja nudi jako puno različitih mogućnosti za sudjelovanje, prije svega u radionicama koje se tiču aktualnih socijalnih i drugih zbivanja u svijetu važnih za unaprjeđenje obrazovanja u socijalnom radu. Kao što je struka socijalnog rada jako dinamična, tako je i obrazovanje dinamično i u tom smjeru ide praćenje različitih tema. Podrška IASSW nam puno znači, što Vam mogu reći kroz primjer. U doba pandemije COVID-19, naše se obrazovanje nije moglo odvijati u istoj dinamici i na isti način kao što je bilo prije pandemije. Bili smo zabrinuti oko zadovoljavanja određenih standarda našeg obrazovanja, prvenstveno u pogledu odrađivanja terenske prakse i u sklopu toga smo dobili neke smjernice, npr. u kojem se postotku terenska praksa može odvijati kao takva, koliko smo mogli kompenzirati nemogućnost izlaska studenata na teren kroz održavanje webinarima, online radionica i slično. Situacija je bila ozbiljna, ali smo dobili potvrđan odgovor o tome što sve možemo nadoknaditi. Međutim, nadam se da je to iskustvo iza nas i da se neće ponoviti. Teško je bilo zamisliti zaustaviti generaciju u obrazovanju zato jer nismo imali uvjete za ostvarivanje ishoda učenja, a ako nema ishoda učenja u nekom postotku, onda ne možemo stajati iza toga što smo dali studentima u određenim uvjetima rada. To je dobar primjer kako ova međunarodna organizacija funkcionira u direktnoj komunikaciji i koordinaciji sa institucijom koja je članica takve organizacije. Inače IASSW vodi brigu u standardima obrazovanja, vodeći računa o kontekstu u kojem nastaje neka škola socijalnog rada. Na primjer, standardi osnivanja novog programa socijalnog rada na području Europske unije će biti viši i zahtjevniji nego za one u Africi, recimo. Imala sam prilike razgovarati o podršci novim programima s Anom Marijom Campanini, predsjednicom Međunarodnog udruženja škola socijalnog rada, koja je nakon ljetne škole u Prištini na kojoj smo zajedno sudjelovale, govorila kako će upravo poslije toga ići u Kongo i tamo kolegama pomagati u razvijanju programa. Dakle, podrška ide i u konkretnom smislu usmjeravanja, kreiranja i definiranja studijskog programa ovisno o društvenom kontekstu u kojem program nastaje i koje kompetencije treba osigurati. Pokazalo se u ovom konkretnom primjeru najvažnijim ohrabriti kolegice i kolege iz Konga koji su spremni za takve

poduke, što nije lako u njihovim ekonomskim ili političkim uvjetima i resursima na terenu.

Široka je lepeza djelatnosti organizacije i različiti su uvjeti na svijetu, a iz toga se može puno naučiti.

Postoji i globalni standard obrazovanja socijalnih radnika koji ću Vam rado podijeliti barem u par točaka. Oni su napravili standarde za naše obrazovanje koji su nama, na neki način, i obaveza. Ako imamo teškoću sa održavanjem pojedinog standarda onda možemo tražiti konzultacije, njihovo mišljenje, ili procjenu, odnosno savjet. Dakle, takve organizacije imaju konzultativnu ulogu. Kriteriji se najčešće odnose na kvalitetu obrazovanja, teoretskog i praktičnog, kriteriji ostvarivanja relacija sa praksom i kriteriji međunarodnosti, pri čemu u realizaciji tih kriterija treba voditi računa o kontekstu. Primjerice Kongo ne može se približiti kriteriju nekih drugih škola u Europi i Americi, kad su tek u procesu nastanka. Stoga, ova organizacija ne djeluje kao kontrolni mehanizam, nego više kao organizacija koja djeluje u smislu podrške. Važno je da smo svjesni koji standardi stoje pred nama. Standardi su najviše vezani za udio teorijskog znanja, učenje metoda rada - pojedinac, obitelj, grupa, zajednica, za upoznavanje sa pravnim sustavom jer je socijalni radnik produžena ruka državnog aparata i obavezan je pružati zaštitu korisnika držeći se zakonskih okvira. I naravno standardi obrazovanja su vezani uz dio oko udjela terenske prakse u programu - broja sati koji je nužan, praksa koja će omogućiti kompetencije po tim metodama rada. Terenska praksa i praćenje odnosno supervizija studenata su standardi koji su bitni, ali je važno i programsko opredjeljenje, jer nije svaki fakultet jednako usmjeren programski. Recimo, bila sam na američkom sveučilištu na fakultetu socijalnog rada koji je klinički usmjeren, ali mi to nismo. Mi smo s teorijskim, metodskim i metodološkim konceptima išli jako široko jer smo bili jedini fakultet socijalnog rada na području Republike Hrvatske dugi niz godina. Mi smo najstarija obrazovna institucija u području socijalnog rada u regiji, tako da je naš program kreiran poprilično široko s razlogom. Ali, u zemlji poput SADa gdje imate nekoliko stotina programa u ovako mladom području, specijalizacija studijskih programa je očekivana. 2008. godine je u

SAD-u bilo oko 600 škola socijalnog rada, što su ogromne brojke škola i profesora imaju Udruženje nastavnika i profesora socijalnog rada na preddiplomskoj razini. Oni imaju sve razine, ali govorim koliko ih ima s obzirom na područje koje je široko i broj škola jer imate i privatne i javne škole odnosno fakultete. S obzirom na to, postoji i veliki broj nastavnika koji imaju zasebna Udruženja profesora ovisno o razini na kojoj predaju i onda još postoji nacionalno Udruženje socijalnih radnika. Tako da je sama struka u SADu drugačije organizirana, što nije čudno s obzirom na broj ljudi koji radi u obrazovanju i praksi socijalnog rada.

Studijski centar socijalnog rada ima razvijenu dugogodišnju suradnju sa preko 65 različitih organizacija unutar i izvan sustava socijalne skrbi, osobito zbog osiguranja terenske prakse studentima socijalnog rada. Povodom obilježavanja 70. obljetnice Studijskog centra socijalnog rada, predstavnicima 40 organizacija su uručene zahvalnice za suradnju i podršku. Koje bi ste organizacije izdvojili kao najznačajnije za suradnju i za terensku praksu studenata socijalnog rada?

Teško je izdvojiti koje su najznačajnije jer SCSRa bez ijedne od njih ne može ostvariti dobru kvalitetu obrazovanja koju studenti moraju dobiti unutar studijskog programa. Jednostavno, mi smo sve više u izazovima kako proširiti popis ustanova jer je i broj studenata veći, a želimo zadržati standard takav da studenti na terenu dobiju što više individualiziran pristup kako bi se što bolje mogli upoznati s poslovima socijalnog radnika, radom ustanove/organizacije u kojoj obavljaju praksu te kako bi što bolje upućeni u pojedinu situaciju na terenu. Mogu Vam spomenuti one ustanove koje su s nama jako dugi niz godina, s kojima smo dugo u zajedničkom partnerstvu. Mi sa studentima i nastavnicima nastojimo puno razgovarati kako prilagoditi terensku praksu u odnosu na to što se na praksi zbiva. S obzirom na 1952. i kada gledate današnje vrijeme, socijalni rad se kao struka morao ojačati sa znanjima i vještina jer su problemi korisnika – od pojedinca, obitelji i zajednice postajali kompleksniji.

Imamo različitih organizacija koje se recimo bave s osobama s invaliditetom s kojima smo u partner-

stvu duže od 20 godina, ima puno udruga s kojima se dosta radi, imamo dobru suradnju sa resornim ministarstvom s kojim nastojimo naći dobru platformu da možemo studente socijalnog rada poslati na terensku praksu u Centre za socijalnu skrb. To nam je iznimno važno, a unazad deset godina inzistiramo na tome da studenti socijalnog rada ne mogu završiti diplomski studij socijalnog rada, a da nisu barem oko 120 sati imali praksu u Centru za socijalnu skrb. Imamo predmet na diplomskom studiju socijalnog rada koji se zove Praksa i tu se onda studenti četiri tjedna bave terenskom praksom u Centrima. U tom vremenskom periodu obavljanja prakse studenti su oslobođeni nastave i to je standard koji primjerice preporuča Međunarodno udruženje škola socijalnog rada. Osim toga, na prijediplomskom studiju Terenska praksa se odrađuje prema mogućnostima studenata s obzirom na njihov raspored predavanja. Intencija bi bila da jednog dana poboljšamo organizaciju provedbe prakse te da pokušamo koliko je to moguće slijediti standard koji smo postigli na diplomskom studiju.

Koje su organizacije najviše prepoznate među studentima?

Moja su saznanja dosta sužena jer nisam na svakoj praksi već svega na jednoj ili dvije, ali mi se čini da studenti jako vole biti u direktnom kontaktu sa korisnicima, primjerice neke udruge koje rade specifično područje. Studentima je jako važan odnos kojeg dobiju od kolega na terenu, pa vole ići na praksu u zdravstvene organizacije (bolnice), u pravosudnom sustavu, dakle one organizacije koje nisu nužno u sustavu socijalne skrbi i pružanju usluga u zajednici, nego i druga područja. Čini mi se da otvaranje tih nekih novih niša i dodatna razina učenja nečega što je drugačije jest interesantno studentima. Studenti najviše vole biti uključeni u rad u Centrima, što se meni čini da im je interesantno, a prije svega konkretan rad sa korisnicima i odlazak na teren. Odgovara im i praksa koja se može odraditi relativno brzo, u kraćem vremenu, a opet da im je sadržaj interesantan u sklopu područja u kojem se praksa odvija. U većini organizacija bih mogla reći da je standard postignut, ali nije svuda, dakle

da je student već u startu prihvaćen kao budući kolega koji uči. Primjerice, studenti će moći više naučiti u situaciji kada radi nešto što radi socijalni radnik, nego da gleda, na primjer učenje savjetovanja. Kroz pripremu, gledanje i komentiranje viđenog učimo, i kada kao student imate mentora ili nastavnika na terenu koji Vam je spreman sve to dati, onda to ima efekta. Kvaliteta se treba usavršavati i prepoznavati rad terenskog nastavnika, jer bi to trebala biti privilegija, uz u budućnosti možda i veći koeficijent plaće ili neku drugu vrstu nagrade. Studentima je potreban osjećaj da mogu biti dio rada na važnom problemu s korisnikom i mentorom, koji će ga voditi kao svog partnera. Odnosno, da se Vas u radu s korisnikom predstavi kao kolegu/icu koji uči i koji prati, jer ćete kroz ta iskustva najbolje naučiti. Studenti socijalnog rada, već na fakultetu na nekim predmetima, ulaze u veliku razinu profesionalne odgovornosti gdje je profesionalna tajna prva stvar, kao i diskrecija i etičko ponašanje, etički kodeks koji ne vrijedi onda kada ste počeli raditi, nego i prije.

Interes novih studenata za studijske programe je vrlo dobar, što znači da s godinama studentske prijave premašuju upisnu kvotu. Kako se Studijski centar socijalnog rada odnosi prema interesu novih studenata i kako će se program razvijati u budućnosti?

Prepoznali smo interes srednjoškolaca, budućih studenata za socijalni rad, pa smo za prethodnu akademsku godinu 2022./2023. nastojali na taj interes odgovoriti s povećanjem upisnih kvota za prvu godinu studija. Za prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija je kvota 200 studenata, za sveučilišni diplomski socijalnog rada 110, a za sveučilišni diplomski socijalne politike 55 studenata. Ove godine smo uspjeli upisati 185 studenata, što znači da smo tu negdje po interesu i mogućnostima upisa. Doista nastojimo održati kvote, a to se posljedično odražava i na naše prostorne i nastavne mogućnosti. Uprava Pravnog fakulteta pokušava napraviti sve što se može u ovim ograničenim mogućnostima vezano uz nastavne i prostorne mogućnosti koje u buduću trebamo poboljšati kako bismo mogli održati navedene upisne kvote.

Program za studente socijalnog rada je osmišljen na način da uključuje što više interpersonalnog i interaktivnog pristupa za rad u manjim skupinama. Koje vještine i kompetencije su prioritet za stjecanje prilikom pohađanja interaktivnih kolegija? Kakvi su pozitivni dojmovi studenata nakon završetka studija socijalnog rada?

Vežano uz pitanje o vještinama – to su prije svega komunikacijske vještine. Vještine suradnog odnosa, zatim stvaranja radnog odnosa, šire procjene potreba i funkcioniranja osoba. Jako su važne vještine timskog rada i uvijek su tu vještine institucionalnog suradnog odnosa jer je to nešto bez čega ne možemo. Te kompetencije idu iz užeg konteksta u širi, a naše kompetencije se kreću u tom spektru. Na kraju svega, uvijek je naglasak na vještinama procjene potreba i rizika, a to je nešto što je ponekad teško. Osobito kada uzimamo u obzir činjenice, poput ograničene radne sposobnosti korisnika, ili status ranjivih skupina kojih je danas sve više, pa je procjena rizika zbog toga jako važna. To je nešto što bih mogla reći za socijalni rad, ali iz konteksta socijalne politike je važno kreiranje socijalnih mjera koje će biti usmjerene prema ranjivim skupinama. Kolegice i kolege koje završe diplomski socijalne politike će se u svom radu baviti vjerojatno organiziranjem usluga u zajednici kroz određene mjere, međutim jako je važno da tu imamo veće mogućnosti za zapošljavanje. Ove godine smo usvojili neke izmjene studijskih programa, koje su išle u smjeru uvođenja terenske prakse na diplomskom studiju socijalne politike, kako bi se tim studentima osigurao ulazak u neke institucije. Studenti bi tada vidjeli koji je put dolaska do nekih usluga, npr. procjenjivanje potreba ili upoznavanje s partnerima, umrežavanje i slično.

Na kraju studija dojmovi studenata su dosta dobri, a mi imamo dosta visoke evaluacije studenata na kraju diplomskog studija. Čini mi se da je ukupan dojam da su spremni, odnosno da im je fakultet dao tu širinu, iako ih ne može pripremiti za baš svaku situaciju. Tu je potrebno iskustvo kolegica i kolega na terenu, koje će ih kao mlade socijalne radnike osnažiti u razvoju njihovog stručnog rada. Ponekad to ovisi o motivaciji samog studenta, ali mi imamo rezultate koji govore o tome da se naši studenti zapošljavaju brzo

nakon diplomiranja. Zadnjih godina smo deficitarno zanimanje, stoga zapošljavanje nije sporno. Međutim, zapošljavanje socijalnih radnika je potrebno posebno na otocima u Hrvatskoj. Socijalnom radniku je jako teško na otoku naći mjesto stanovanja jer se svi prostori za najam iznajmljuju za potrebe turista u vrijeme sezone. Nažalost po tom pitanju nije baš izražena ni velika briga od strane samouprave na pojedinim otocima, koja bi osigurala minimalne uvjete života tijekom cijele godine -stanovanje stručnjaku koji im je potreban radi osiguravanja socijalne usluge.

Od 2002. godine do kraja 2021. je objavljeno ukupno 27 autorskih knjiga, 178 znanstvenih poglavlja u knjigama i 9 udžbenike koje potpisuju, ili supotpisuju, nastavnici SCSR. Osim toga, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu izdaje znanstvene časopise koje uređuju i vode predstavnici SCSR: Revija za socijalnu politiku i Ljetopis socijalnog rada. Navedeni znanstveni časopisi su često izvor literature za studente socijalnog rada na hrvatskom jeziku. Kakav još značaj imaju navedene publikacije u znanstvenom području?

Publikacije, a prije svega znanstveni časopisi su od velikog značaja za SCSRa i jako smo ponosni na njih. Oba časopisa su uvrštena u *web of science* što znači da spadamo u krug visoko vrijednih znanstvenih časopisa što govori o tome koliko časopisi ispunjavaju visoke kriteriji da bi bili u toj bazi. Nije lako održavati taj status, ali se urednici časopisa – prof. dr.sc. Zoran Šućur urednik Revije za socijalnu politiku i izv.prof.dr.sc. Lucija Vejmelka – urednica Ljetopisa socijalnog rada - trude i nastoje održati kontinuitet i visoki status, što je nama kao obrazovnoj instituciji jako važno radi promocije Studijskog centra socijalnog rada jer rijetko koji fakultet socijalnog rada u svijetu se može pohvaliti s kontinuiranim izdavanjem dva znanstvena časopisa. Osim što su neki radovi objavljeni u tim časopisima dio ispitne literature za vas studente, to je inače jako važna mogućnost za nas profesore gdje možemo objavljivati svoje znanstvene radove.

Koliki je domet znanstvenih časopisa (Revija za socijalnu politiku i Ljetopis socijalnog rada) drugdje u svijetu?

Veliki je domet, mogu reći da me kolege iz regije i šire pitaju mogu li objaviti u časopisima. Možda ste primijetili u pojedinim brojevima da ima i stranih autora koji su jako zainteresirani za ove časopise upravo zbog toga što su u svjetskoj bazi časopisa, pa je time i kategorizacija samog rada bolja. Mogu reći podatak da se na objavu u časopisu čeka, nekada, i po godinu dana. Lista radova koji čekaju je dosta duga, a to govori o interesu znanstvenika. Časopisi se objavljuju tri puta godišnje, a svaki put se nastoje pratiti aktualnosti u socijalnom radu kako bi se dala jedna znanstvena rasprava i osvrt na probleme i stanje u društvu, pa su u tom kontekstu u zadnje dvije godine pandemija COVID-19 i mentalno zdravlje iznimno zastupljene teme radova oba časopisa.

Nastavnici SCSR su angažirani u suradnji sa različitim strukovnim organizacijama, poput Hrvatske udruge socijalnih radnika i Hrvatske komore socijalnih radnika. Posljednje djelo zajedničke suradnje jest izrada Hrvatskog kvalifikacijskog okvira za zanimanje socijalni radnik. O čemu se radi?

Radi se o tome da smo htjeli, u hrvatskom kvalifikacijskom okviru, staviti kompetencije koje socijalni radnik kao takav treba imati, a to bi značilo da smo nastojali što šire zahvatiti tu lepezu kompetencija. Jako smo se orjentirali na programe koje imamo, preddiplomski i diplomski program socijalnog rada i diplomski program socijalne politike. Znači, morali smo napraviti okvir u kojem je jasno za koje poslove je socijalni radnik osposobljen. Najvažnije je koje će kompetencije imati osoba koja želi raditi u struci. Radili smo presliku programa vezano uz ishode učenja. Jasan cilj je bio da postavimo standard zanimanja i ukoliko netko tko nije završio studij socijalnog rada što sve treba obaviti kao razliku i na koji način. Te uvjete određuje Komora socijalnih radnika koja vodi postupak nostrifikacije diploma.

Možemo zaključiti da se SCSR dinamično razvijao kroz godine i da njeguje pristup obrazovnom sustavu koji je usmjeren na kvalitetu budućih socijalnih radnika. Kako će se Studijski centar socijalnog rada razvijati u budućnosti?

Razvoj će ići u smjeru unaprjeđenja programa koji će još više odgovoriti na pitanje struke. Ali, tu imamo i teorijsku i znanstvenu bazu koja to prati. Nekako iz dosadašnjih rasprava kojih je bilo na nastavničkim vijećima i u suradnji sa praksom, čini se da smo doista zreli za to. Govorim o ozbiljnoj analizi programa i na odgovaranje potreba u praksi, dakle koje još kompetencije moramo osigurati da bi jedan magistar socijalnog rada bio još pripremljeniji za rad u struci. Mi trebamo sa svojim obrazovnim programom dati širok temelj da naš student bude dovoljno kapacitiran sa sposobnostima, tako da na čvrstim temeljima može dalje graditi svoje vještine. Prije svega su to vještine procjene rizika i potreba, rad s visokorizičnim i ranjivim skupinama, zatim komunikacijske, odnosne i procesne vještine, holistički i interdisciplinarni pristup, vještine komuniciranja s medijima, vještine međuresorne suradnje i umrežavanja i slično. To je naša niša. Naš program treba biti usmjeren na to da naš student bude spreman i na takve zadatke. Problemi na individualnoj i obiteljskoj razini i razini zajednice se jako usložnjavaju, promjene u društvu se događaju brzo pod utjecajem ekonomskih, političkih, pa i prirodnih promjena npr. ekonomska stabilnost je narušena, a nedavno smo imali i pandemiju koja je dodatno naglasila ranjivost pojedinih skupina u društvu (osobe s problemima mentalnog zdravlja, ovisnici, siromašni i sl.). Studij bi studentima trebao dati osnovu za traženje rješenja ovih pitanja u primjerice međuresorskoj suradnji i interdisciplinarnoj suradnji. S druge strane budući socijalni radnici se trebaju znati brinuti za sebe i svoje potrebe (za supervizijom na primjer) ali ujedno i zagovarati ranjive skupine korisnika ili pak osigurati realizaciju prava pojedinih skupina korisnika. Primjerice, sada je aktualna situacija da se centralizirala cijela piramida ovlasti i zamislite socijalnog radnika na otoku Rabu koji treba izdati dokument o zajamčenoj minimalnoj naknadi, a za prije toga treba poslati zahtjev u Zavod za socijalni rad u Zagreb. Dinamika pojedinih postupaka je jako zabrinjavajuća, pogotovo za kolege s terena, tako da ima dosta otvorenih pitanja vezano uz novi ustroj sustava socijalne skrbi.

Kako to da se odjednom dogodila tolika centralizacija, a cijelo vrijeme se ide ka decentralizaciji?

Ja Vam tu mogu reći svoje mišljenje, a smatram da je to mišljenje i većine mojih kolega. Mislim da je to prije svega jedno političko pitanje koje je u suprotnosti sa mišljenjem struke i sa mišljenjem akademske zajednice. Mi smo se prije dvije godine javno očitovali kao Studijski centar socijalnog rada protiv takvog ustroja. To je jednostavno moć političke odluke i naša struka je u tom slučaju ostala bez stvarnog uvažavanja. Bilo je prigovora na prijedlog zakona koji je u međuvremenu usvojen. Upozoravalo se na probleme koji će se dogoditi, a koji se sada događaju. Takav sustav socijalne skrbi, ako je toliko centraliziran, on je sporiji i neučinkovitiji. Centralizacija jako sužava mogućnosti rješavanja specifičnih potreba pojedinih zajednica. Dugogodišnje međunarodno i domaće iskustvo pokazuje da upravo suprotno od centralizacije, načelo supsidijarnosti puno učinkovitije odgovara na potrebe ruralnih i/ili urbanih zajednica. Na razini lokalne samouprave treba biti određena autonomija odlučivanja o primjerice razvoju socijalnih usluga. Nešto što je od socijalnih usluga potrebno Belom Manastiru nije potrebno Poreču ili Vrbovcu. U nekim zajednicama primjerice treba više ulagati u neke programe osoba sa invaliditetom, da ih se poveže s određenim ustanovama/organizacijama, a drugima u usluge za potrebe mladih ili pak starih na koje bi sustav socijalne skrbi trebao odgovoriti pri čemu bi trebalo uvažavati dionike lokalnih zajednica i podržati ih u procjenama njihovih potreba i mogućih rješenja. Imamo dovoljno stručnjaka iz tog područja, no nažalost ne postoji dovoljno stručne i znanstvene rasprave i suradnje na toj razini, niti njihovog uključivanja u procese odlučivanja. Nadam se da će se to promijeniti. Upravo nedavno je bio sastanak koji je održan povodom negodovanja stručnjaka u socijalnoj skrbi na ovu temu (centralizacije postupanja). Ministar je bio na sastanku i mnogi drugi važni predstavnici struke, a čini nam se da se čulo što je problem i nadamo se da će se nešto promijeniti. Međutim, život nekog korisnika ne stoji i ne može čekati odluke i promjene u zakonima. Na kraju odgovornost ide na socijalnog radnika na terenu, a nitko neće pitati čija je to bila odluka.

Predstojnica ste Studijskog centra socijalnog rada na kojem ste i sami studirali i diplomirali

1999, a obranili doktorski rad u 2009. godini. Zaposleni ste na Pravnog fakultetu od 2001. godine kao znanstvena novakinja. U međuvremenu ste nizali različite uspjehe, kao što su dvije stipendije na Sveučilištu u St. Thomas i Sveučilištu St. Catherine, Faculty of social work, St. Paul, Minnesota (SAD), a završili ste i 4 edukacije na području savjetovanja i psihoterapije, objavili ste brojne znanstvene radove i djelujete kao ECTS koordinatorica. S obzirom na dugogodišnje iskustvo i stečeno znanje, koju biste poruku poslali studentima socijalnog rada? Na što želite skrenuti pozornost budućim socijalnim radnicima?

Studentima je poruka neka uče (smijeh). Neka se penju visoko na ljestvici znanja i sve je moguće. Entuzijazam je jako važan, a kada to prestane postane se prosječan. Kada dođete u neku dob, nemojte prestati. Pogotovo kada ste mladi. Ako volite ovaj posao, nema problema. Studentima bih još poručila da, ako vole ovo što studiraju, neka samo ustraju u tome. Ako nisu sigurni u izbor studija neka preispitaju svoj interes, i ako misle da nisu na sigurnom „terenu“ neka nađu nešto u što su sigurni. Socijalni radnici rade s ljudima koji imaju različite, često vrlo teške životne probleme. Posao socijalnog radnika je najčešće usmjeren na smanjivanje rizika i utjecaja problema i da zajedno s korisnikom dođe do rješavanja ili umanjivanja životnih teškoća. Posao socijalnog radnika je usmjeren na rad s pojedincem, grupom, obitelji i zajednicom. To može biti na razini planiranja, savjetovanja i slično. Ovisi za što je tko spreman. Taj unutarnji glas postoji kod svakoga. Nešto vas zanima sa 20, nešto drugo sa 30, nešto treće sa 45 i tako dalje...Postoje različite mogućnosti zapošljavanja unutar široke lepeze područja socijalnog rada, što je meni osobno i najljepše u ovoj struci jer možete raditi različite poslove tijekom cijele karijere. Mislim da je najvažnija ljubav prema struci i poslu, i tako se štošta može lakše odraditi. ***Jedna prijateljica mi je tijekom mog studiranja rekla: Ako socijalni rad i nećeš raditi u životu, ovo je ipak fakultet za život.***

*Intervju provela Iva Komšić,
U suradnji sa prof.dr.sc. Gordanom Berc*

VREMENSKA KAPSULA

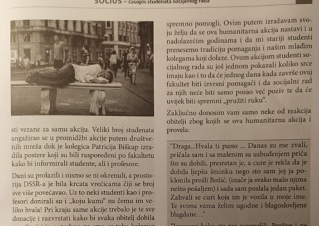
- Pregled časopisa Socius kroz 25 godina postojanja

Došla je i ta godina kada časopis Socius slavi svoj, nazovimo to tako, okrughlasi rođendan. Možemo samo zamisliti kolike su vrijedne ruke pisale i tipkale časopis od davnih godina, pa nas pomalo i začudi činjenica da je časopis star kao i neki od nas. U tom duhu, urednici ovogodišnjeg broja su priredili za Vas, čitatelje, isječke iz časopisa koji su izlazili prijašnjih godina. Najprije od svega, pazili smo da članci budu u vezi sa ovogodišnjom temom „aktivizam“, kako ne bi ispalo da je samo današnja generacija aktivistički raspoložena. :)

Pružiti ruku – humanitarna akcija socijalca

Maša Komarčić

Kao što znate vrijeme Sociusa za sve nas predstavlja vrijeme ljubavi, mira i društvene nauke. U ovom broju Socius se bavi humanitarnom akcijom socijalca. Ova akcija je namijenjena svim studentima Sociusa, a cilj joj je pomoći ljudima koji su u potrebi. Ova akcija se održava u suradnji s Društvom socijalnih radnika i socijalnih radnika.

SOCIUS – časopis studenata socijalnog rada

Obilježiti 25 godina Sociusa posebno se angažirala oko promakala i komarističkih obitelji za koje je pripremila dokumente te su na tome trebali od nje čestitati. Bravo Karla!

Karla je pakula kontaktirala Osveti i Hiti kako bi se pridružila akciji. Njima, naravno, je bilo drago i rado ih je prihvatila. Tako su se pridružili akciji i mnogi drugi studenti Sociusa. Ova akcija je namijenjena svim studentima Sociusa, a cilj joj je pomoći ljudima koji su u potrebi. Ova akcija se održava u suradnji s Društvom socijalnih radnika i socijalnih radnika.

Socius „Glas realnosti“

VOLONTIRANJE...

Zašto aktivna? Pise: Anis Džombić

Zašto aktivna? ... jer postoji neizmjerljiva stotina rodoljiba! Zbog: ... pružanja prilike za promjenu, komunikaciju i osobni razvoj, ... širenje pravne i zagonozone, ... odvajanje sebe od drugih uvjeta života i podizanje, ... učenja kako služiti, govoriti i progovarati, ... gađanje kulta za sebe i drugima, ... stvaranja krugova ljudi koji su stvarni i izvorni, ... razmjerenosti iskustva, ispravnih prilika na različitim radionicama, seminarima, kampovima i emocija vladajućih i nekih osobnih ubudna, ... dopre da promjene mogući budu i u stvaru želimo a da se pasivnošću malo toga pokrenemo, otkriveno, postojilo, ... jednako učelo i učimo na edukacijama i seminarima, ... i dijela teca koji je ostao u svemu tome.

TJEDAN ZAGOVARANJA PRAVA BESKUĆNIKA 2008.

Tjedan zagovaranja prava beskućnika. Tekst: piše: Ivana Josipović

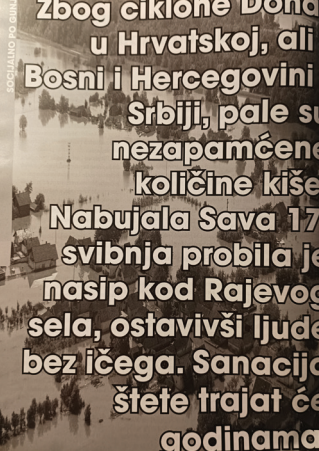
Od 15. do 21. lipnja, tjedan zagovaranja prava beskućnika.

Beskućništvo je jedna od najtežih i najbrutalnijih društvenih problema. U ovom broju Socius se bavi ovom problematikom. Ova akcija je namijenjena svim studentima Sociusa, a cilj joj je pomoći ljudima koji su u potrebi. Ova akcija se održava u suradnji s Društvom socijalnih radnika i socijalnih radnika.

Socius „Blokada i studentske frustracije“

Zbog ciklone Donja u Hrvatskoj, ali u Bosni i Hercegovini i Srbiji, pale su nezapamćene količine kiše. Nabujala Sava 17. svibnja probila je nasip kod Rajevog sela, ostavivši ljude bez ičega. Sanacija štetne trajat će godinama.

Ima li budnih? Itakoli!

Pristirani promatrač

Ima li budnih? Itakoli! Ovo je pitanje koje se postavlja u ovom broju Sociusa. Ova akcija je namijenjena svim studentima Sociusa, a cilj joj je pomoći ljudima koji su u potrebi. Ova akcija se održava u suradnji s Društvom socijalnih radnika i socijalnih radnika.

Socius „Socijalno po Gunji“

HOROSKOP

Vladin, čitavni, silazni

Horoskopi za ovaj mjesec. Ova akcija je namijenjena svim studentima Sociusa, a cilj joj je pomoći ljudima koji su u potrebi. Ova akcija se održava u suradnji s Društvom socijalnih radnika i socijalnih radnika.

POETSKI KUTAK

Pauci i mnina, ispod travnjaka

Poezijski kutak s pjesmama. Ova akcija je namijenjena svim studentima Sociusa, a cilj joj je pomoći ljudima koji su u potrebi. Ova akcija se održava u suradnji s Društvom socijalnih radnika i socijalnih radnika.

Ponešto iz zabavnog kutka Sociusa, čija je tema broja „Ovisnosti“

ŽENSKA PRAVA

Povijest ženskih prava i organiziranja

WOMEN'S RIGHTS ARE HUMAN RIGHTS

Ženska prava su jedna od najvažnijih tema u ovom broju Sociusa. Ova akcija je namijenjena svim studentima Sociusa, a cilj joj je pomoći ljudima koji su u potrebi. Ova akcija se održava u suradnji s Društvom socijalnih radnika i socijalnih radnika.

Socius „Ljudska prava“

Kako je biti demonstrator?

Demonstrator sam na Katedri za metodologiju istraživanja u socijalnom radu i socijalnoj politici. Kako, začu? U zimskom semestru akademске godine 2009./2010. polučio sam kolegij Metodologija istraživanja u socijalnom radu s ocjenom vrlo dobar. Bio sam aktivan na vježbama. I tako, krajem ljetnog semestra, dobili smo poziv s broja na faksu. Nazvala me asistentica Lea Skokandrić (tada Zorec), koja je vodila vježbe grupi u kojoj sam bio, i rekla da je razgovarala s kolegicom Ogristom s profesorom Rimcom kako bi im dobro došla dva, tri demonstratora, i u taj užli krug ušao sam i ja. Ako sam željan i voljan pridružiti im se i raditi s njima, mjesto me čeka. Naravno da sam pristao i zbog tog poziva bio cijeli izvan sebe. Zainta mi je čast što su me pozvali (a čak nisam ni s odličnim položaj kolegij) nadam se da ih ni san danas nisam razočarao. Mislim da nisam, jer ne bih treću godinu zaradom bio demos.

engleskom jeziku (jer nema dovoljno istraživanja na materinim jeziku) na teme koje nam određuje asistentica Katedre. Za prvi dio nastave koji se bavi objašnjavanjem metoda kvalitativnog istraživanja tražimo članke kvalitativnog karaktera, a za drugi dio nastave tražimo članke kvantitativnog karaktera. Svaki student dobije jedan članak na temu koju mora riješavati individualne zadatke. Ono što još radimo jest unakrsno prisutnosti na predavanjima u Moodle sustavu, održavamo korelacije jednino i dvostrano gdje studenti mogu doći pitati sve što ih zanima oko kolegija i njihovih zadataka, pisanja izvješća, izrade grupnih zadataka. Konzultacije održavamo (bar ja) u informatici/koj učionici. Imamo i posebne e-mail adrese za svaku grupu na koju se studenti mogu javiti sa svojim pitanjima oko zadataka, zadataka, i izvješća. Ne smijemo im dati rješenje, već ih samo upozoriti jesu li na pravom ili krivom putu koji vodi do rješenja zadatka. Svim tim aktivnostima pomalo sam zapošlenica Katedre jer i oni sami već imaju poprilično posla oko ispravljanja zadataka i pripremanja nastave. Nije teško biti demos. Istina, ponekad ti se u isto vrijeme skupi sto obaveza oko tvojih predavanja, a onda se ti još nada i poslovi vezani

za demonstraciju, na prečizi se. Meni osobito zadovoljstvo je raditi na tom mjestu. Upoznajem mnogo studenata, radim s njima, malo dublje ulazim u područje metodologije istraživanja, uvijek naučim nešto novo i to sve skupa baš mi je zanimljivo. Zainta bih preporučiti demonstratoru jer smatram da može donijeti samo dobro. Ako te neko područje zanima, možeš naučiti još više, dobiti preporuku od profesora da pročitaš ova ili ona literatura, dobiti objašnjenje neke pojave, naučiti kako je to raditi sa studentima, naučiti kako primijeniti znanje, uložiti dio osobnog vremena i doista se isplati. Kako se prijavitelji ovdje mogu doći do profesora, pitati ima li demosa, treba li ga i sl. Sigurno ćeš dobiti priliku za sudjelovanje u radu, a ove akademske godine završavam sa studijem tako da će se otvoriti novo mjesto na Katedri za metodologiju istraživanja u socijalnom radu i socijalnoj politici. Sretno!

Marko Štavalj

Volontiranje ljude čini sretnima

Zakon o volonterstvu kaže da je volontiranje »dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen ovim Zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.« (Zakon o volonterstvu, NN 58/2007., čl. 3, st. 1). Ovo je for-

malna zakonska definicija. Međutim svatko od nas može imati svoju vlastitu definiciju ili, bolje rečeno, svoj vlastiti doživljaj volontiranja. Za mene volontiranje svakako predstavlja jedan kvalitetan način provođenja vlastitog slobodnog vremena tijekom kojega mogu naučiti nešto novo, sklopiti nova poznanstva i prijateljstva, a možda i osigurati buduće radno mjesto. U različite volonterske akcije uključila sam se tek na trećoj godini fakulteta, što mi se sada čini relativno kasno za jednu studenticu socijalnog rada, jer sam tek tada otkrila koje su zapravo čari volontiranja. Uz svoje zavedeno, tu je svakako i osjećaj zadovoljstva i sreće jer si pomogao nekome kome je pomoć potrebna, a posebno je dobar osjećaj kada ta druga osoba tu pomoć cijeni i iskazuje svoju zahvalnost. To zadovoljstvo veće je od svake novčane nagrade. Sada imam oko dvije godine »volonterskog staža« i mogu reći da je iskustvo koje sam stekla volontiranjem zaista dragocjeno jer sam to iskustvo mogla navesti pri pisanju svake zamolbe za posao. Budući da je Hrvatska u usporedbi sa zemljama Europske Unije pri dnu ljestvice po postotku ljudi koji volontiraju, smatram da smo mi, studenti

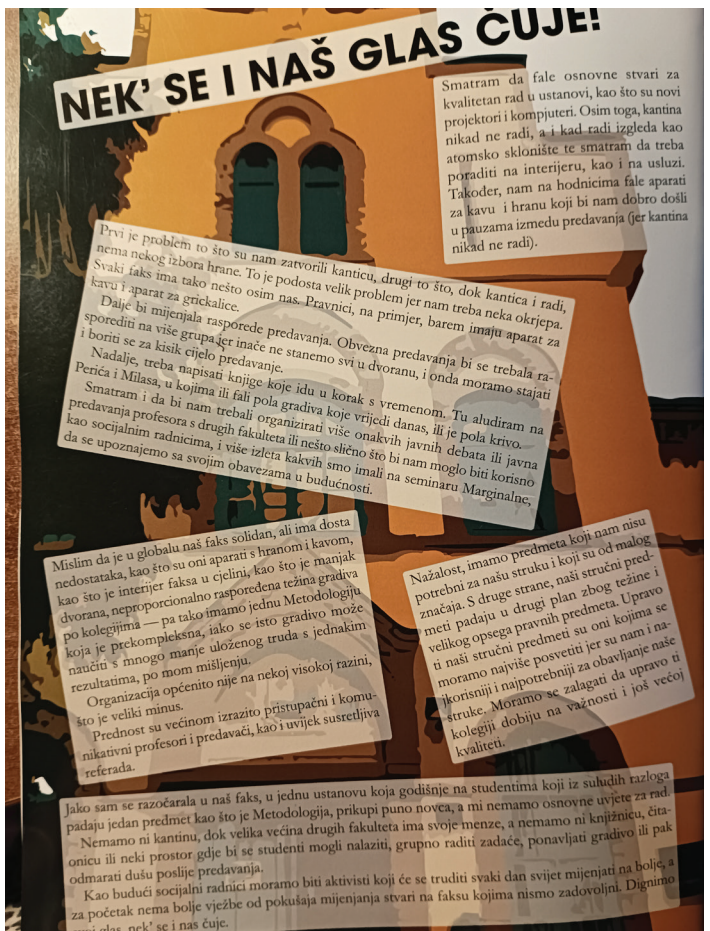
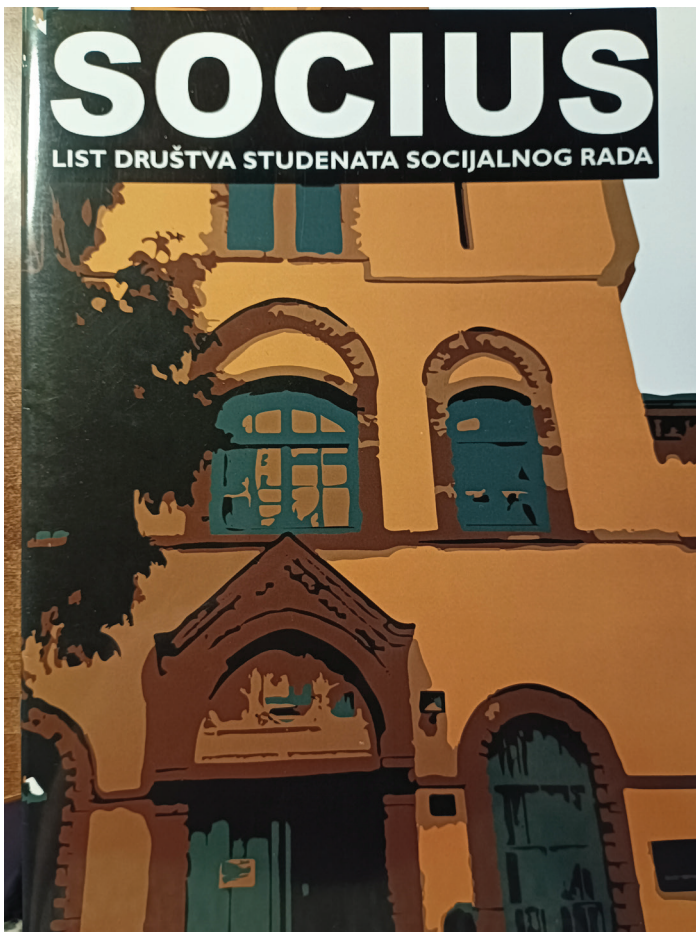
Volontiranje

socijalnog rada (ali i studenti drugih pomagačkih profesija), ti koji trebamo biti nositelji promicanja volonterstva i trebali bismo biti oni koji će bar malo povećati ovaj niski postotak. Ako ne znate odakle krenuti, gdje se uključiti i koga pitati za volontiranje, savjetovala bih da se svakako najprije raspitate u svojoj lokalnoj zajednici postoje li mogućnosti volontiranja. Ako za to nema mogućnosti, svakako bih preporučila Volonterski centar Zagreb koji nudi projekte s različitim tematikom i različitim trajanjima. Za one malo ambicioznije nude i mogućnost međunarodnog volontiranja po cijelome svijetu tako da možete spojiti ugodno s korisnim, odnosno prikupiti iskustvo volontiranja u drugoj državi i upoznati samu zemlju i kulturu za vrlo malo novaca, što će jednoga dana svakako biti poželjna referenca u Vašem životopisu. Evo, pomoću ovih sam nekoliko rečenica željela podijeliti s vama svoje volontersko iskustvo i neke korisne informacije za one koji se dvoume kako, gdje i odakle krenuti. Jedan po jedan volonter više i postotak će se povećati.

Darinka

25

Socius 2012. s temama broja poput „Bolonjski proces - nikad ostvareni ideal“ i „Socijalni rad i socijalna politika - opis diplomskog studija“

Za kraj, podsjetimo se kako su izgledale prednja i stražnja strana jednog kreativnog, ali i aktivistički nastrojenog časopisa Socius...

INFOSTRANICA

Uprava Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu:

Dekan:

prof.dr.sc. Ivan Koprić

Prodekanice/prodekani:

prof. dr. sc. Iris Goldner Lang

prof. dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas

prof. dr. sc. Mirela Krešić

izv. prof. dr. sc. Mario Krešić

Katarina Prpić, prof., tajnica u dekanatu

Studijski centar socijalnog rada

izv.prof.dr.sc. Gordana Berc, predstojnica
Studijski centar socijalnog rada

Karmela Pižeta, tajnica Studijskog centra

DEKANAT

dekanat@pravo.unizg.hr // 01 4564 309

STUDENTSKA SLUŽBA

referada@pravo.unizg.hr

//01 4890 250 - 01 4890 252

PODRŠKA - STUDENTSKA SLUŽBA

Upite studentskoj službi možete slati putem e-ticketing sustava na adresi: <https://podrska.pravo.hr/>

Elektronička pošta: referada@pravo.hr

KNJIŽNICA

INFORMACIJE O LITERaturi:

knjiznica@pravo.hr

POSUDBA LITERATURE:

posudba.produzenje@pravo.hr

ODJEL ZA POSUDBU KNJIGA

Gundulićeva 10, soba br. 8

Radno vrijeme službe za korisnike:

PON – PET: 09:00 – 13:00 h

STUDENTSKI PRAVOBRANITELJ

Roko Roglić

ZAMJENICE STUDENTSKOG PRAVOBRANITELJA

Nika Bakula, Dora Bogdanović, Dora Dabac i Paola Jurković

e-mail: pravobranitelj.pravo@gmail.com

Predstavnici studenata socijalnog rada u Studentskom zboru Pravnog fakulteta

Slavica Martinić-Meštrante

Petra Romac

Helena Savić

Marta Gluhak

Zamjenice/i: Valentina Štefek, Ivan Spajić, Klaudija Hubak, Valentina Kušnin

SAVJETOVALIŠTE ZA STUDENTICE I STUDENTE

Kako se prijaviti u Studentsko savjetovalište?

Termin u savjetovalištu možete dobiti tako da se preko Vašeg službenog studentskog maila javite na email: savjetovaliste@pravo.hr

Djelatnice Savjetovališta ponudit će vam prvi slobodni termin. Savjetovanja se odvija uživo u prostoru Savjetovališta te on-line, preko poveznice koju Vam savjetovateljica šalje na Vaš službeni studentski mail nakon što student/ica potvrdi da mu/joj ponuđeni termin savjetovanja odgovara.

Svakom studentu/ici osigurava je potpuna anonimnost i povjerljivost individualnog razgovora.

U savjetovalištu djeluju stručnjaci koji su obrazovanje stekli u području društveno-humanističkih znanosti, koji su dodatno educiran iz područja savjetovanja i psihoterapijskog pristupa.

Gdje se nalazi savjetovalište?

Savjetovalište je na korištenje dobilo prostor na adresi Gundulićeva 10, prvi kat, soba 9. Savjetovanja se prema prethodnom dogovoru odvijaju ponedjeljkom i četvrtkom.

Obavijest: Od sljedeće akademske godine časopis Socius možete čitati pod pokroviteljstvom nove udruge Socius.

Facebook grupa za studente socijalnog rada

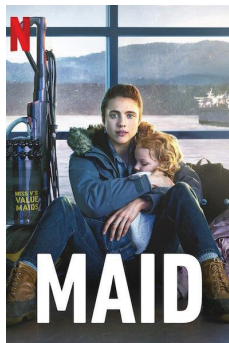
Socijalni rad (sve godine) <https://web.facebook.com/groups/1555652914513828>

KUTAK ZANIMLJIVOSTI

Serije

„Maid” (Sluškinja)

Tko god pogleda ovu seriju, neće ga ostaviti ravnodušnim. Mlada djevojka kojoj na put do uspjeha stane više različitih ljudi, stvari i situacija. Priča je o hrabrosti, požrtvornosti i ustrajnosti.

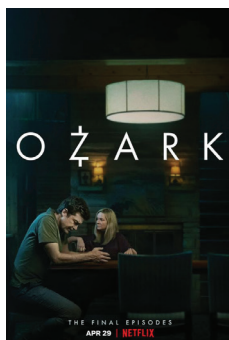
„After Life” (Život nakon smrti)

Ovo je serija za sve one kojima je ponekad „pun kufer”. Glavni glumac (Ricky Gervais) odlučuje o prestanku osobnih granica ponašanja uslijed smrti supruge, i počinje se ponašati baš onako kako svi mi nekad poželimo. Serija je obilježena humorom, ali i tugom. Pogledajte, pa prosudite koja strana Vam je jača. :)

„Ozark”

Malo starija serija, međutim izdvojena zbog snažne poruke za socijalne radnike. Nekad se može činiti da se osoba ne trudi biti dobar otac i suprug, ali istina je u potpunosti suprotna od te pretpostavke. Ukoliko se stvari, na prvi pogled, čine

tako, pokušajmo saznati pravi odgovor na pitanje „Zašto?” U ovoj priči je otac učinio sve što je mogao kako bi zaštitio obitelj od narko kartela.

„Lupin”

I dalje obiteljske tematike, barem što se tiče sadržaja koji može biti koristan za socijalne radnike. Sada novija serija, nama govori o potrebi da obiteljska pravda bude zadovoljena, ma kojim god sredstvom. Epizode su duge, radnja je brza, glavni lik je karizmatičan. Po nama, dovoljno je. :)

Filmovi

„The unforgivable”

Nekima je možda dovoljna Sandra Bullock, međutim film govori o tome kako krenuti naprijed nakon ozbiljnih teškoća, u ovom slučaju boravka u zatvoru. Kako se nositi sa osudom društva, sa osudom bliže obitelji? Kako vratiti povjerenje? Emotivno, ali ohrabrujuće putovanje u svoj normalan život, prije zatvora.

„True spirit”

Tinejdžerica iz Australija odluči sama preploviti cijeli svijet, kao najmlađa koja je to ikad učinila. Film sniman po istinitom događaju, a sama priča je duboko, duboko inspirativna. Podsjeća nas da smo jači nego što mislimo, i da nam treba samo još malo truda, upornosti i pozitivnih misli da doguramo do kraja. Ako nekome treba motivacije...

„The Good Nurse”

Koliko izopačeno može biti poslovanje institucija? Što je, na primjer, sa bolnicom? Medicinska sestra otkriva tajnu bolnice u kojoj je zaposlena, a tajna je sve ono čemu se nikad nije nadala u svojoj profesiji. Također, film je baziran na instinitom događaju.

Poruka je filma da ništa nije onoliko dobro koliko se prikazuje dobrim.

„Good Will Hunting”

Jedan užasno stari film, možda čak i iz prošlog stoljeća (20.) imislimo da nitko neće požaliti zbog gledanja. Klasično, mladi muškarac koji se bori sa svojim problemima, u društvu jednog psihologa, ali prikazan kao nešto što se pamti do kraja života.

Literatura

Tjedan zagovaranja prava beskućnika

Literatura:

Družić Ljubotina, Olja; Kletečki Radović, Marijana; Ogresta, Jelena

Slika podrške beskućnicima u Hrvatskoj. Zagreb: Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, 2016 (monografija)

Volontiranje kao važan dio studiranja socijalnog rada

Literatura:

Begović, H. (2006). O volontiranju i volonterima/kama. Zagreb: Volonterski centar.

Mala povijest volontiranja

Literatura:

BEGOVIĆ, H. (2006). O volontiranju i volonterima/kama. Zagreb: Volonterski centar.

Ćulum, B. (2008). Zašto i kako vrednovati volontiranje. Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Zakon o volonterstvu, NN 58/7, 22/13, 84/21, <https://www.zakon.hr/z/258/Zakon-o-volonterstvu>

Moje volontersko iskustvo - Are you Syrious?

<https://areyousyrious.eu/>

<https://www.facebook.com/areyousyrious/>

Začeci feminizma i današnje goruće teme

Adichie, Chimamanda, Ngozi (2020.) *Svi bismo trebali biti feministi*, 1. izdanje, Zagreb: Profil.

Hooks, Bell (2004.) *Feminizam je za sve: strastvena politika*, Zagreb: Centar za ženske studije.

Mihaljević, Damirka (2016.) „Feminizam: što je ostvario?“, *Mostariensia : časopis za društvene i humanističke znanosti*, Vol. 20 No. 1-2: str. 149-169.

Knežević, Đurđa (2012.) *Feminizam i kako ga steći*, 1. izdanje, Zaprešić: Fraktura.

Zrinščak, Siniša; Kregar, Josip; Sekulić, Duško; Ravlić, Slaven; Grubišić, Ksenija; Čepo, Dario; Petričušić, Antonija; Čehulić, Mateja, (2020.) *Opća sociologija s uvodom u sociologiju prava*, Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu.

Walter, Natasha (2011.) *Žive lutke: povratak seksizma*, 1. izdanje, Zagreb: Algoritam.

Watkins, Susan Alice; Rueda, Marisa; Rogriduez, Marta, (2002.) *Feminizam za početnike*, prev. Pačić-Jurinić, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

<https://www.enciklopedija.hr/> Pristupljeno 15.01.2021.

<https://voxfeminae.net/pravednost/vodic-kroz-pravce-i-valove-u-feminizmu-za-pocetnice-ke/> Pristupljeno 16.01.2021.

<https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20200227STO73519/razlika-uplacama-muskaraca-i-zena-u-europi-cinjenice-i-brojke-infografika> Pristupljeno 18.01.2021.

<https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20200109STO69925/razlika-uplacama-muskaraca-i-zena-definicija-i-uzroci> Pristupljeno 18.01.2021.

društvo studenata socijalnog rada